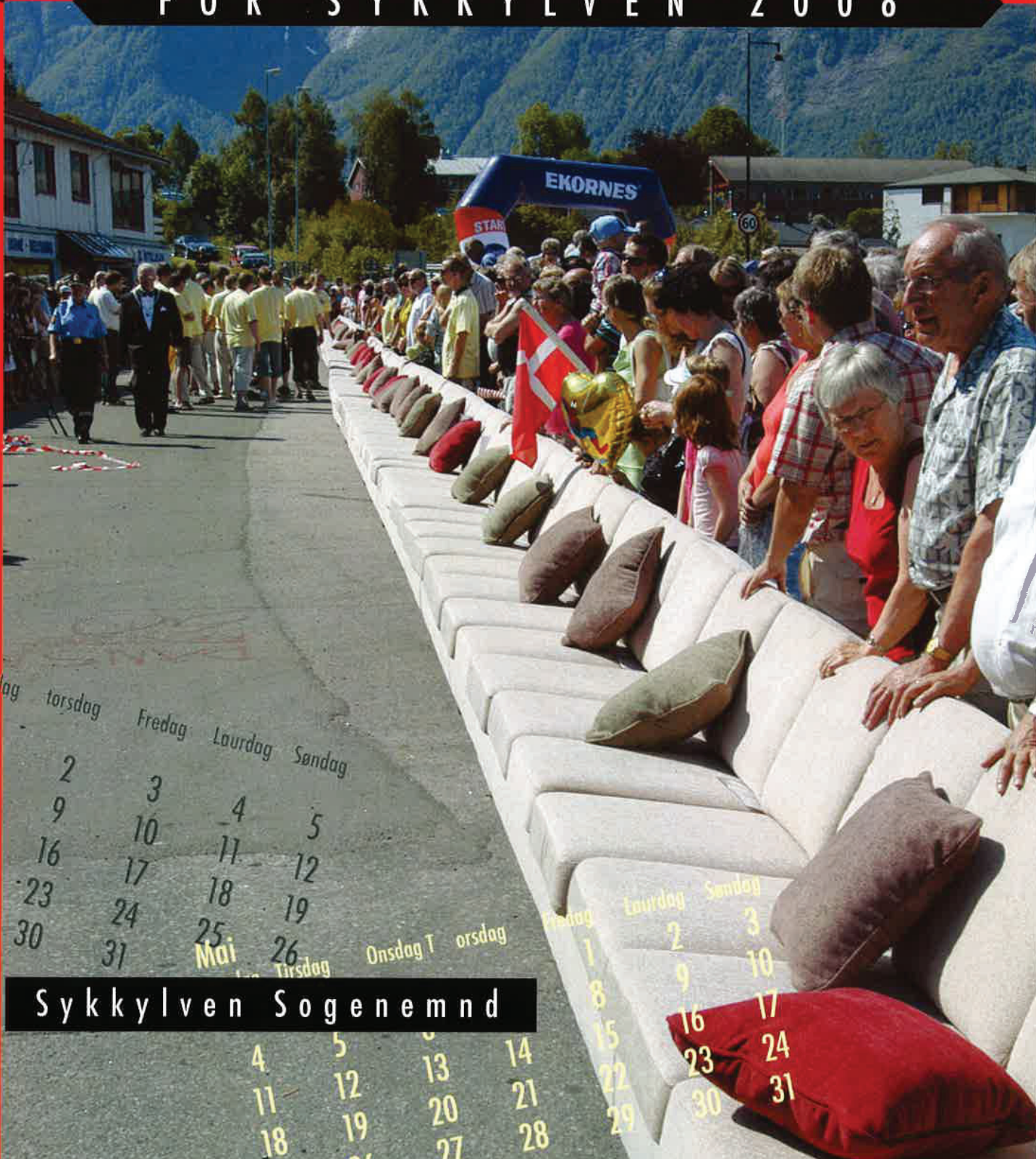

Årbok

FOR SYKKYLVEN 2008

Sykkylven Sogenemnd

Forord

Så er det årbok-tid igjen.

Endå ein gong har redaksjonen fortvila over manglande stofftilgang rundt fristen for levering 1. september og opplevd at den eine artikkelen etter den andre rann inn i redaksjonen på overtid. Trass i det høgste sidetalet nokon gong var det ikkje plass til alt som skulle med.

Det året ein feirar hundreårsjubileet for det sunnmørske møbeleventyret og det samtidig er hundre år sidan Jens E. Ekornes vart fødd, blir det naturleg nok mykje møbelhistorie. Vi er glade for at vi i år endeleg kan brette den mediesky designaren Jarle Slyngstad og verket hans ut over midtsidene.

Elles spenner innhaldet frå fehandel og drukningstragedie til jamalderfunn og revyhistorie, frå skisport i trettiåra til butikkdrift og gjestgiveri ved Nord-Europas kortaste lakseelv. Som ekstra bonus får lesaren også ei meir enn 130 år gammal vise om eit makelaust middel mot hard mage.

Bli kjend med mangfaldige Sykkylven i fortid og notid.

Kjetil Tandstad
redaktør

Det var trengt om plassen i rekordsofaen under Sykkylvsdagane 2008. Foto: Arild Solberg.

Innhald

	Forord	side 3
Gunvor Strømme:	Dalsethbuda	side 4
Kjetil Tandstad:	Historiske Straumsdalen	side 8
Anders (Andreas) Daae:	Legehumor anno 1876	side 12
Magnar Kvalvåg:	Samfunnsbyggande søllj og spetakkel	side 13
Thor Willy Strømme:	Fotopar: Aure sentrum	side 18
Ragnhild Langeland:	Pustar liv i gamle folketonar	side 20
Frank Suorza:	Montevideo - Sykkylven 1-1	side 22
Liv Randi Bjørlykke:	1958 - Det året Jens fylte 50	side 24
Eldar Høidal:	Harmonisk samspel mellom grannar	side 29
Nils Einar Rye:	Midtsidekunstnar Jarle Slyngstad	side 35
Olav Pileberg:	Maratonkos framfor skjermen	side 42
Mindor Hjellegjerde:	Skisport i trettiåra	side 45
Jostein Drabløs:	Nils Skylstad - Om liv og virke i yngre år	side 50
Erlend Lunde:	Open Storhall	side 54
Ragnhild Langeland:	Biletkavalkade 2008	side 56
Eldar Høidal:	Dei gjorde draumar til røyndom	side 58
Kai Løseth:	Eit forlis i 1835	side 64
Roald Solheim:	Jakta på jamalderfolket	side 68
Eldar Høidal:	Rapport frå sogenemnda 2008	side 70
	Sponsorane til Årboka 2008	side 71
Jens E. Ekornes:	Den burtkomne	side 72

Sogenemnda 2008

Eldar Høidal (leiar), Edel Pernille Ystenes (nestleiar), Stein Arne Fauske, Thor Willy Strømme og Leonhard Vårdal.

Årbokredaksjonen 2008

Kjetil Tandstad (redaktør, telefon 70 25 29 29/90 20 12 31 kjetil.tandstad@online.no)
Liv Randi Bjørlykke, Eldar Høidal, Eldrid Suorza, Thor Willy Strømme og Ragnhild Langeland.

Utgjevar: Sykkylven Sogenemnd

Skrift på tekst er Arial Narrow 12 pt. Titlar er sette med Charlemagne Std.

Utforming/Produksjon: EldArt Grafisk. Prent: Nordberg Trykk As

ISBN 978-82-92269-12-1

Forsidebilete Verdas lengste sofa i Strandgata. Foto: Ragnhild Langeland.

Gunvor Strømme voks opp saman med to søsken i Straumgjerde. I denne artikkelen fortel ho om kvardagsliv og lek og dei mange sommargjestene som budde i gjestgiveriet om somrane.

DALSETHBUDA

Av Gunvor Strømme

Bergheim Gjestgiveri og Dalseth-buda var ein møtestad og eit landemerke i Straumgjerde. Gunvor Strømme har skrive ned nokre minne frå oppveksten i den kombinerte landhandelen og gjestgiveriet ved "Nord-Europas kortaste lakseelv".

Reinhardt Dalseth var fødd 26.12.1896 på Dalset i Hjelmelandsdalen i Nordfjord. Etter amtsskule og

den deira var Eidsvåg i Romsdal der Reinhardt Dalseth vart styrar for handelslaget. Det unge ekteparet likte seg godt og trivdest. Men dei lengta også til meir heimlege trakter og påskunding frå slekta i Nordfjord gjorde sitt til at dei flytta til Bjørkedalen.

Stigedalsvegen

Arbeidet på Stigedalsvegen var nemleg kome i gang og det var behov for ein matbutikk. Ein assortert land-

I fem år budde vi i Bjørkedalen. Men då Stigedalsvegen vart teken i bruk og arbeidet innstilt, gjekk handelen ned. Dermed vart det flytting til Sykkylven. I Straumgjerde hadde Vinjes filial behov for ny handelsstyrar. Namnet på firmaet vart Strømmegjerde Landhandel.

Vi budde óg fem år i Langelandhuset. Der var det butikk i kjellaren og mjøl-lager og husvære i andre etasje. I gangen var det vatn frå krane og utslagsvask.

I 1934 fekk vi flytte inn i eit nytt hus like i nærleiken. Tomta måtte sprengjast ut i berget, derfor namnet Bergheim. Det var spenning og dramatikkk når dei kraftige skota dundra i fjella. Ein dugande og erfaren skytebas frå byen, som heitte Loe, var sjefen for mannskapet. I fristundene var han nede ved elva og fiska med makkeagn.

Ein landhandel var både mangt og mykje. Frå gardane vart det levert ymse produkt som skulle vidare til grossistar i byen. Det kan nemnast både ull og ull-filler, hagebær, skogsbær, brunost frå Hole og ramost frå Fet. Ryper var også etterspurde av byfolk. Bytehandel var vanleg, jamvel oppkløyvd bjørkaved i famner. Også målarvarer fanst på lageret.

Dei mest trufaste kundane var frå Straumsheim og Riksheim. Dei vart yener for livet og vareutvalet var godt. Det kan nemnast jarnvarer i mange variantar som spikar, skruar, hestesko, bryne og ljå, parafin frå pumpe i kjellaren, sirup frå tønne, grovsalt i sekker, ymse reiskap, tøy i metervis, tråd, knappar og krokalisser, fingerbøl og pyntesaker. Glasruter vart skorne med diamanten etter nøyaktige mål.

Butikkjente

Mor hadde ei viktig rolle i arbeidet både i butikken og i gjestgiveriet. Johanne Grebstad Dalseth var fødd 12. mars 1898 i Tomasgarden på Grebstad. Ho vart kjend med far då ho var 17 år, viser eit gammalt jule-

kort som eg fann. Dei vart kjende i Vinje-butikken der dei begge arbeidde. Frå konfirmasjonen av hadde ho hatt fleire huspostar i byen og Ungdomslaget Ivar Aasen var ein triveleg samlingsstad. Mange av songane ho lærte der fylgde henne seinare i livet.

Ho Dalseth-Jonna, som ho vart kalla, var eit selskapsmenneske. Ho likte seg blant slekt og vener og den typiske låten hennar har mange mint meg på seinare. Mange av sykkylvsjentene som hadde teneste hos oss har fortalt meg artige episodar frå somrane hos oss.

Huset vart bygd med tanke på utleige av hyblar for fabrikkarbeidarar og sportsfiskarar om somrane. Far og mor dreiv også gjestgiveri. I sommarferien var ofte huset fullt av gjester, særleg frå Ålesund. Fleire landskjende kunstmålarar

kunne bu på Bergheim i vekevis medan dei måla av motiv dei fann ute i naturen.

Dei eg hugsar er Knut Myrseth frå Ålesund, som brukte å ha familien sin med. Elles minnest eg Amy Berg. Målaren Kåre Haram var også pianist. Han budde her i mange veker. Frå Trondheim kom Karl Jerv som hadde med seg kona somme gongar. Einar Botner var også trønder og var landskjend for kunsten sin. Han var av den eldre garde og budde hos oss i lange periodar. Han var ein stillfarande og beskjeden mann.

Johanne (Jonna) og Reinhardt Dalseth med fyrste barneborna Ragnhild, Olav og Møyfrid framfor Dalsethbuda. Foto: Privat.

Dalsethbuda/Bergheim Gjestgiveri midt på bildet. Nærast elva og brua ser vi slakteriet. På andre sida av vegen Hoff-fabrikken og Tørjerhuset. Bilde er truleg teke før krigen. Foto: Nor Flyselskap.

militærteneste tok han handelskulen. Han vart tilsett som butikkbetjent hos firmaet Elias Vinje. Der vart han kjend med Johanne Strømme frå Grebstad. Ho var butikkdame der og dessutan svigerinna til Elias Vinje.

Det vart truloving og bryllaup. Den første busta-

handel vart starta i Johannesgarden. Det var butikk i kjellaren og husvære i loftsetasjen. Der var det to små rom, eit kjøkken med skråtak og eit kott. Vatnet måtte berast frå brønnen om lag 100 meter unna og vask og avløp fanst ikkje då. Det vart mange vender då, særleg då to systre kom til i 1924 og 1925.

Eitt av dei få familiebildar som finst av familien Dalseth. Johanne (Jonna) og Reinhardt Dalseth med borna Torbjørn, Bodil og Gunvor på brua med slakteriet og Langeland-huset i bakgrunnen.

Kunstnarar

Frå Volda kom Rasmus Riste, (han var visst bror til rektor Olav Riste) han måla også portrett blant anna av stortingsmann Ole Strømme, som kom frå Straumgjerde. Frå Bestun i Oslo kom Margot Benterud, som var ei allsidig dame som meistra både akvarell, rosemåling og veving. I Årbok for Sykkylven i fjor er ho nemnt. Ho var ein personleg ven for oss alle i familien og vart også beden i bryllaupet vårt på Vårvon jonsokافتan 1946. Ho budde også i Knut-garden på Velle.

Vi hadde også besøk av Leon Aurdal, han ville gjerne treffe kollegaene sine. Eit anna kunstnartalent var en ung student frå Oslo som heitte John Medbø. Han hadde slektskap eller kjennskap med ein byfamilie som hadde slektsnamnet Hofseth og som ferierte på inste Øggarden hos Susanne og Edvard Tandstad. Pianoet var hans største hobby. Vi kunne stadig høyre sonaten Rondo av Mozart. I sommar

høyrdde eg forresten John Medbø omtalt i eit radio-program som handla om munken i Nidarosdomen.

Erland Scheen, som var spedisjonssjef hos Berg-Hansen Reisebyrå og budde på Jar i Bærum var gjest hos oss nesten kvar sommar. Han vart nesten som ein nær slektning. Han var blant anna fadder på Ragnhild Johanne og han brevveksla med far til han gjekk bort i 1960 og seinare med meg som var mest heime. Fjellvandring i tinderadene hadde sett sine spor. Vi fekk ein 20 siders album med foto frå bygda. Den er sliten no, for det er mange som har bladd i den.

Av andre gjester minnest eg Jac. Doksæther, som budde hos oss når han kom til ungdomshuset med kåseri og felespel. Han var blind og ein utruleg morosam og hyggeleg kar. Blind var også Matias Orheim, som spela på glas og reiste rundt som forkynnar. Den trufaste kona hans var med han og støtta han når han var på turné.

Jenter på vevkurs på ungdomshuset i 1931: Klara Straumsheim Strømmegjerde, Olga Tandstad Skaue, Karen Straumsheim Straume, Ragnhild Strømmegjerde, Olava Drabløs Riksheim, Marie Erstad, Petra Eidem Riksheim, Marte Tandstad og lærarinna Ingrid Sletten. Foto: Johanne Dalseth.

Jøssingredet

I krigstida 1940 - 45 vart det behov for gøymestad til englandsfararane før overfarten til havs. Nazistane gav Bergheim namnet "Jøssingredet". Men mistanken førte aldri til arrestasjon.

Foreldra våre gav oss ein trygg barndom og mor og far var trufaste vener og fylte si livsoppgåve. Og sjølv om det var mykje å gjere, var det også tid for leik og moro.

Også borna til byturistane likte seg godt i Bergvika. Fisking i vatnet var lovleg og allsidig den gongen og mykje artig skjedde i Veslevatnet, som vi kalla området mellom elva og Stongarneset. Nokon trødde ei spekesild på lina til syster Bodil. Men seinare fekk ho ein sju kilos laks i garnet ho hadde sett i sivgraset der ingen før hadde prøvd. Tidleg ein morgon vart vi vekte av bror vår Torbjørn som også hadde fått ein pjakk i garnet. Han kitla oss på nasen med ein kald pjakkespord. Då vakna vi fort og stod opp til pliktene i butikken og i gjestgiveriet.

Vi gledde oss til bading og stuping frå båten vår og seinare frå kaia. Mor var både tolmodig og bestemt, men ho unte oss badepausane. Musikken var den store interessa i heimen vår. Reinhardt spela litt fele og hadde ei god songstemme. I Bjørkedalen vart eit lite blandakor starta i lag med ein fami-

liefar som heitte Karl Helset. Han døyddde så alt for tidleg. I blandakoret i Straumgjerde song far tenor og i mannscoret Fjell-ljom var han også med. Morbror Trygve Straume var dirigenten.

Reinhardt døyddde 30. september 1960 på Ålesund sjukehus. Eg hugsar eit fint minneord som Gustav Weiberg-Aurdal skreiv i Sykkylvsbladet. Losjevener i Odd Fellow i distriktet stod ved båra i kyrkja, det er nok tradisjonen når ein yrkesbror går bort.

No når eg er gamal og sjuk, minnest eg barneår og ungdomstid og ikkje minst all songen og musikken som var i heimen vår. Eg minnest songen vi brukte som kveldsbøn og som vi tre borna song trestemt. Den gjorde oss trygge:

*Gud og Fader lat meg sova
under englevakt i stova
ver mi sol om natta du!
Når så siste dagen dalar,
lyft meg opp i dine salar,
leid meg over stjernebru.*

Kjetil Tandstad er journalist og redaktør av Årboka. Han vikarierer for tida som daglig leiar ved Norsk Møbelfaglig Senter.

HISTORISKE STRAUMSDALEN

Av Kjetil Tandstad

Det har budd folk i Straumsdalen før vikingtida, viser kolprøve-dateringar frå Hammarset. Det er ikkje dei einaste arkeologane bør interessere seg for, meiner Per Svein Tandstad.

Han har skrive ein fyldig rapport med tips til fylkesarkeologen og dei som ferdast i dalen.

C 14-datering av kolprøver frå Hammarset, som ligg midt i Straumsdalen mellom Hindaholen og Langeneset viser at her har vore busetnad i dei gamle tuftene sidan ein gong mellom år 350 til 430.

Ei gruppe grunneigarar hadde teke kontakt med arkeolog for å få vite meir om gåtefulle Hammarset der det ikkje har vore drift i moderne tid. Arkeolog

Heidi Haugene kom og tok ut nokre kolprøver frå tuftene og sende dei til C14-analyse. I januar i år fekk ho resultatet.

Det var litt av ein sensasjon. Kolet og dermed også denne tufta skriv seg 1600 år tilbake. Det vil seie at vi her har spor etter folk i overgangen mellom folkevandringstid og romersk jarnalder. Tidlegare har ein rekna med at det korkje kunne vere fast busetnad eller seterdrift i ein fjelldal som dette.

Sprikjande teoriar

Førebels er teoriane sprikjande. Det kan vere eit gammalt klyngetun med heilårs jordbruk. Men det kan også vere ei seter, jaktbuer eller spor etter anna næringsverksemd, som t.d. jarnutvinning. Ein stad var det nemleg eit nokså tjukt lag med trekol. Før ein

også har teke prøver frå andre tufter på området kan ein ikkje seie noko sikkert om det har vore mange eller få hus på Hammarset samstundes og kor tidleg det kan ha budd folk der fast heile eller delar av året.

Spesielt interessant blir Hammarset når ein veit at funnet som er gjort stammar frå same tid som eitt av dei mest veldokumenterte langhusa på Auremarka. Dette huset var 40 meter langt. Den store gildehallen same stad er datert 100 - 150 år seinare. Busetnaden er eit klart prov på at det har budd stormenn nede i bygda. Det er grunn til å rekne med at i tidlegare tider var Straumsdalen ein del av territoriet til stormenn på Aure eller Vik og ikkje utmark for Straumgjerde og Tandstad som i dag.

Heilårs jordbruk i Straumsdalen kan ikkje utelukkast. Sjølv om Straumsdalen i dag er ein myrlendt

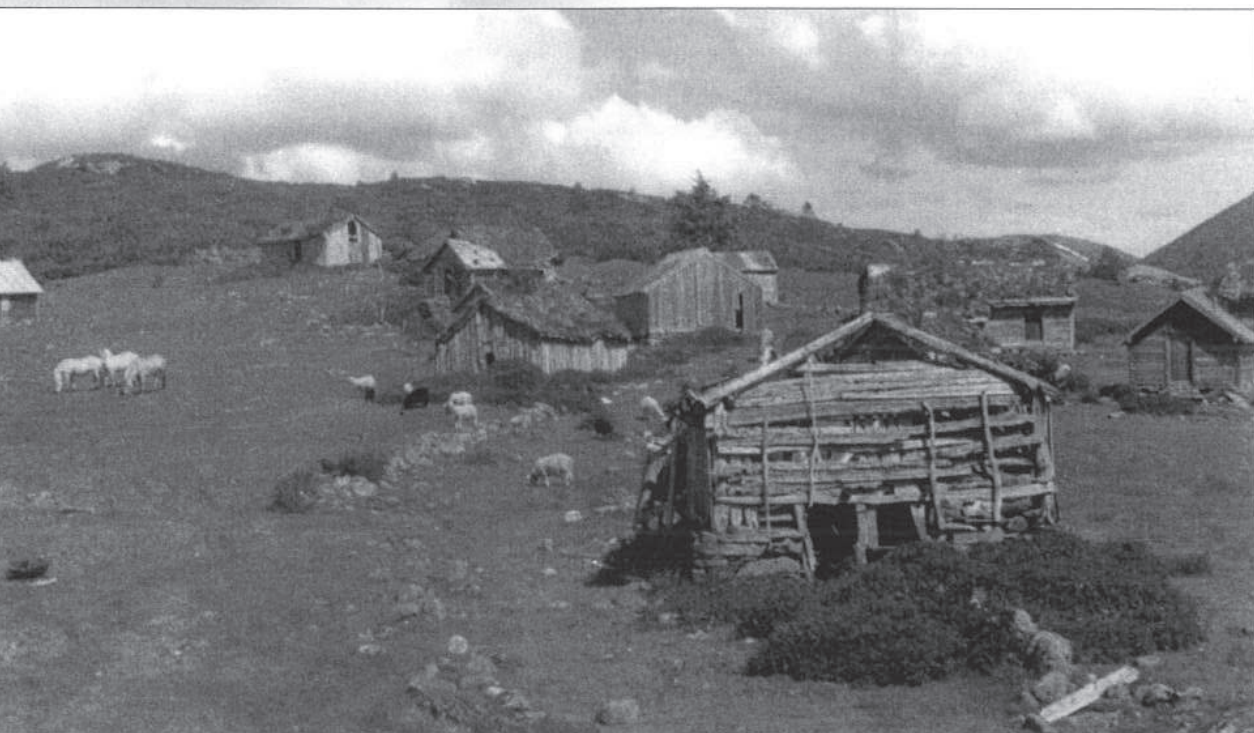

Frå kart over Romsdals Amt, utgitt i 1962, men opphavleg teikna som amtskart av Noregs geografiske Opmaaling i 1884.) Legg merke til at her er det Kritastølen som er nemnd som støl ved Langenesvatnet.

Langenesvatnet 1956. Furua i Langenesvatnet vart drege i land av to traktorar. Furua viser kva slags skog som var i Straumsdalen i tidlegare tider. På bildet ser vi frå venstre Arne P. Tandstad, Allis Strømmegjerde og Peder Strømmegjerde.

Foto: Hans Strømmegjerde

Hindaholen, om lag 1953. Frå venstre Strømmeselet, Strømme- og Gjerdefjosen og ein ser så vidt i Ny-mark- og Joffjosen, Fausafjosen, Sølmonselet, Larsselet, Eilevfjosen, Jyls- og Larsfjosen, Jakobsselet, Instøggardsfjosen (i framgrunnen). Ein kan så vidt sjå i mønet til Johansselet. Øvste sel og fjøs er Ytstøggardsselet og Nedsthøselet. Foto: Hans Strømmegjerde

dalbotn, kan den store furuskogen ha tørka grunnen opp. Klimaet var dessutan nokre grader varmare enn i dag. Fylkesarkeolog Bjørn Ringstad er tvilande til at det har budd folk her året rundt. Men det kan vere ei seter, jaktbuer eller spor etter eit tidleg anlegg for jarnutvinning, meiner han.

Jarnmiler er tidlegare funne blant anna ved Nysætervatnet. Også i Straumsdalen ser det ut til å vere eit visst innhald av jarn i grunnen. Han meiner funna både er uvanlege og spennande og seier at han ønskjer seg analyse av fleire kolprøver for å finne ut meir om i kva tidsrom det har vore menneskeleg aktivitet på Hammarset.

Finansiering

Eit praktisk problem blir å greie å finansiere vidare arkeologiske undersøkingar. Her er det ingen tiltakshavar som vil ha frigitt området og som ein kan sende rekninga til. I tillegg til at det trengst fleire dateringsprøver hadde det også vore interessant å leite etter spor etter åkerbruk og beiting, seier Bjørn Ringstad.

Han set sin lit til at det er kulturminneår neste år. Det blir ein del ekstra midlar å søkje på i samband med denne markeringa. Dersom grunneigarlaget i dalen i tillegg kunne gjere ein viss dugnadsinnsats i form av rydding og tilrettelegging, kan det vere mogleg å få offentleg tilskot til vidare arkeologisk arbeid

på Hammarset, meiner han.

Per Svein Tandstad er ein av mange som er klar for ein dugnadsinnsats for historia i fjelldalen. Han driv som gjetar om somrane og Hammarset-funnet har gjort han meir observant når han er ute og ferdast i skog og mark.

Nyleg sende han ein tjukk bunke bilde med kommentarar til fylkesarkeologen med ei rekkje tips om kva arkeologar bør undersøkje nærare i Straumsdalen og Gimsdalen.

Arkeolog-tips

I Straumsdalen er det ein stad som heiter *Sagebakkane*. På andre sida av elva låg ei gammal oppgangssag frå 1500-talet. Saga er borte, men her er tufter som viser kvar dei tok vatn og kvar renna gjekk. Like ved sida av kan ein sjå sletta der dei la materien og tok inn tømmerstokkane.

Hindaholen er ei gammal seter som var i bruk heilt til etter andre verdskrigen. Dei fleste bruka har stølstykk som er skift til eigedoms grunn. Under krigen var det mange som gjerdar inn stølstykk sine og dyrka gras, korn og poteter.

Hindaholen ligg fint til med mykje sol og graset kjem tidleg her. Hindaholen var vårseter og brukt før buskapen seinare på sommaren vart flytta lengre inn over i dalen til Langenesvatnet.

På Hindaholen har vi *Grauthaugen*, 20 - 30 meter aust for geila som går gjennom stølen. Haugen inneheld store mengder trekol. Det kan sjå ut til at det har vore ei tjøremile her, meiner Per Svein Tandstad.

På myrane rundt Hindaholen ser ein i dag svært lite til gamle furerøter medan det er mykje av dei på Hammarsetmyrane. Truleg var det stølshus på Hindaholen då tjøremila var i bruk, skriv Per Svein Tandstad. Ei C14 datering av kolet her ville vere svært interessant.

Bjørnegrava

Bjørnegrava ligg like ved setrevegen like før ein kjem til Osen. Denne grava skal bjørnen ha laga for å gravleggje Karen Severine Hansdatter Tandstad.

Ho var gift med Jakob Karolus Tandstad i Johannesgarden. Karen var gravid med første barnet sitt, Guri, og året var 1849. Ho kom frå Kritastølen med to åfallringar (mjølkeringer) då ho møtte bjørnen. Ho greidde så vidt å klatre opp i ei bjørk slik at bjørnen ikkje fekk tak i henne. Då sette han i staden i gang med å grave ei grav. Karen tok av seg klede og hengde dei opp i bjørka. På den måten fekk ho bjørnen til å tru at ho framleis sat i treet medan ho sjølv lurte seg ned og sprang for livet mot Hindaholen. Etter ei stund oppdaga bjørnen at han var lurt og sette etter henne. Ho hadde bjørnen i hælane og rakk akkurat å smette inn i selet og skuve slåa for døra då bjørnen nådde fram.

Bjørnen gjekk opp på taket av selet og såg ned gjennom ljoren. Karen hadde ei panne med kokande dravle på omnen. Ho tok ei koks og drylte den kokvarme dravla i fjeset på bjørnen. Han sprang hylande til næraste myrhol og kom aldri att, fortel saga som er spennande nok til at Bjørnegrava kan bli markert med eit skilt, meiner han.

Langeneset. Det er ikkje ei veldig gammal seter. Bygningane vart truleg bygde i 1870 - 1880-åra. Vatnet og setra har namn etter det lange neset som er der. Vatnet heiter nemleg Langenesvatnet på det gamle amtskartet frå 1862.

I 1930 vart det vedteke at Langenessetra skulle flyttast ut i Osen. Tre grunneigarar flytta før setredrifta vart nedlagt.

Krøtterstøl

Kritastølen. På svært gamle kart er det Kritastølen som er nemnd og ikkje Langenesstølen. Truleg vart denne setra teken av ei snøfonn og av den grunn flytta ca 100 meter mot nord. Namnet kjem av krøtter (krytel på sykkelvsk, altså buskap.)

Tuftene utanfor Storrabben. Her har Heidi H. og Per Svein funne restane av fire – kanskje fem tufter. Desse trur dei må vere svært gamle. Det er ikkje mange som har visst om desse tuftene, seier Per Svein Tandstad.

Per Svein Tandstad har også nokre observasjonar frå Gimsdalen han vil tipse arkeologane om. Dalføret som går parallelt med Straumsdalen, men ligg noko høgare. Gimsdalen har fine beiteområdene og det er ikkje flått eller rome-gras der. Det finst heller ikkje tistel, brennesle eller lyssiv, skriv han.

Han har funne tre sikre tufter ikkje langt frå Gimsdalselva, men der er kanskje fleire. Dette er noko arkeologane bør sjå nærare på. Eit spennande funn er ein oppreist stein i terrenget. Det renn ei grov under steinen. Det einaste eg er sikker på er at steinen er reist av menneske, skriv han i rapporten til fylkesarkeologen.

Per Svein Tandstad blant dei gamle tuftene på Hammarset i Straumsdalen. Foto: Kjetil Tandstad.

LEGEHUMOR ANNO 1876

Denne skjemtevisa dukka opp då Jarle Tusvik rydda i nokre papir heime hos seg. Skal ein tru visa, var det kraftige saker. Funnet av eit tomt pillerglas saman med teksten kan tyde på at både pillane og visa om dei har vore kjend og brukt også i Sykkylven.

Forfattaren skal vere ein Andreas Daae. Johan Daae-Qvale på Solnør meiner Anders er den vanlege skrivemåten i Daae-familien. Han har to kandidatar til mogleg forfattar: Den eine er Anders Daae, fødd i Bergen i 1838. Han tok medisinsk embetseksamen i 1861, var praktiserande lege og ordførar i Kragerø og etter kvart direktør for Trondhjems straffeanstalt og ved Botsfengselet i Oslo. Den andre som kan ha skrive visa er Anders Daae, fødd 1852 på Fana prestegard. Han tok embetseksamen i 1878, var kandidat på Rikshospitalet og Gaustad sinnsjukeasyl og var badelege på Eidsvoll før han i 1880 emigrerte til Amerika og vart praktiserande lege i Chicago.

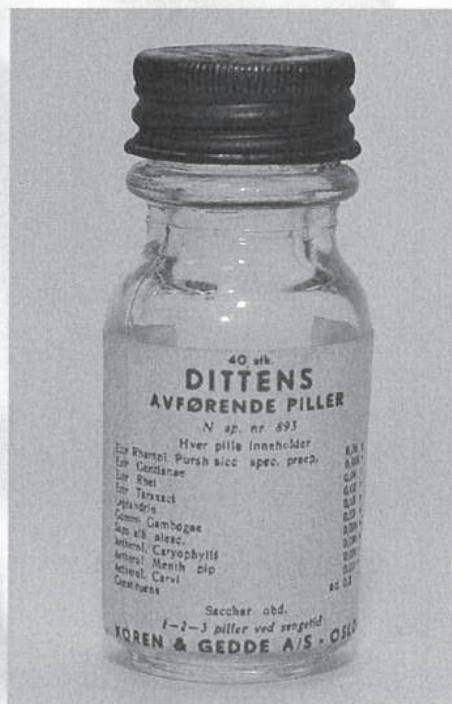

Foto: Jarle Tusvik

Dittens piller

Ditten hadde engang ondt i maven
Obstruction med kløen og med stik
Under maven følte han slig gnaven
Aldrig filla trykket ud han fik
Thi om Ditten end på locum fløi som rent grassat
Var en flatus eller to det hele resultat

Dette her blev han som rimligt lei a'
Sine piller derfor lav'de han
Men saa kan De tro, at i en fei da
Fik afføring han den arme mand.
Alle læger i vor by gav, som De kanske ved
En erklæring om at Ditten virkeligen sked.

Hjalmar, Jacob, Schjøtt og Lund og Gamborg
Boeck, Conradi, Schielderup og Grøn,
Øwre, Hiort, Marstrander, Gjør og Sandborg
Vedeler, Finne, Nissen Engelskjøn.
Gamborg tog som forsøg sig en pille og en snaps
Øiebliklig fik han af rectum en prolaps

Men den stygge fysikussen, kan De
Tænke Dem, han protesterte her.
Han sa'e: «Ditten, hør min kjære mand, De
Maa ej sælge disse piller her.
Thi jeg kan som fysikus ej være tjent med lei
At folk kan komme til at skide sig ihjel.»

Femti tusen piller lav'de Ditten,
Som mod obstruction han vilde ta'e
Og nu sender han s'gu hele skitten
Til udstilling i Amerika.
Men, hvad tænker mine herre saa at der vil ske?
Hele Amerika faar diarhoe.

Anders (Andreas) Daae

Skrevet til Medicinerforeningens Café chantant den 19. april 1876.

Magnar Kvalvåg er forsikringsmann, moromann og har lang fartstid frå Hundeidvikrevyen som på åtti- og nittitalet gjorde suksess i både i Sykkylven, Barstadvika og på Vigra lokal..

SAMFUNNSBYGGJANDE SØLLJ OG SPETAKKEL

Av Magnar Kvalvåg

Brøvøllj-Marte, Silmer, Bertram og Hauhelljå Søllj og Spetakkel er namn som sykkylvingar flest har eit sterkt forhold til. Hundeidvikrevyen spreidde lått og glede og finansierte eit prektig grendahus.

Den noverande ungdomsgruppa i Hundeidvik Idrettsslag kom i gang i samband med bygging av grenda-

Revygjengen spela høgt oppe i divisjonane.

Sosial tradisjon

Hundeidvikarane har hatt tradisjon for å møtast til sosialt samvær og dyrke den gode replikken. Ved mjølkerampen, når fembåten frå Ålesund kom til kai, eller ved andre lokale treffpunkt i bygda. Samlingsstundene i skulekjellaren, frå trettiåra til opp i sekstiåra, gjekk under navnet kosekveldar. Og hundeidvikarane kosa seg.

Folket i Hundeidvik har vore godt samsveisa, som ein stor familie, i følgje eldre hundeidvikarar. Under krigen møttest unge og eldre i skulekjellaren for å underhalde kvarandre. Hundeidvik var det einaste bygdelaget i Sykkylven som ikkje hadde eige frilyndt ungdomslag. Men kosekveldane hadde nok mykje av det same preget som ungdomslaga elles i bygda. Møta kunne også ha eit matnyttig preg, for ofte vart det samla inn pengar til ting bygda

Hauhelljå Søllj og Spetakkel i revyen i 1982. Dirigent Halstein Kurseth. Foto: Sykkylvsbladet.

huset. Laget trengde nokon som kunne bringe inn-tekter gjennom å skipe til bygdakveldar. På desse festane kom det fram ungdom som hadde speleglede og talent til å opptre på ei scene.

Etter kvart vart det lagt meir arbeid i framføringsane. Det vart sett saman musikk og sketsjinnslag. Resultatet var heilkvelds revyar. I åtti- og nittiåra hadde Hundeidvikrevyen blitt eit omgrep i både Sykkylven og vidare utover, og det var ingen tvil:

trong.

Slik var det også då bygda fekk ny skule i 1960. Idrettslaget valde seg ei ungdomsgruppe med lærar Roald Johnsen som leiar. I denne perioden vart det arrangert bygdekveldar i gymnastikksalen på skulen ein gong per månad. Fleire av innslaga som vart viste på scena på skulen, blir framleis tekne fram i samtaler i godt lag. Ordet kosekveld kling godt i øyra til hundeidvikaren.

Revystart

Det var Inger Kurseth som i 1973 drog med seg ungdommar frå heimbygda for å lage program til ein ungdomsfest på Høgtun på Ikkornnes. Etter at det fyrste egget vart lagt, dominerte hundeidvikarane revylivet i Sykkylven. Bygginga av grendahuset i Hundeidvik førte til at Hundeidvik Idrettslag ønskte seg ein økonomisk samarbeidspartner. På nytt vart ei ungdomsgruppe sett ned. Men rett sving på sakene vart det ikkje før ungdommen sjølv tok saka i eigne hender.

Lars Kåre Utgård (til venstre), Torkjell Utgård og Geir Kvalvåg var fast mannskap i Hundeidvikrevyen. Foto: Sykkylvsbladet.

Jon Reidar Kurseth vart den fyrste leiaren i gruppa. Målet var å gjennomføre minst to programfestar med dans i året. Jula og påska peika seg ut, men ofte vart det så mykje program at det vart ein liten programfest på hausten også.

Før grendahuset stod ferdig vart det gjennomført tre programfestar på ungdomshuset i Tusvika. Underhaldninga sette spor etter seg, også då flytta ungdommen grenser. Her var det ikkje snakk om instruktørar som pirka på detaljer og koreografi. Programleiaren og teppedragaren vart som oftast plukka ut i løpet av den siste timen. Programmet kunne aldri starte før folk var ferdige i fjøsen, så vi trong kvart eit minutt.

Kjende innslag frå den tida var opplesing av Hovdeposten, og den kunne vere injurierande nok. Du skulle ikkje gjere mykje sprell før historia kunne bli opplesen frå scenen. Musikken og songen var det klasse over. Radarpara Lars Hatlemark/Post-Thomas og Jon Reidar Kurseth/Ivar Johansen skapte alltid stemning. Samspelet mellom dei unge og dei eldste får alltid fram det beste i ei revytrupp.

Mat var alltid inkludert i billetten, og det var ingen som klaga på å få servert ertesuppe frå mjølke- mugge. Heller ikkje at det under ein av programkvel-

dane ikkje var mulig å bruke toalettet. Det var fin nysnø det året.

Rekruttering

I starten av åttiåra var revyen prega av unggutane i dansebandet Pluto. Hauhelljå Søllj og Spetakkel såg dagens lys. Drivkrafta var erkeungkaren og dirigenten Halstein Kurseth. Dette mannskoret levde også sitt eige liv utanfor scena og hadde mange oppdrag på messer og andre arrangement i distriktet.

Hauhelljå og Pluto var med på å leggje lista på eit høgt nivå. Kva som helst kunne ikkje lenger bli presentert frå scena. Vi fekk også figurane Brøvoll-Marte, Silmer, Ludvik og ikkje minst Bertram. No snart 25 år etter debuten, er Bertram ein av dei mest brukte underhaldarane på Sunnmøre.

Musikk og song er noko som har særprega grenda i over 100 år. I revyane stod det musikalske sentralt. Jon Reidar Kurseth, Halstein Kurseth, Leif Atle Strand, Sveinung Utgård, Thomas Utgård og Lars Hatlemark var dei berande kreftene. Og då vi i tillegg knytta til oss Corrado Genta og Nils Naasen, måtte det berre bli suksess.

Under inntrykk av denne store mannsdominansen vart Brattheim pikekor skipa med Inger Kurseth som dirigent. Koret rekrutterte mange jenter.

Marit Kurseth, Aina Kvalvåg, Anne Mari Årnes, Anne Britt Vedvik og Bente Hermansen fekk sin revystart i Brattheim. Og dei har vore med på revyane vidare.

Arbeidet med rekrutteringa av dei unge har vore eit prioritert felt for revygruppa. Og under leiarane Lars Kåre Utgård og Terje Rotmo vart det drive eit godt ungdomsarbeid blant dei unge i bygda. Alle som ville vere med, fekk prøve seg på scena, i periodar var det snart like mange bak sceneteppet som i salen. Vi var med på å gi alle ei god oppleving vidare. Du blir trygg på deg sjølv ved å stå på ei scene med 250 menneske i salen. Og applaus gjer godt for oss alle.

Kula i fanget

Hundeidvikrevyen har halde seg med eigenproduserte tekstar frå starten. Tekstane er gjerne utvikla i skodespelargruppa og blir prøvde på scena før det blir redigert på papiet. Det er viktig å ha eit vake øyre for impulsreplikken som alltid dukkar opp på øvinga. Revyen er derfor ikkje ferdig før etter fyrste framsyning. Dei som i hovedsak stod for dette arbeidet var Geir og Magnar Kvalvåg, Torkjell og Lars Kåre Utgård.

Det er slik som det meste, alt kan berre bli betre og betre. 1984 vart det kjøpt inn trådlause mikrofonar, og lydbildet vart nærast fullkome. Men det kosta 80.000 kroner. Serveringa av brødskeive med pålegg vart bytta ut med varm middag, potetene vart henta frå hotellkjøkken i byen. Vi var i perioder minst like profesjonelle på og bak scena som det beste teater frå hovedstaden. Og fleire av dei som deltok hadde også lukkast på storbyscena på line med våre store kjendisar.

Men vi kom aldri lengre ut enn til Barstadvika. Når det tok ca. 6000 timar å lage ein revy, vart det vanskelig å få aktørane til å gjennomføre meir enn fire – fem framsyningar. Men vi kom oss over fjorden. Til denne revyen var det og skrive inn ein kalv. Forskjellen på kalvane i Hundeidvik og Barstadvik var på fleire hundre kilo. I tillegg gjekk det magesjuke i besetninga på Nøre-Vartdal. Då kalven motvillig vart boren inn for å vere med på ein song, så dreit kalven oppi heile revyen, eg trur at lukta fortsatt sit i veggene på ungdomshuset i Barstadvika.

Brattheim Pikekor. Dirigent: Inger Kurseth. Foto: Sykkylvsbladet.

Kjende sykkylvvingar vart dregne med i moroa på scena. Frå venstre Lars Kåre Utgård, lensmann Erling Lillevik, Kjell Bjørn Skarberg og Geir Kvalvåg. Foto: Sykkylvsbladet.

Dramatisk vart det også då kulestøytaren uta Nygar-den skulle syne kunstene sine. Fyrst vart den tunge jærnkula kasta opp i ei lita kasse, slik at alle i salen var sikre på at ho vog minst ti kg. Deretter vart ho bytta ut med ein lett svart plastball. Torkjell tok så fart for å kaste "kula" inn i veggen over publikum, men han snubla i noko av det som kalven hadde lagt att og "kula" gjekk rett inn mellom folkeradene. I prosjek-tørlyset kunne vi mest som i sakte film sjå publikum kasta seg til sides for ikkje å bli treffe. Men den eldre dama i svart kåpe og handveske på fjerde rad var ikkje rask nok og fekk kula midt i bringa. Og det var nok siste gong ho hadde ønskje om å sjå Hundeid-vikrevyen i dette liv.

Best på billett.

Men det var ikkje berre kalvar vi fekk med oss fram på scena. Ordførar, lege og redaktør var med og ska-pte gode opplevsar. Det låg mykje arbeid og idear bak å få selt flest mogleg billetter til framsyningane.

I følgje ein journalist frå byen lukkast vi betre med showet rundt billettalget enn frå scena. Til kvar framsyning hadde vi telefonar frå byen og ute frå øyane om billettar. Vi fekk bygd opp att den kjende

mjølkebukken på Hovdeskiftet, der ordføraren opna billettalget og vart direkte overført på radio. Fem hun-dre billetter vart selde på 30 minutt. Men den gongen var det langt frå Aure og ut i Vika, så vi måtte på sam-funnshuset med både to og tre framsyningar.

Ute i Hundeidvika bed du aldri nokon inn på fest utan å kunne by på mat. Maten var også med på å leggje ei ramme rundt revyen. I 1989 skulle vi servere kjøtsuppe og vi var litt uheldige. Det gjekk gjæring i suppa, med eit så høgt bakterieinnhald at i følgje Mattilsynet ville alle som hadde smakt på suppa få diaré i løpet av 20 minutt. Dette var før grendahuset vart utvida med to nye toalett. Med 225 personer i salen ville det ikkje monne. Heldigvis, fadesen vart oppdaga, og æra berga. Men vi gjekk glipp av nokre gode revypoeng.

Revy for posten

Ungdomsgruppa ved Jon Reidar og Halstein Kurseth produserte også kassetten Rett West med songar frå den samme revyen. Musikk frå kassetten låg fleire veker på Møretoppen, den vart også seinare ofte spela i radioen.

Vi produserte også fire smalfilmar, der spesielt

to vart suksessar. Det var Svissrullkuppet og Eit kor i medgang og bortgang. Den siste filmen vart tatt opp inne på Strandabøen med det rette persongalleriet til stades: Hauhelljå Søllj og Spetakkel i hovedrolla, Sverre Kurseth som svigerfar i huset, og Henning Kvalvåg som ungkar. Sverre skulle jage ungkaren ut av pikeværelset og alt gjekk føre seg uten stuntmann. Iveren tok overhand og ungkaren måtte hoppe ut frå andre etasje medan steinane hagla rundt koret der dei rodde ut frå land. Avslutninga på filmen var som henta frå brudeferda i Hardanger, Båten gjekk under med alle mann, og vi hadde ein stri tårn med å telje dei som kom opp av vatnet.

Hundeidvikarane likar å sjå seg sjølve på tv, derfor var vi flinke til å ta opp framsyningane på vid-

Nei, ej skal aldri sende brev i posten

Ref: Nei, ej skal aldri sende brev i posten

Viss postsjefen får det som han vil
Då slår eg eit nummer og sender ein faks
Og vet at den er framme straks.

Første gang han kom med ein trussel
Syntest ej han var dum og ussel
Men da han kom med ein trussel igjen
tende ej på alle fem.

Posten sponser håndballjenter
Etablerte kjøpesenter
Men ut på landet, mange sted
Må de bare legge ned.

Posten selger showbilletter
Til Oslo Plaza og sossebanketter
Men ute på landet i fukk og snø
må vi stå i billettøk.

eo. Rundt om i heimane ligg der mykje moro på teip frå revyane frå tidleg åttital og framover til den siste store revyen i 1996.

Ein må vel kunne seie at revyen var med å sette bygda på kartet i denne perioden. Vi vil også tru at vi hjelpa til med å utsette flyttinga av Posten frå bygda, då vi tok opp postkontoret sin lagnad i Revyen Utpost West. Hundeidvikrevyen har vore med å gjere livet rikare for dei som fekk vere med på scena og for alle dei som sat i salen.

Men alt har si tid, og tida innhenta oss også. Det vart for mykje arbeid og kanskje alvor. Men det er herlig å sjå tilbake.

Utpost West

Kva vil skje om bygda misser posten?

Dreg så handelsmannen samme vei?

Må vi reise milevis for kosten

Mange spørsmål kjem fram i ein fei

Ref:

Så lenge hjartet slår, og vi på beina går

Må vi stå på for liv i bygda vår

Med vennskap – hand i hand

Som blir til sterke band

Vi trur på framtida for bygda vår

Ikkje la oss gå i kne for makta

mang ein trave bak ein skrivebord

vil at bygd livet gjeng den takta

Som byråkratiet ned i Oslo trur

Takk til deg som kom hit på revyen

Håper du har likt deg lag med oss

Slike ting sakna dei i byen

Der er tilbød kun for ramp og soss

Så lenge hjartet slår, og vi på beina går

Vil vi stå på i endå mange år.

Butikk og postkontor, fabrikk og blandakor

Og korpset spelar opp til fotballkamp.

Thor Willy Strømme er møbelarbeidar, historisk interessert og med i Sykkylven sogenemnd og redaksjonen for Årbok for Sykkylven. Han er også aktiv i arbeidet med Open storhall.

FOTOPAR

AURE SENTRUM 1937 - 1943

Av Thor Willy Strømme

Aure sentrum før Aurebrannen i 1939. Fotograf: P.P. Lyshol tok bildet ein sommardag i 1937.

Dette bildet her tok fotograf Peder P. Lyshol ein fin sommardag i 1937. Fotografen har teke bildet frå om lag der flaggstanga på Klokkehaugen står i dag.

Det er ei slik husklynge på bildet så det blir vanskelig å skrive namn på alle bygningane. Her tek vi dei største som er nærast fotografen. Frå venstre ser vi Aksjemylna som A/S Vestlandske Stol- og Møbel-fabrikk kjøpte av Sparebanken. Det vart drive møbel-

fabrikk i kornlageret fram til Aurebrannen i 1939. Frå 1932 og ei tid framover dreiv Gullik Nordheim frå Volda mylna, men han fekk ikkje drifta til å løne seg, slik at Sparebanken fekk auksjonsskøyte på huset og maskinene att. I 1937 kjøpte A/S Vestlandske Stol- og Møbelfabrikk lokala der mylna også var. Rett bakom mylna er den gamle langskipskyrkja som vart bygd i åra 1882-1883 og brann ned i 1983.

Aure sommaren 1943, nokre år etter brannen. Fotograf: P.P. Lyshol

Det store huset med ark bak det store treet som er om lag midt på bildet er Hotel Søkelven. Det store kvite huset med møne mot Klokkehaugen nede ved sjøen er ungdomshuset Vallhall. Det store mørke huset midt på bildet mot høgre er gamle Sparebanken sitt hus som blei teke i bruk til jul i 1908.

Rett nedom Sparebanken sto Sparebankstallane. Sletta der ned mot sjøen vart kalla Lykkjå. Huset ved

sida av er huset som O. T. Lied kjøpte i 1911 av Andreas Furseth, og huset til Nikoline Lyshol. Rett bak står det gamle bedehuset, Fønix og huset på Rellingplassen. Det vesle mørke huset midt på bildet er smia til P. K. Thoresen, som sto der riksvegen går i dag.

Kjelde: Gardssoga for Sykkylven, bind I, av Gustav Weiberg-Aurdal (1972).

Ragnhild Langeland er journalist i Sykkylvsbladet og med i redaksjonen for Årbok for Sykkylven.

PUSTAR LIV I GAMLE FOLKETONAR

Av Ragnhild Langeland

I 1950-åra samla Trygve Straume inn kjende lokale folketonar. Desse har no Per Grønli harmonisert, slik at også fleire kan ta i bruk dei fine songane. Det er viktig at desse folketonane får ein bruksverdi og ikkje dør ut, meiner han.

"Frå midten av 1800-talet levde det her i bygda fleire kvinner og menn som var flinke songarar. Med si klåre og fine røyst gjorde dei seg mykje gjeldande i den vanlege folkesongen", skriv Trygve Straume i føreordet på songheftet sitt Religiøse folketonar frå 1986. Det var desse folketonane som Trygve Straume, saman med O. M. Sandvik og Catharinus Elling, samla inn på 1950-talet.

Dei to sistnemnte kom tilreisande, medan Trygve Straume var frå Sykkylven. Dei reiste rundt i bygda og fekk dei gamle til å syngje for seg. Deretter skreiv dei ned desse songane, og sette melodi til. Men songane vart ikkje harmoniserte, og det er dette Per Grønli no har gjort.

–Det er Trygve Straume som er helten her. Hadde han ikkje samla inn desse folketonane, hadde desse vore vekke for oss no. Han såg framover og såg at dette rike materialet ikkje måtte gå tapt, seier Per Grønli.

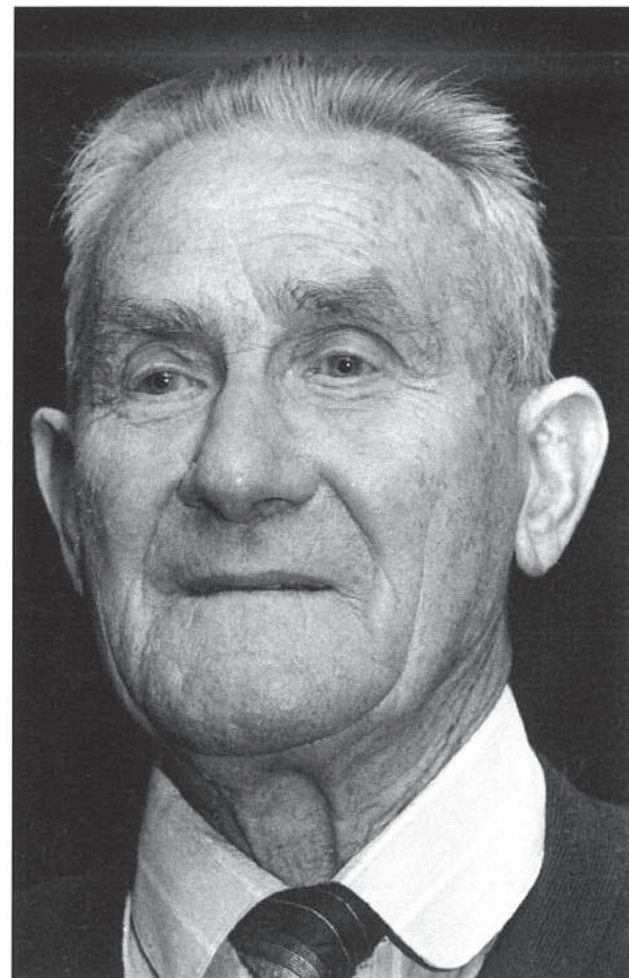
Harmoniserar tonane

Per Grønli har både studert og jobba med musikk. Han er utdanna trompetist, og harmonisering er noko han lærte i studiane.

–Når ein harmoniserer legg ein til motstemma og motmelodien som står til melodien.

For åtte år sidan trappa han ned dirigent oppgåvene sine, og fekk dermed tid til å arbeide med folketonane.

–Eg tok ein av gongen, men etter kvart vart det nesten som ei besetting. Det vart som å måle, og eg måtte arbeide med dette litt kvar dag. Den siste son-

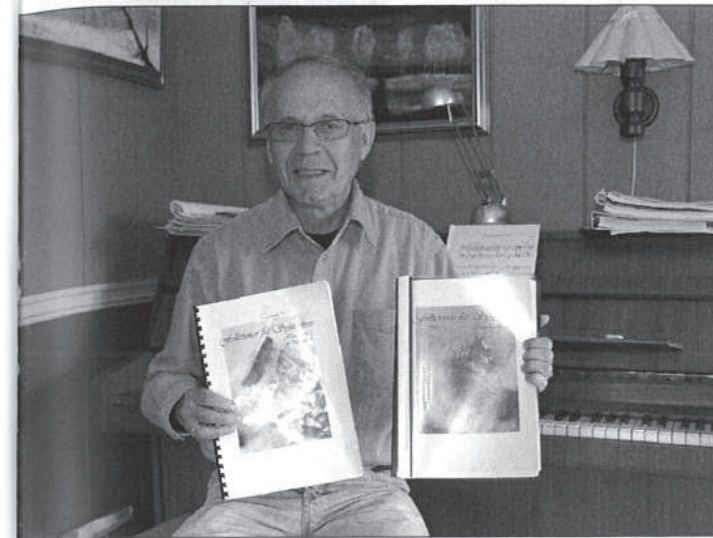
Trygve Straume reiste rundt i bygda og fekk dei gamle til å syngje til seg. Deretter skreiv han ned desse songane, og sette melodi til dei. Foto: Nils Einar Rye, Sykkylvsbladet.

gen er det ikkje lenge sidan eg harmoniserte, fortel han.

Langt tilbake i tid

Folketonar kan karakteriserast som tonar som har levd og lever mellom folk utan vi kjenner opphavsmannen.

–Folketonane går langt tilbake i tid, kanskje heilt tilbake til mellomalderen. Dei har gått i arv, frå far til son og mor til dotter. Dei har oppstått ein eller anna

Per Grønli har harmonisert dei innsamla folketonane og samla dei i to hefte. Han er oppteken av at desse songane skal få ein bruksverdi.

plass, og det at vi ikkje veit kven komponisten er, gjer det spanande. Folketonane har også gjerne høyrte til ulike gardsområde. Dei som framførte desse songane blir kalla "dei gamle", og dei hadde nokre kraftige stemmer. Nokre av desse songarane var Carl Tandstad, Karolius K. Blindheim, Laura Brunstad, O. P. Blindheim og Lars K. Riksheim.

Tekstane handlar ofte om meininga med livet og døden, og forholdet til Gud og naturen. Men sjølv om tekstane ofte er enkle og naive, meiner ikkje Per Grønli at det er noko dårleg stoff.

Tekstane er identiske med situasjonen. Det er inderlege tekstar, dei er naturlege og ekte. Før fekk ein trøyst gjennom desse tekstane og dei var lim i sosiale samanhengar. Det vart stemning når folketonane vart framført. Melodiane står til teksten, og har blitt lagt på teksten i ettertid som ei stadfesting av innhaldet, fortel Per.

Bruksverdi

Det var heilt tilfeldig at Per Grønli kom over heftet med dei innsamla folketonane. Desse songane vart halde levande fram til krigen, men etter det var det stopp. Også Trygve Straume var oppteken av at desse ikkje skulle gå tapt, og ville at dei gamle folketonane, som kvinner og menn i bygda song for meir enn ein mannsalder sidan, skulle bli meir kjende. Per Grønli er oppteken av bruksverdien til folketonane, og ved å harmonisere melodiane gjere dei enklare

å bruke for andre. Han prøver å puste liv i dei gamle folketonane og brukar dei i mange samanhengar.

– Desse tonane er verdt å ta vare på. Men det er når ein kan syngje eller spele desse folketonane at dei får bruksverdi igjen. Det er av og til eg spelar i gravferder, og då spelar eg gjerne nokre av desse folketonane. Eg får ofte positiv tilbakemelding, og folk lurar på kva som vart spelt.

Det er ikkje lett å ta vare på gamle folketonar i eit moderne samfunn, med mykje bråk og støy. Folketonane er døyande tonar, og viss vi ikkje ser blålyset, vil dei forsvinne heilt, noko som hadde vore frykteleg synd. Det er dermed viktig at dei får ein bruksverdi, og at ein pustar liv i desse gamle folketonane igjen, avsluttar Per Grønli.

Per Grønli spelar av og til desse folketonane, til dømes i gravferder.

Notar til songen Nu solen går ned. Harmonisert av Per Grønli.

Frank Suorza er lærar ved Sykkylven vidaregåande skule og har lang røynsle som fotballtrenar.

MONTEVIDEO - SYKKYLVEN 1 - 1

Av Frank Suorza

Han har spela sandfotball for Uruguay sitt landslag og imponert på Sykkylven sitt A-lag. No plasserer Damian Cruz (33) namn og nummer på hus og gater i bygda.

Det er nok frå fotballbana dei fleste kjenner Damian Cruz. Med kjappe bein og søramerikansk teknikk blei han eit friskt pust på Sykkylven sitt A-lag då han kom til bygda i 2006. Damian er fødd og oppvaksen i Montevideo i Uruguay. Han har ei lang utdanning bak seg. I Montevideo studerte han sosialantropologi, før han flytta til Alabama i USA og tok til på studiar i massekommunikasjon. Frå Universitet i Oslo har han eit år med samfunnsgeografi.

Han snakkar godt norsk, er reflektert, open, smilande og lett å snakke med. I august tok han til i ny jobb i Sykkylven kommune. Han skal gjennomføre eit adresseringsprosjekt, som går ut på å strukturere gatenamn og -nummer i bygda.

Fotball og kjærleik

Damian er sambuar med sykkylvingen Kari Line Hovet. Saman har dei sonen Mateo, ein lyshåra og blid treåring. Damian og Kari Line møtte kvarandre for første gong i Indonesia for sju år sidan.

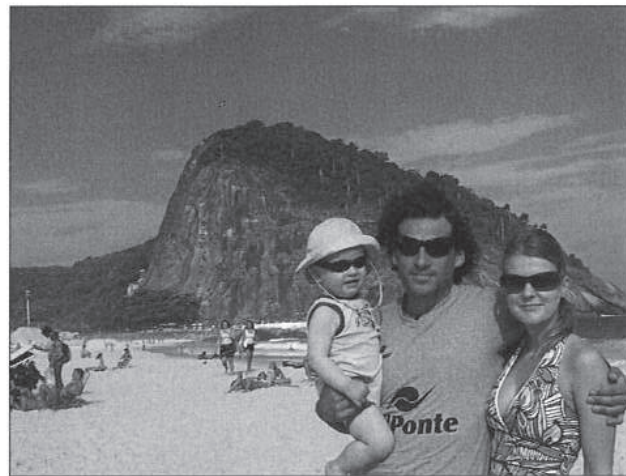
–Eg spela på universitetslaget til Montevideo i VM i Kina i 2001. Etter VM reiste nokre av oss ein tur til Indonesia. På Bali traff eg Kari Line. Etter ferien var over, drog ho dro til Sykkylven, og eg til Montevideo. Men vi heldt kontakt heile tida. Det blei mange telefonsamtalar etter kvart. Sjølv sagt måtte eg treffe ho igjen, og sjansen baud seg under ei turnering i Portugal i 2003. I mellomtida kombinerte eg utdanning og fotball i USA.

Stjerne i strandfotball

Damian har spelt for Uruguay sitt landslag i strandfotball. Ein idrett som naturleg nok er mykje meir ut-

breidd i dei søramerikanske landa enn her i Norge. Fem på laget spelar fotball berrføtt på ei sandbane med eit ishockeygjerde rundt. Så seint som i 2006 deltok han i VM i Brasil. Både Kari Line og Mateo var til stades då Uruguay tok medalje.

–VM er kanskje det kjekkaste eg har opplevd med fotballen. Vi kapra sølvmedaljen etter å ha møtt Brasil i finalen, seier han.

Mateo, Damian og Kari Line i idyllisk ferieomgjevnader i Rio de Janeiro, Brasil. Foto: Privat.

Norge og Uruguay

I 2004 flytta Damian til Norge. Han og Kari Line blei sambuarar i Oslo. Fotball spela han for Frigg, samtidig som han studerte ved universitetet. I 2005 kom Mateo til verda. Då bar det tilbake til Uruguay for alle tre.

–To år seinare flytta vi til Sykkylven. Både Kari Line og eg byrja å arbeide, og Mateo fekk plass i barnehage. Sidan den gong har Damian spelt fotball for Sykkylven.

–Det likar eg godt, sjølv om vi ikkje har alt for mange poeng i 3.divisjon, seier Damian, som synest det er stor forskjell på fotball i Sør-Amerika og Norge.

–Alle som følgjer med på fotballsendingane på

Damian Cruz i ein heftig duell i sandfotball. Foto: Privat.

TV ser at Norge er påverka av den engelske eller nordeuropeiske måten å spele på. Høgt tempo, mange harde duellar og ofte lange framspel. Sør-amerikansk fotball derimot, er kjenneteikna av rolegare oppbyggande spel, mange pasningar og særst gode individuelle ferdigheiter på små flater. Kva som er mest publikumsvennleg kan kanskje diskutast. Men det fine kunstneriske spelet, både kollektivt og individuelt, finn vi i andre land enn i dei nordeuropeiske.

Damian meiner at fotballen på mange måtar gjenspeglar kulturforskjellane mellom landa.

–Den opne veremåten blant mange i Sør-Amerika kjem nok av det varme klimaet. Vener og kjende møtest ofte på kafear, restaurantar og andre møtestader. Å gå på ein fotballkamp i Uruguay er ei oppleving av dei sjeldne. Møtestadene skaper tettare band mellom vener, og gir nye vener.

Framtida

Damian og Kari Line har ikkje bestemte planar for framtida. Mange faktorar spelar inn. Arbeid, bustad og trivsel avgjer mykje.

–At både vi og Mateo vil halde kontakten med Uruguay er vi sikre på, seier Damian. Norsken får

Mateo inn i store dosar kvar dag. Men det er ikkje nok. Damian snakkar konsekvent spansk med Mateo, og Mateo svarer greitt tilbake på spansk. Språket skal inn frå barnsbein av. Når så Kari Line og Damian ofte prater saman på engelsk, blir det ganske sikkert ein språkmektig Mateo vi møter om nokre år. Kor ferda går i framtida er uviss.

–Vi er opne for det meste, seier Damian Cruz.

Damian Cruz møtte den tidlige Manchester United-stjerna Eric Cantona. Her ved frokostbordet under VM Sand-fotball i Rio 2000. Foto: Privat.

Liv Randi Bjørlykke har gått gjennom dagboka til faren, Peter Bjørlykke, som var vaktmeister på Ekornes-fabrikken. Notatane ho har vald ut gir eit godt bilde av folk og forhold på fabrikk for 50 år sidan.

1958: DET ÅRET JENS FYLTE 50

Av Liv Randi Bjørlykke

2 00 madrasser vart produsert dagleg, store båtar kom frå Hamburg med kokos og på kontoret hadde dei optimistiske utbyggingsplanar. Men dei laut også seie opp folk og stryke overtidstimar.

Dette er eit glimt frå året då grunnleggjaren av J. E. Ekornes Fabrikker i Sykkylven runda 50. Det var også brannar i fabrikk. Det rauk i sponsjakta og brann på matteavdelinga, i samansetjingsrommet gjekk alarmen og i tårnet. Mahognystøv og lakk gjorde at elden fort var laus.

I 1958 hadde Jens ein vaktmeister som førte dagbok om det som skjedde på fabrikk. Peter Bjørlykke budde på det såkalla Hybelhuset, som etterkvart vart innebygt i fabrikklokala, saman med familien sin, og han skreiv ned smått og stort. Nedanfor fylgjer vi året frå januar til desember.

- 1. januar.** Dagen rann med klår himmel og frost over snødekte marker.
- 2. januar** tok eg til med noko fyring og trilla spon. Her var fire vaskarar, og Stave tapetserte riverommet.
- 5. januar:** Vêret har vore uvanleg kaldt. Ned til 16 minusgrader.
- 9. januar:** Riverommet vert oppussa. Maskinene er på plass og har vore prøvekørde. 3. etasje har

fått glas og dør, og ein gang er oppsett mot system-salen.

11. januar. Per Alvestad er reist til Oslo og Vestfold som salssjef for Jens Ekornes. To mann frå Svindseth i Ålesund legg plastikkflis i produksjonssalen i enden av Hybelhuset.

19. januar hadde Jens E. Ekornes 50-årsjubileum med pomp og prakt. Han fekk ei masse store pre-

sangar frå slekt, vener og kjende. Det var også ein masse blomar og telegram. Ei heil rad av autoritetar var møtte fram og heldt helsingstalar. Han hadde over 200 gjester i tre kveldar på rad, mellom dei alle arbeidarane, og så fullt hus med born fjerde kvelden. Frå arbeidarane fekk han Gokstadskipet i sylv.

23. januar. Elling Ekornes fyller 80 år.

26. januar. Silda er endå ikkje koma, og det er uvanleg

seint, med mange lange ventedagar og tapte millionar for næringa og landet.

9. februar: Avslutning på ungdomsveke ved Aklestad. Det har vore fleire gode møte, musikklaget og ein duett frå Hundeidvik tok del. Alle møta er haldne på gamleskolen.

10. februar. Eit varmlufts oljeaggregat skal setjast

Jens E. Ekornes

opp i 3., som skal takast i bruk som system- og rekreoavdeling. Ekornes reiste i går, og Haldor Vik er visst nok på ei reis i Tyskland.

12. februar. Bra sildefiske. Isen som har lege ut til fabrikk, losnar no.

16. februar. Lageret av madrasser aukar, og det er

ikkje hadde høve å arbeide overtid. Det var straffbart, og vi hadde soleis forsynda oss stort.

Eg meinte å forstå lova so at eg som vaktmeister var unnateken lova si avgrensing av arbeidstid nemnt i kap. 3 paragraf 138 punkt 1 og 2, då eg ikkje har manuelt arbeid heile dagen osv. Stillinga mi er såleis

Fabrikk og bustadhuset til Jens og Petrine, tatt i 1959.

oppsagt arbeidarar, særleg på rekreo, då det ikkje er meir Volvoleveranse.

20. februar. Det ser meir vanskeleg ut når det gjeld omsetninga av madrasser, sofa går lettare. Ved siste lønning opplevde eg ein skuffelse med di kasseraren reduserte løna mi ved å stryke ca 80 t. overtid og rekna i staden alle timane som vanleg timebetaling. Dette utgjorde kr. 80.

Eg klaga over at eg ikkje var gjort kjend med dette før pålagd overtid var opparbeidd. Seinare fekk eg beskjed av Jens til berre å arbeide 48 timars arbeidsveke. Vidare måtte eg ikkje tømme eller trille avfall frå arbeidsrom om dagen, men berre utanom vanleg arbeidstid. Eg fekk soleis ikkje høve til å gjere mine plikter etter instruks då min arbeidsdag måtte slutte kl. 6. Han meinte å forstå arbeidsvernlova so at eg

oppe til vurdering både frå fabrikk og mi side.

27. februar. På matteavdelinga har det vore brann både laurdag og i dag, men det vart sløkt før det gjorde større skade.

Eg har no ei tenestetid på 10 timar dagleg, 8 timar laurdag, eller 58 timar med vanleg timeløn. For overtid er tillegg. Det er framleis lite arbeid på fabrikk.

28. februar. Om morgonen då eg kom ned på fabrikk, brann det i botnen av sponsjakta. Det hadde truleg kome opp frå omnen. Det vart fort sløkt, men det hadde då brent av elektriske leidningar for sponmatoren og pumpemotoren. Hole vølte det i løpet av dagen.

Om kvelden klokka 21.30 vart det ein alvorleg brann i samansetjingsrommet. Olin såg fyrst elden frå kjøkkenglas, og det vart so full utrykning. Jarle

Ekornes-fabrikken sett frå sjøsida i 1959.

Strand, Per Alvestad og eg fekk fyrst inn ein slange, seinare kom fleire og so kom korpset frå Aure både med bil og sjøsprøyte. Det vart likevel totalskadd alt som var på brannstaden. Det var helst svingbedramer og nattbordhyller, kommodar og speil. Oppe vart det mykje røykskade.

4. mars. Her har vore tvo mann frå Oslo og sprøytt noko kjemikalier mot røyklukt. Det har også vore tre mann frå assuransen i dag, og dei kjem att seinare, så skal det vere takstfolk.

8. mars. Vi er komne så langt etter branden at salane og er vaska, vindu og golv. Vidare er alt røykskada trilla ut til lufting, men vadd og matter vert ikkje brukt i produksjonen, nokre sofa og divanar og madrasser som er eit røykbelegg på, vert selt billeg.

15. mars. Misjonsungdomslaget på Aure vitja Ikorernes i går kveld. Dei hadde med koret, korpset og musikklaget. Soknepresten tala, Kjemphol opna, Støylen slutta, og det var åresal. Innkoma var tenkt til nytt bedehus på Aure.

3. april. Skjærtorsdag var eg fram på Strandafjellet i lag med Per Alvestad. Vi fylgde skiheisa opp og fekk eit herleg unnarenn.

12. april. No er det slutt på kulden som har vara nesten 9 veker.

1. mai. Tysdag bar det til ei drukningsulukke i Hundeidvik. To brør, Olaf og Tomas Midtgård, vart kasta

rundt i ein robåt. Det var sterke vestlege stormkast, og dei drukna rett ved land.

1. juni. På fabrikken går det som vanleg, men med noko mindre produksjon, då alle no har timelønn. Behovet er 200 madrasser dagleg, og i morgon skal systemavdelinga og madrasseavdelinga ha overtid.

18. juni. Det har no vore ei regnbløyte, og alt gror fint. Sponfyren er reparert og overhaldt. Produksjonen er no i full gang att etter krisa. Det er mykje ordrar og lite lager.

22. juni. Vi har høyrte i radio kong Olav 5. vart signa i Nidarosdomen.

23. juni. I gårveld døydde John Finvik, truleg av hjarteslag.

25. juni. Olina og borna var til byen og såg kongen og prinsesse Astrid som kom frå Trondheim med kongeskipet. Det var ein stor dag for alle med båtparade og tur gjennom byen, lunch på Fjellstova og besøk på Sunnmøre Museum. Eg fekk ein stor bibel av Olina i bygåve.

27. juni var det gravferd etter John Finvik. Ekornes la ned blommar frå seg og mintest avdøde i ein fin tale.

28. juni. I dag er Olav Storvik og Hjørdis Strand gifte. Sameleis Anders Kvisvik og Klara Førde og so Thor Rausand og Anbjørg.

I dag er Jarnes nye skule innvigd med stor stas. Ei heil rad med innbedne gjester var møtte fram. Skul-

edir. K. Langlo og Johan Eidem for fylkesskulestyret fekk då dei kom, vakre blommar av nokre smågjenter, så sa Oddhild Jarnes fram ein fin velkomstprolog. Deretter song eit barnekor leida av fru Emdal "Ikorernes fagraste stad du kan nemna".

Så vart alle bedne inn i skulen. Jon Jarnes ynskte velkomne og gav eit attersyn over arbeidet med nyeskulen. Ordførar Thu gratulerte og talte om kva kommunen har gjort for skulane etter krigen. Det er brukt vel 2 mill. kr.

3. juli. I går vart andre plata lagt innom Hybelhuset.

6. juli. I dag er siste arbeidsdagen før ferien. Dei fleste slutta i går og reiste heim. Det vart for lite vatn i fiskedammen hans Jens, og mykje fisk dauda av for lite surstoff. Det er no sett på vatn frå vassverket, men truleg for seint.

7. juli. Fiskane hans Jens er døde, og dammen må renskast.

28. juli. Måndag tok arbeidet til att på fabrikken. No held vi på og smør tak, både papp og betong.

17. august. Det har vore full fart på fabrikken etter ferien. Nyelageret er kome under tak i betong. Utanfor fabrikken vert kai, transport og skur for kokos. Olav Erstad sin garasje er flytt og tener som vedskur inntil vidare.

20. august. Stenberg flagga på nybygget i dag.

23. august. Ein komite frå industridepartementet var her og såg seg rundt i fabrikken.

31. august. Dei bygg no kokoskur utanfor fabrikken. Onsdag vart Trygve Ekornes begravd på Sykkylven kyrkjegard. Han vart 33 år.

6. september. I går var plata ferdig i kokoskuret.

7. september. Einar Hareide var hjå Jens Ekornes.

20. september. Omtrentleg løn for 14 dagar kr. 350.

5. oktober. På fabrikken går produksjonen nokså bra. Det vert laga nye innretingar som skal rasjonalisere drifta og auke produksjonen. Varme ved oljebrennaren har vore nytta berre eit par dagar. Ein har løyvt både spon og ved til denne tid.

14. oktober. Betalte innskudd i frysehuset 120 liter kr. 336.

26. oktober. Forrige fredag var det ein brand i tårnet på fabrikken, den tok til i kjøkkenet, men vart tidleg oppdaga då ei sikring gjekk. Orsaka er ikkje funnen.

Kaibyggarane med "Mona" hev teke til på kaia som skal rekke ut om fabrikken. Der skal takast i land kokos. No er ventande fyrste Hamburgbåten.

21. november. Det er under byggjing kai på sydsida av materialskuret, der skal setjast eit tilbygg 6 meter ut langs veggen forbi dørene. Snikkarverkstaden har fått bjelkelag. Fyrebuing til støyping rundt Hybelhuset er i gang.

Den 14. desember fekk Per Alvestad ein gut og den 17. fekk Kaspara Ekornes ei jente.

28. november. Det har vore eit par gonger at ljoset frå omnen har kome gjennom skruen til sponsjakta. Orsaka var mahognystøv.

Varmtvass-spiralen til Hybelhusfyren har Ø. Uri teke ut og sendt til Oslo for reparasjon. Han var lekk. I veka hadde vi anløp av "Thebe" frå Bremen med 60 tonn kokosfiber.

7. desember. "Elektra" av Bremen lossar kokos og jernband.

Musisering i den runde stova til vaktmeisteren på Ekornesfabrikken. Frå venstre Målfrid med gitaren, Olina og Peter Bjørlykke og artikkelforfattaren Liv Randi med dokka si.

21. desember. Også i år har vi rigga til eit juletre av 60 ljospærer inn på tårnet.

23. desember var arbeidet ved fabrikkens slutt til jul. Den siste dagen vart også brukt til reingjering og opprydding ute og inne. Snikkarverkstaden rydda og ny cementplate på golvet, der skal og leggst plastflis.

28. desember. Det var stor barnejulefest på nyeskolen med tale av lærar Emdal, lydband, høgtalaranlegg, program av borna med opplesing og song, gong om juletreet og julenisse med gåvepakkar.

Nyttårsaftan. Det vart arbeidd måndag, tysdag og i dag til middag. Der er lagt plastflis på mattesalen og snikkarverkstaden. Det vert måla og pussa opp ymse stader i fabrikkens. Nyttårsdag er fint og mildt vær. Vi er i ro på Hybelhuset.

Artikkelforfattaren, som voks opp i vaktmeisterbustaden i runde tårnet på Ekornesfabrikken, i sin finaste stas ved sagbruket på Ekornes i 1964.

Eldar Høidal bur i Straumgjerde og har fartstid i foreldregruppa til Straumshorn juniorkorps. Han er møbelhistorikar og skriv i desse dagar bok både om Ekornes og møbelbransjeforeninga

HARMONISK SAMSPEL MELLOM GRANNAR

Av Eldar Høidal

Nokre vil ha det til at velledalingane og straumgjerdingane har vanskeleg for å samarbeide. Det gjeld i alle fall ikkje musikantane i dei to grendene. Heilt frå det kom korps til i Velledalen og Straumgjerde i 1950-åra har dei vore saman i ulike arrangement. Då det vart vanskeleg å halde oppe to fullverdige korps i dei to grannelaga, fann dei saman til felles øvingar også.

Utgangspunkta til dei to korpsa var nokså like. Begge grendene hadde frå midten av 1950-åra aktive korps. I Straumgjerde var det Musikklaget Straumshorn med skulestyrar Trygve Straume som musikalsk leiar. Straumshorn var eit vaksenkorps, medan Velledalen hornmusikk hadde både eldre og yngre medlemer. Begge korpsa sleit tidleg med rekrutteringa. Dette var før Sykkylven fekk eigen vidaregåande skule. Ungdom som skulle ha utdanning ut over grunnskulenivået, måtte reise ut av kommunen.

Marsjoving for Straumshorn juniorkorps, truleg framfor 17.mai i 1960. Sverre Kvellaug leier korpset på vegen gjennom Elleng-tunet på Straumsheim.

I år er det 50 år sidan Straumshorn juniorkorps vart skipa. Fem år seinare kom Velledalen skulekorps til. Sjølv om dei i 1986 fann tonen saman, held dei formelt framleis på sjølvstendet, med eigne styre. Og langt på veg har dei også to ulike historier.

Korpsentusiasten Sverre Kvellaug i Straumgjerde såg at noko måtte gjerast. Han gjekk forsommaren 1958 frå hus til hus i heimkrinsen og argumenterte for å etablere eit juniorkorps basert på elevane ved Tandstad skule. Eit korps som både kunne stå på

Velledalen skulekorps var på sin første utanlandstur i 1970. Ferda gjekk til Danmark og her har korpset slått leir på ein campingplass ved Bellahøj utanfor København. Kanny Fet med fleire diskar opp med velsmakande lapskaus..

eigne bein og spele i ulike samanhengar og eit korpset som kunne vere med å styrke rekrutteringa til Straumshorn.

Musikk = fest

Kvellaug fekk god respons. Mange familiar skaut inn rentefrie lån på 300 kr. slik at det kunne kjøpast instrument. Etter sommarferien vart det starta opp med eit notekurs for 17 nye musikantar. I november 1958 debuterte aspirantane under ein fest på ungdomshuset Vårvon. Dirigent for korpset i samband med debutkonserteren var Trygve Straume. Korpsmedlemmer og dirigent hadde ikkje hatt så lang øvingstid saman, så konsertrepertoaret var ikkje av dei mest ambisiøse. Men publikum gav likevel hjarteleg applaus til Nisser og dverge, Gubben Noa og Fager kveldssol smiler.

Sverre Kvellaug overtok dirigentansvaret for dei unge musikanerane i det som vart kalla Straumshorn juniorkorps. Denne oppgåva hadde han i seks år framover. Både han og dei andre som hadde ivra for å få i gang eit musikklag mellom dei yngste, kunne slå fast at dei hadde lukkast med målsettinga si. Dei eldste i juniorkorps gjekk etter kvart over til vaksenkorpsset,

nokre vart utlånte også før dei fylte 16 år. På same tid hadde bygda fått eit korpset til. Det var ein god bonus for alle festarrangørane i krinsen. Elles var korpset heilt frå starten med å sette ekstra farge på nasjonaldagen. Slik har det vore i alle dei åra korpset har eksistert.

Meir fritid

Velledalen hornmusikk vart starta i 1957 etter at folket i dalen hadde arbeidd eit knapt års tid for å få pengar til instrument, mellom anna ved å skipe til basarar på ungdomshuset. I 1957 hadde korpsrørsla allereie fått eit godt feste i kommunen. Musikklaget Lurlåt vart skipa i 1921 og spelte på samlingar og festar over heile Sykkylven. Elles hadde Ikomnes fått sin hornmusikk i 1950 og det første skulekorpset, Aure skulekorps, vart starta i 1956. Velledalingane var komne til at dei også ville ha sitt eige korpset og at det skjedde nett i midten av 1950-åra var nok ikkje heilt tilfeldig. Det var ein generell velstandsvekst i det norske samfunnet etter siste verdskrigen. I Velledalen, som dei fleste andre stader, var det full sysselsetting, og folk fekk etter kvart råd til å skaffe seg anna enn mat og klede. Det kom i desse åra fram nye spesialbutikker for sport og fritid, for musikk og underhaldning. Det viste at folk både fekk råd til og hadde tid til å sysle med nye aktivitetar. Nedkorting av den daglege arbeidstida i løpet av 1950-åra bidro mykje til dette. Og sist, men ikkje minst, dette var før fjernsynsapparata hadde byrja å leggje beslag på store delar av fritida til folk.

Jostein Drabløs

Som i Straumgjerde viste det seg etter kvart vanskeleg å halde stabil drift i korpset der dei vaksne var berebjeleke. Mange av dei var i byrjinga av 1960-åra opptekne med husbygging, og dei eldste ungdomane reiste ut på skule eller i militærteneste. Dermed dukka tanken opp også her om å få etablert eit skulekorps. Han som tok tak i det og dreiv tanken fram til realisering var Jostein Drabløs. Han hadde allsidige kulturinteresser, men eit særleg engasjement for korpsmusikken. Dei første åra var han og skulemusikken synonyme omgrep. Jostein Drabløs fekk med seg skulestyrar ved Velledalen skule, Johan Neset, i startfasen. Drabløs vart dirigent for

Medlemene i Straumshorn juniorkorps, med dirigenten sin Jostein Bonesmo, fotograferte i samband med 25-årsmarkeringa i 1983.

Velledalen skulekorps feira dei første 30 åra sine på Velledalen gren-dahus i 1993. På dette tidspunktet hadde dei allereie innleia eit nært samarbeid med nabo-korpset i Straumgjerde.

skulekorpset med Neset som fast hjelpesmann den første tida var. Skulekorpset har heile tida hatt øvingane sine på Velledalen skule eller i grendahuset ved skulen.

Breidde og stabilitet

Då Sverre Kvellaug slutta som dirigent for Straumshorn juniorkorps i 1964, fekk korpset eit lite opphald før Per Svein Tandstad tok over dirigentstokken i 1966. I åra framover fekk korpset ei god utvikling både når det gjaldt talet på medlemer og dei resultata korpset nådde. Per Svein var fast og myndig som korpsleiar, men han inspirerte musikanane til felles innsats for dei måla dei sette seg. Han var aldri redd for å ta på seg store og kravfulle oppgåver. Det beste resultatet nådde korpset med 1. premien under Tonika Champion-tevlinga for 2. divisjonskorps på Hamar i 1975. Då ordførar Øystein Eliassen tok i mot korpset ved returen sa han: "Straumshorn Juniorkorps har makta det som korkje fotball-laga til Velledalen og Ringen eller Sykkylven Idrottslag har, nemleg å spele seg opp til 2. divisjon."

I desse åra hadde korkje Straumshorn junior-korps eller Velledalen skulekorps vanskar med rekrutteringa. Når ein ser på bilete av korpsa i 1960- og 70-åra, ser det ut til at mest heile årskulla var med i musikk-korpsa. Det hadde nok samanheng med at fritidstilbodet for born og ungdom i Straumgjerde og Velledalen desse åra ikkje var så rikt. Det var heller ikkje så vanleg som det har vorte seinare å frakte borna til aktivitetar i sentrumsområdet i kommunen. Korpsaktiviteten hadde ikkje så stor konkurranse. Og dei som første hadde byrja i skulekorpsa, heldt ut til dei vart for gamle. For Velledalen sin del høyrer det med at det vart fødd mange born i åra 1955 til 1960. Årskull på mellom 15 og 20 var ikkje uvanleg, og dette gav godt grunnlag for rekruttering til korpset i siste halvdel av 1960-åra.

Dirigentskifte i Velledalen

Ein viktig motivasjonsfaktor for dei unge korps-medlemene gjennom lange øvingskveldar haust og vinter var korpsturane og korpsstemna. Dei første åra var ikkje krava så høge til omfanget på reisene. Det var eit storhende når ein fekk reise ut av kommunen. Straumshorn juniorkorps hadde den første turen sin

til korpsstemne utanfor kommunen i 1960 då ferda gjekk til Ålesund. Men allereie året etter, i 1961, var korpset på sin første langtur, til landsstemnet på Lillehammer.

Det første storstemnet som Velledalen skulekorps var med på var krinsstemnet i Volda pinsehelga 1965. Særroppdraget til velledalingane var speling i Austefjord kyrkje 1. pinsedag. Det sterkaste inntrykket for deltakarane i ettertid var solfylte, varme dagar og verkande føter. Etter kvart som korpsøkonomien vart betre og reisevanene endra seg, vart det vanleg å setje seg meir ambisiøse turmål. Musikantar frå Velledalen hadde med seg gode turminne både frå Moss, Gjøvik og Hamar. Den første utanlandsturen gjekk til Danmark i 1970. Korpsturen i 1973 gjekk til Oslo. Her fekk velledalingene møte bygda sin store son, skodespelaren Edvard Drabløs. Dei vart inviterte heim til han og spelte for Drabløs i hagen hans. På same turen fekk dei spele i pausen under ein 1. divisjonskamp på Ullevaal stadion.

Same året, i 1973, takka Jostein Drabløs for seg etter ti år som dirigent. Kjell Ramstad dirigerte deretter korpset i eitt år, før Kjetil Hole tok over dirigentstokken. I 1977 var det Jan-Ove Skogvold som tok på seg det musikalske leiaransvaret.

Nytt grendahus

For begge korpsa vart det tidleg etablert foreldreforeiningar som fekk eit særleg ansvar for å bringe inntekter til korpsdrifta. Dei største kostnadene var knytte til instrumentkjøp og reiser. Etter kvart skulle også dirigentane ha sine honorar. For å skaffe inn pengar vart det skipa til basarar kvart år der foreldre og andre gav vinstar. Ekstra store utlegg vart det dei åra korpsa måtte ha nye uniformer. Slik var det for Straumshorn juniorkorps i 1972. Året før hadde korpset også investert i eiga fane. På same tid vart korpset utvida med tamburmajør og drilljenter, så ein kan trygt seie at korpset då fekk seg eit kvalitetsløft, ikkje berre på det lydmessige området, men også visuelt.

I 1978 takka Per Svein Tandstad for seg som dirigent i Straumgjerde. Ny dirigent vart Jostein Bonesmo. Jostein hadde allsidig musikalsk erfaring, men hadde ingen vanskar med å skifte mellom den frie og improviserte jazzmusikken og den meir fasttømra korps- og marsjmusikken. Jostein Bonesmo vart ein

I 1998 var dei to korpsa på tur til England og korpsbyen Scarborough. Fem år seinare gjorde dei same turen oppatt, då med Jan Eldar Lyngvær som dirigent. Dette biletet er frå turen i 2003.

godt likt dirigent, og samarbeidet mellom dirigent og musikanar viste seg frå si beste side under dei årlege stemnearrangementa som korpset var med på, i Fosnavåg, Eidsvoll, Eidsvåg og Trondheim.

Eit høgdepunkt i korps saga i Velledalen var 15-årsjubileet i 1978. Dette vart markert med ein stor fest der korpset stilte i nye, fargerike uniformer. På denne tida vart det arbeidd for å skaffe eit tenleg felleshus i Velledalen. Korpset var sentral i dei aktivitetane som vart sette i gang for å skaffe kapital til det som skulle bli Velledalen grendahus. I 1980 tok laget opp eit lån i Sparebanken for å kunne skaffe seg lut-kapital til huset. Året etter var korpset med å skipe dei første Velledalsdagane, som var ein del av det fellesløftet som velledalingane gjennomførte for å få på plass den etterlengta samlingsstaden. Det var ein stor dag då korpset fekk vere med på den offisielle opninga av Velledalen grendahus 18. september 1982. Under opningshøgtida spelte korpset under leiing av den nye dirigenten sin, Åge Frøystad.

Deling 17. mai

Trass i at Velledalen skulekorps kunne tilby medlemene sine gode øvings- og konsertlokale etter opninga av grendahuset, og la til rette for spennande korpsturar kvart år, viste det seg at interessa for korpsmusikken gjekk nedover dei neste åra. Særleg var nedgangen i talet på musikantar tydeleg frå 1985. Hausten 1986 var medlemstalet kome ned i 15. Det var ei dramatisk endring frå velmaktsåra kring 1970 då talet på musikantar var heilt oppe i 72. Det var på denne bakgrunnen det kom fram tankar om eit nærare samarbeid med juniorkorpset i Straumgjerde som også opplevde rekrutteringssvikt. På eit foreldremøte på grendahuset i september 1986 kom det fram skepsis mot å slå saman dei to korpsa, men eit meir uforpliktande samarbeid når det gjaldt øvingar og konsertar kunne dei fleste foreldra tenke seg. Motstanden mot full samanslåing av dei to korpsa har vore levande heilt fram til i dag. Det kan vere ulike grunnar til denne motstanden, men ein av dei viktigaste grunnane er nok at det er lettare å skape en-

gasjement for eit korps som er rotfesta i nærmiljøet. Det har ofte vist seg at større og meir fjerne einingar ikkje har skapt det same engasjementet. Ein annan, konkret grunn til skepsisen kunne vere otte for at ei eventuell samanslåing ville føre til problem for korpsmusikken den 17.mai. På dette området har dei to bygdene likevel funne fram til ei godt fungerande deling. Straumgjerdingane og velledalingane skipar til folketoga sine på ulike tidspunkt og skifter mellom å ha dei først og sist anna kvart år. Slik får begge grendene like mykje korpsmusikk på nasjonaldagen.

Midtnorske meistarar

Like før Straumshorn juniorkorps innleidde samarbeidet med Velledals-korpsset, fekk dei unge Kjell Stave som dirigent. Den første tida med fellesøvingar skifta han og Åge Frøystad på dirigentoppgåva. Det var mange store utfordringar som stod framom. Korpsa gjennomførte frå 1988 felles stemneturar og den første store fellesturen gjekk til Mora i Sverige. Turen varte i seks dagar, og "som vanleg vart det ein vellukka tur der sosialt samvær og god korpsmusikk stod i fokus," går det fram av lagsprotokollen. 17.mai 1989 spelte korpsa for første gong i barnetoget på Aure, men tradisjonen tru starta dagen med flaggheising ved skulen i Straumgjerde klokka åtte.

Hausten 1990 kom kommunal musikkleiar Nils Naasen inn som dirigent for felleskorpsset. I hans periode fekk korpsa eit godt løft, noko som mellom anna gav seg uttrykk i imponerande prestasjoner i musikk-

tevingar. I mars 1991 vart Velledalen skulekorps/ Straumshorn juniorkorps midtnorske meistarar i 3. divisjon. Med det kan vi slå fast at samarbeidet mellom dei to nabogrendene hadde bore rike musikalske frukter.

Til Portugal

Dan Brunstad hadde eit godt grunnlag å starte på då han tok over som dirigent for felleskorpsset hausten 1992. Han var dirigent også då korpsa fekk sin til då lengste utanlandstur, til Scarborough i England i 1998. Turen var ei påskjøning for trufaste musikantar i samband med førtiårsjubileet det året. Turen vart teken opp att fem år seinare, då med ein ny dirigent, Jan Eldar Lyngvær. Jan Eldar har gjennomlevd opp- og nedturar med korpsset og slitt ein del med store utskiftingar i medlemsstokken. Men likevel har han, trass alt, greidd å inspirere korpsset til svært gode prestasjonar. Mellom anna vann korpsset krinstevlinga for korps i Tomrefjord to år på rad, i 2005 og 2006.

I år er altså det eldste av dei to korpsføderane inne i sitt første reelle jubileumsår, då det er 50 år sidan Straumshorn juniorkorps vart starta. Mins-tebroren, Velledalen skulekorps, følgjer hakk i hel med sine 45 år. Dette vart markert med ei allsidig jubileumsmarkering på Velledalen grendahus i april i år. Sommaren 2008 vart det heile toppa med ein minnerik korpstur til Portugal. Vona til korpsleiarane er at denne turen skal inspirere musikantane til ny musikalsk innsats i åra som kjem.

I 2005 vann felleskorpsset ei tevling i Tomrefjord. Ikkje rart at dei unge musikantane var glade. Det var også dirigenten, Jan Eldar Lyngvær. Korpsset gjentok bragda året etter.

Nils Einar Rye, fødd 1963, er utdanna lærar og har skriva fleire bøker for born og vaksne. Han arbeider no i firmaet Personalomsorg AS med eit prosjekt som skal hjelpe skular til å takle krisesituasjonar.

SMÅLÅTEN DESIGNAR - STORE VISJONAR

Av Nils Einar Rye

Å

skape har for meg ein verdi i seg sjølv. Anten eg teiknar stolar, lagar animasjonar, målar eit bilde eller formgir operasjonsinstrument, er det viktigaste for meg at eg har høve til å uttrykke meg, til å gi ideane mine form. Det er kanskje derfor eg ikkje vil kalle meg spesialist på eit snevert felt.

Designar Jarle Slyngstad let setninga henge i rommet meir som eit spørsmål enn som ei skråsikker konstatering. Kontoret til Jarle Slyngstad (47) er ryddig, luftig, lyst, med skisser og teikningar tett i tett på veggane. Nokre av dei er heilt nye, og er nettopp komne ut av skrivaren. Andre er av eldre dato, men har noko ved seg som gjer at skaparen ikkje vil plukke dei ned og legge dei i dei velfylte skuffene med uferdige, halvglymdede ansatsar til noko som aldri vart noko meir. For svært mange av desse ideane kjem aldri lenger enn hit, til papiret, nagla til tapetet med knappenåler, eller skjult av det evige mørkret i ein skuff.

Men nokre av ideane skal vidare. Dei skal ut i verda, bli verkelege, til å ta å føle på. Dei skal bli stolar, bord, teppe, lysestakar, operasjonsutstyr, søppelkasser, telefonboksar og kven veit alt det andre som Jarle Slyngstad har sysla med i sin designkarriere etter at han gjekk ut av Statens Håndverks- og Kunstindustriskole i hovudstaden den gongen midt på 80-talet. Det er langt frå Sykkylven til Oslo.

Då er det kortare til Stranda. Det var der Slyngstad vart fødd i 1961. Til Sykkylven kom han i 1990, ikkje berre på grunn av det rike møbelmiljøet, men kanskje like mykje fordi kona Marit var herifrå. Han har i alle fall slått rot, strandaren, og har ikkje mangla utløp for kreativiteten sin alle desse åra.

Teknologi

Det lange arbeidsbordet ved vinduet er dominert av to store dataskjermar, ein skrivar og to tastatur. Visst kan Slyngstad teikne for frihånd, og visst står teiknebrettet der borte i ein krok, det er ikkje det, men så er det dette med teknologi.

—Som designar og formgjevar har eg alltid vore snar til å ta i bruk nye verkty, som 3D-animasjon, CAD, video og så vidare. For å seie det slik: Eg sit meir ved dataskjermene enn eg står der borte, seier Slyngstad, og nikkar mot teiknebrettet.

—Men det er viktig å understreke at eit verkty aldri

Jarle Slyngstad

kan bli noko meir enn eit verkty; det er resultatet, det du brukar verktøyet til å få fram, til å skape, som er viktigast. Verktøya eg brukar skal hjelpe meg til å uttrykke meg, ut over det har dei ingen verdi i seg sjølv. Er du med? Designaren spør ivrig.

Den kreative løpebana til Jarle Slyngstad starta tidleg, sjølv om han gjerne vil understreke at han ikkje var typen som kunne ligge i enga og studere blomars form og fargespel i timesvis, mens han lurte på korleis verda hang saman. Nei, så romantisk var det nok ikkje. Som smågut likte han å kopiere teikningane i Donald Duck.

—Du kan lære mykje om teikning, formgjeving og det å fortelje ei historie ved å studere teikneseriar!

Jarle Slyngstad tenkjer seg om, lenge, når vi spør kva som har vore den underliggende drivkrafta bak valet av designaryrket som leveveg. Så kjem det:

—Eg har alltid hatt stort uttrykksbehov, og hatt stor glede over å sjå noko bli til mellom hendene. Og når andre kan glede seg over det eg har skapt, blir gleda berre endå større.

Vanskeleg val

OK, så ville han vere kreativ, han ville skape noko. Men at det vart former og fargar, det var slett ikkje sjølv sagt. Kreativiteten til Jarle Slyngstad har nemleg alltid funne mange kanalar. Musikk til dømes. Han vil ikkje innrømme det sjølv, men alle som kjenner Jarle veit at han er ein habil muskar. Gi han berre eit klaviatur, og mannen let seg ikkje be to gongar. Nokon klassisk pianist er han vel strengt tatt ikkje, då ligg jazzen nærare hjartet hans. Kanskje er det jazzens lause rammer som appellerer? At den gir høve til improvisasjon?

Sculp, Vad 2007

Fjords 620 Ona

Multe-serien for Hjellegjerde 2007

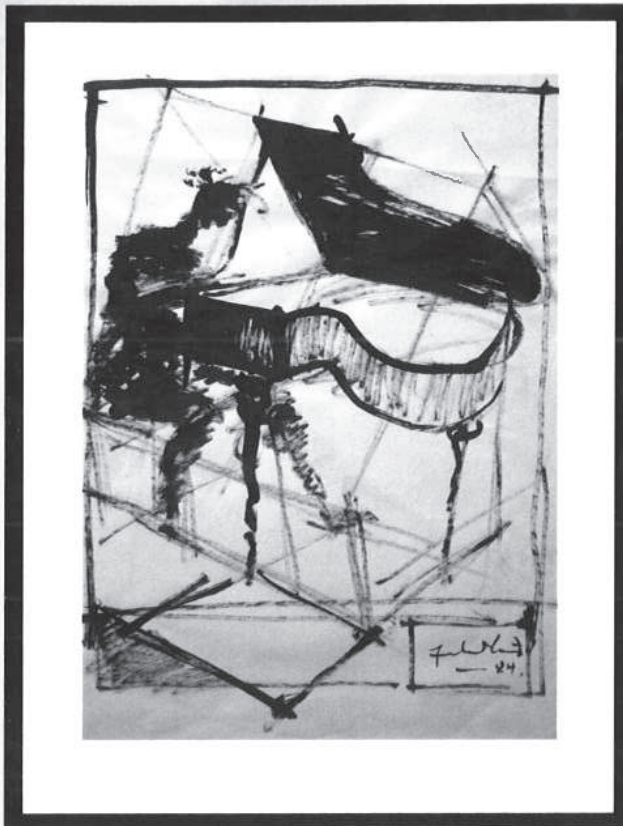

Multe-pledd
2007

Diverse modeller for Hjellegjerde 2006-2008. Foto: Hjellegjerde

Sculp stol og bord, Vad 2007. Foto: A. Solberg

Tusj/måleri frå 1984

–Kanskje det, men eg må verkeleg seie at eg aldri har sett meg sjølv som musikal. Det er ikkje det utøvande ved musikken som har drege mest. Nei, eg hadde vel snarare ein slags uuttalt draum om å kunne drive med komposisjon. Men slik gjekk det jo ikkje, smiler Jarle.

Det var i tenåra han stod overfor valet: Skulle han satse på musikk eller formgjeving, biletkunst eller noko heilt anna? Han fekk hjelp til å sjå ting klarare då han melde seg på eit målarkurs i regi av Friundervisninga på Stranda. Kurshaldar Geir Endre Opsahl skulle bli svært viktig som mentor og rådgjevar for Jarle i åra som følgde. No var det slutt på å kopiere Donald-blad, det var ikkje lenger nok å vere kopist.

–På dette kurset og i den seinare kontakten med Opsahl opplevde eg verkeleg gleda ved å skape, det å uttrykke meg gjennom skapande, kreative aktivitetar. Eg eksperimenterte med mange teknikkar; måling, trykk, tresnitt, treskjering og så vidare. Motiva vart etterkvart meir abstrakte, men mennesket var oftast med i ei eller anna form.

Og kunstproduksjonen til pur unge Slyngstad fall i god jord. Han tok del på lokale utstillingar, selde bilete, og fekk sterke oppfordringar om å satse på ein karriere som kunstnar. Gjennom tilbakemeldingane frå fagfolk fekk han stadig sterkare sjølvtrillit, og forstod at han faktisk kunne ha ei framtid, eit levebrød, som skapande menneske. Etter artium ved Stranda vidaregåande skule, tok han eit år på

teikning, form og farge i Ålesund. Her fekk han dyrka interessa for det grafiske, og vann fleire designkonkurransar.

–Læraren min i Ålesund, Olav Rolf Tysnes, var utdanna møbeldesignar. Han forstod den grafiske åra i meg, men åtvara meg likevel mot å tenke for snevert, og rådde meg til å søke meg inn på lina for møbel og interiør ved Statens Håndverks- og kunstindustriskole i Oslo. Då ville eg få ei breiare danning som kunstnar og formgjevar, meinte Rolf. Eg forstod raskt at han hadde rett, seier Jarle Slyngstad i dag.

Den første stolen

På høgskulen gjekk det opp for Jarle Slyngstad at det var produktdesign han ville halde på med. Her var det ei veldig spennande tverrfagleg tilnærming som appellerte til den unge strandaren. Samtidig som han fordjupa seg i møbel- og interiørdesign, fekk han undervisning både som målar og grafikar. Ein av teiknelærarane hans var avisteiknaren Finn Graff.

–I ettertid ser eg at eg fekk ei god allmenndanning som formgjevar og designar, i tillegg til at eg fekk høve til å utvikle meg som kunstnar. Framfor å bli spesialist på eit snevert felt, fekk eg kunnskapar og dugleikar i fleire retningar.

Det var på denne tida at Jarle Slyngstad innsåg kva som var viktigast:

–Det tydde ingenting kva tittel eg kunne smykke meg med, om det var kunstnar, designer, formgjevar eller noko anna. Det heilt sentrale var rett og slett berre å få høve til å vere kreativ, til å uttrykke meg, og interessa for grafisk design har vore til svært stor hjelp i kommunikasjonen med industrien.

Sjansane skulle snart by seg innanfor møbeldesign. Alt andre året ved skulen var Jarle så heldig å få kontakt med Møremøbler, noverande Fora Form i Ørsta. Resultatet av samarbeidet vart ein stol som to år etter, i 1986-87 gav den unge designaren Merket for God Design.

Siste året på SHKS fekk Jarle og to medstudentar prøve seg på eit stort interiørprosjekt. Jarle hadde leiaransvaret for innreiinga av eit stort fleirbruks samfunnshus i Melbu. Dei samarbeidde med den tyske arkitekten for bygget, og fekk prøve seg på alt frå spesialdesign av møblar til samarbeid med Sintef om lydutfordringar i konsertsalen.

Etter avslutta høgskulestudium venta førstegongstenesta.

Apropos kaféstol. Møremøbler 1985.

Athena sofa, Ekornes 1990. (DP)

Etter eit halvt år ved Ørland Hovedflystasjon, klarte Slyngstad det kunststykket å få oppretta ei heilt ny stilling til seg sjølv, som meinig interiørarkitekt!

–Det var ein del brevskriving før det gjekk i orden, humrar han, men til gjengjeld fekk eg bruke militærtenesta til noko eg var interessert i!

Ut og reise

Stadig fleire i bransjen fekk opp augene for den unge talentfulle designaren frå Sunnmøre. I 1987 vart han tildelt Møbelprodusentenes Landsforenings eittårige arbeids- og reisestipend. Dette gav han tilgang på kontor og verkstad ved Teknologisk Institutt.

–Og så disponerte eg min eigen snikkar. Det var utruleg inspirerande å ha profesjonell hjelp til å gi ideane mine handfaste former.

City avfallsbeholder, Vestre 1988. (DP)

Stipendet innebar også talrike reiser til møbelmesser i inn- og utland, og besøk hos store og små produsentar. Den unge, nyutdanna designaren fekk inspirasjon og knytte kontaktar med bransjefolk. Det var på ei messe i utlandet at Jarle Slyngstad møtte designaren Jahn Aamodt, ein eldre kollega som skulle få mykje å seie for Jarle. Det var duka for ein ny fase i Jarle Slyngstads designarliv.

– Jahn er ei kreativ kraft. Saman med han og Roy Fiddaman starta eg i 1988 kompaniskapet Designpartnership AS. Vi var eit trekkløver som utfylte kvarandre. Jahn var superenergisk, og Roy var meir som firmaets ingeniør, den teknisk ansvarlege. Begge var og er utruleg dyktige fagfolk, og dei 9 åra vi heldt saman, var eksperimentelle, hektiske og utruleg spennande.

Jarle Slyngstad ser tilbake på tida i Designpartners med stor glede:

–Vi teikna alt muleg! Møblar, ja vel, men også solsenger, båtdekor, avfallsbeholdarar, parkbenkar, gjødselspreiarar, ja, svært mykje rart!

Den kreative partnerskapen gav snart resultat. Kvilestolen Mobilo frå sykkyllsbedrifta Vestlandske Møbelfabrick vart Årets Møbel i Noreg i 1990.

Slyngstad, Aamodt og Fiddaman var opptekne av å bruke dei beste og mest moderne verktya, minnest førstnemnde.

–Vi brukte alle tilgjengelege kommunikasjonsmiddel, og var vel dei første som tok i bruk 3d-visualisering på vårt fagområde. Vi brukte videopresentasjonar, 3d-visualisering, VR-teknologi og modellar i liten og full målestokk for å kommunisere ideane våre.

Visualisering

Fascinasjonen over kva som var mogleg med dei nye verktya, vart etter kvart så stor at Jarle Slyngstad fekk lyst til å arbeide med visualisering på heiltid. I 1997 starta han

Mobilo, Vestlandske 1990. (DP)

derfor sitt eige visualiseringsfirma. Det var til dømes gjennom ei tredimensjonal framstilling frå Jarle Slyngstad at folk fekk sjå korleis Sykkylvsbrua ville ta seg ut lenge før ho vart bygd. Det var også han som laga 3D-teikningar av den nye fabrikk til Ekornes lenge før bygget forlet teiknebrettet til arkitektane.

–Elles har eg jobba mykje for skips- og offshore-industrien. Visualisering handlar i stor grad om å gjere ein idé forståeleg for personar som skal fatte vedtak, men som ikkje har kompetanse til å sette seg inn i kompliserte arbeidsteikningar. Kombinasjonen film, bilete og 3D-animasjon gir oss ei kjensle av røyndommen før han er verkeleg, for å seie det slik. Når dette vert sett saman til ein interaktiv presentasjon, vil den som skal selje idéen få

betre kontroll og styring over salssituasjonen.

Ei av verksemdene Jarle Slyngstad jobba mykje for, var PolarMedica. Forretningssideen var å erstatte dyre kirurgiske instrument med miljøvennleg plastutstyr for eingongsbruk. Her fekk Jarle følgje ei nystarta bedrift frå starten, og designe alt dei trong; produkt-design, emballasjedesign, interaktive produktpresentasjonar, websider, brosjyrer, visittkort, fir-malogo, messestands og liknande.

– Eg var endåtil med som fotograf under eit kirurgisk inngrep! Ja, PolarMedica var eit

svært spanande prosjekt som lærte meg mykje om dynamikken i næringslivet.

Det skulle etter kvart bli mange jobbar for nystarta medisinske verksemdar, og Jarle Slyngstad hadde utfordrande animasjonsprosjekt som kunne handle om bypassoperasjonar, nanoteknologi, hofteleddsoperasjonar. Mange av prosjekta vart gjort i tett samarbeid med Forskningsparken i Oslo.

Ein periode fekk Jarle Slyngstad også mange oppdrag som bokillustratør. Det var vel helst ein spinoff etter barneboka han gav ut saman med Nils Einar Rye. Dette gav meirsmak, seier han i dag:

–Eg kunne verkeleg tenke meg å arbeide meir med ting som er retta mot barn, som til dømes teiknefilm. Ein treng å ha nokre langsiktige mål og framtidsdraumar, og for meg er barnefilm ein slik draum.

Slyngstad kutta ikkje banda til møbelverda sjølv om han nokre år ikkje teikna så mange nye modellar sjølv. Mellom anna vart Svein Asbjørnsen og sapDesign ein stor kunde og samarbeidspartnar.

–I tillegg har eg vore meddesignar på to store designprosjekt saman med Svein. Det eine handlar om mobile, lydisolerte rom for møte, arbeid, kvile eller konfidensielle telefonsamtalar. Bruksområda er opne kontorlandskap,

flyplassar, messer og liknande. Det andre prosjektet er ein stor skulemøbelserie med fokus på ergonomi og rørsle. Svein Asbjørnsen stiller store krav til seg sjølv og andre, og er i det heile ein fagperson Jarle Slyngstad har svært stor respekt for.

–Eg har stor tru på måten sapDesign bygger verksemda si rundt ergonomiske, patenterte funksjonsmekanis-mar.

Friform

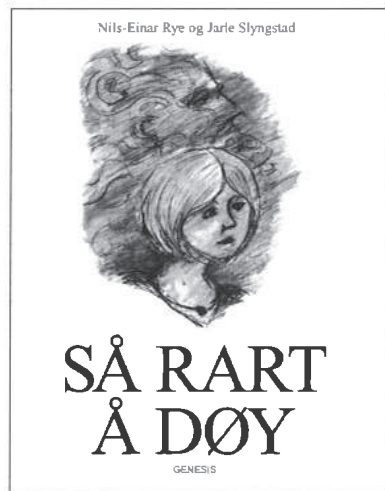
Dei seinare åra har møbeldesignaren Jarle Slyngstad kome meir i forgrunnen igjen. Han står bak designet til store delar av Fjords-kolleksjonen til Hjellegjerde. Vidare er han opphavet til Multe-serien, eit interiørkonsept som skal passe til Hjellegjerde sine møblar. Det handlar om teppe, lysestakar, bord og mykje meir som kan framheve

Skolemøbelserie for Offinn i samarbeid med sapDesign 2008

Stillerom-serie for QuietPod i samarbeid med sapDesign 2006

Barnebok Genesis 1999

Under:
Logo for Personalomsorg 2007

møblane. Enkeltmøblar er alltid del av eit større miljø.

I arbeidet med 600-serien til Hjellegjerde har Jarle Slyngstad brukt mykje aluminium. For Vad Møbler har han teikna ein konferansestol i rotasjonsstøyt plast. Både aluminium og plast er spennande materialar som opnar nye mulegheiter, meiner han.

– Der industrien tidlegare var begrensa av produksjonsprosessar og begrensingar i materialar, har vi no fått produksjonsmetodar og teknologiar som gjer heilt nye former mulege. Norsk møbelindustri er i større grad enn tidlegare villige til å gå nye vegar med omsyn til teknologi og materialar.

Korleis er det så i dag? Angrar Jarle Slyngstad på at han ikkje den gongen som tenåring satsa for fullt på eit kunstnarliv?

– Nei, skulle eg vore kunstnar, måtte eg ha vore kompromisslaus. Det hadde vore vanskeleg å kombinere med famielivet, til dømes. Eg har alltid vore interessert i industrialiseringsprosessar, og har alltid meint at skal ein lage møblar for industrien, så må ein spele på lag med produsenten, og ikkje sjå på produktet som kunst, seier Slyngstad kontant.

Han meiner god industridesign finn stad i skjæringspunktet mellom teknologi, funksjon og estetikk.

– Kort sagt: God design blir eit positivt kompromiss mellom bruksegenskapar, kunst og teknologi.

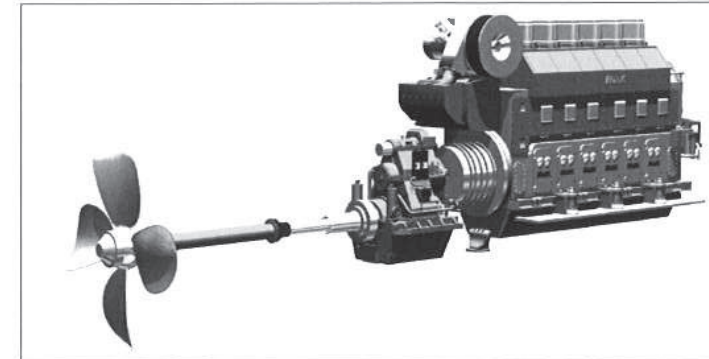
– Men føler du ikkje at du med ditt yrke er med på å bidra til forbrukarsamfunnet, til ein bruk og kast-mentalitet?

– Nei, det gjer eg ikkje. Men eg skjønar problemstillinga. Nye tider vil alltid trenge nye reiskapar og metodar. Eg kan bidra til å minske forbruk ved at det eg teiknar har kvalitet, og at det i folk sine auge har ein verdi som kan vare gjennom generasjonar. Du kastar ikkje det du har lyst til å ta vare på, gjer du vel?

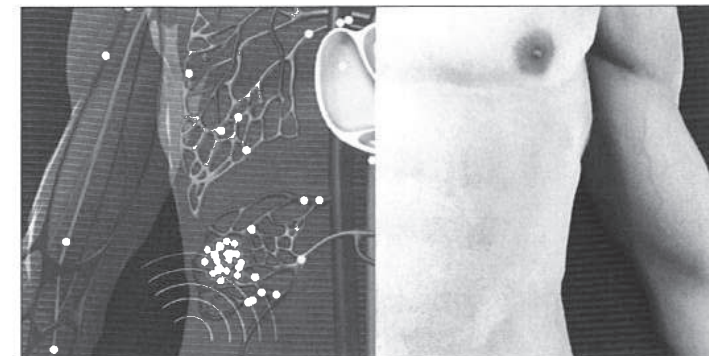
Jarle Slyngstad er inne i sitt tredje tiår som designar. Kva tenker han om si kreative framtid?

– Som eg nemnde synes eg det veldig spennande å arbeide med friform. Aluminium og plast er berre to av materiala som gjer det mogleg å sprengje grensene for kva former det er mogleg å gi praktiske bruksområde. I framtida håper eg å få drive vidare med utfordrande møbelprosjekt. Elles syslar eg med tanken om å ta opp igjen det eg starta med; teikning og måling. Slike aktivitetar krev at ein får til konsentrasjon og fokusering. Vi får sjå, seier Jarle, og blir stille ei lita stund. Så kjem det:

– Det eg drøymmer aller mest om på det kreative feltet, trur eg likevel må vere dette: Å ein gong få drive med barnefilmproduksjon. Det er ein gammal draum, men han nektar å sleppe taket, smiler designaren Jarle Slyngstad.

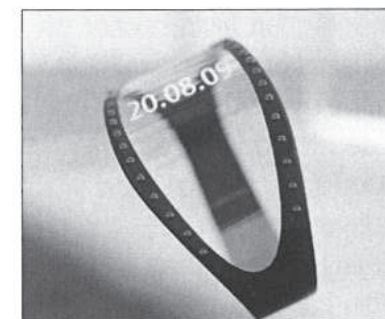
3D- animasjon for Scana

Animasjonsfilm for Epitarget/Schrødingers katt

3D-visualisering/animasjonsfilm av H09-serien (sapDesign) for Håg 2007

Futuristisk klokke. Bidrag til Swarovski designkonkurranse (finalist)

Olav Pileberg er tidlegare rektor ved Ullavik skule og har skrive denne artikkelen om engasjementet og entusiasmen som førte fram til det årvisse arrangementet Sardin/Koselan ved Ullavika skule.

MARATONKOS FRAMFOR SKJERMEN

Av Olav Pileberg

Startskotet gjekk i skotåret 2000. Det skulle bli ungdomsfestival i Sykkylven. Ungdommen tok sjølv initiativet til den populære data-gatheringen ved Ullavik skule.

Ungdomsfestivalen ynskjer å leige lokale på Ullavik skule tysdag 29.02 – torsdag 02.03. Slik og meir til sto det i eit brev frå Midtnorsk Ungdomsfestival, under-skrive av prosjektleiar John Ivar Myrstad. Slik starta det også – som ein av mange aktivitetar som kreative og arbeidslystne sjeler hadde pønska ut til denne festivalen som deltakarane hugsar med glede - snart eit tiår etterpå. Til og med rockebandet Madrugada var på pletten for å markere tusenårsskiftet i Sykkylven. Ei god veke etter at brevet var motteke, kunne både Midtnorsk Ungdomsfestival og eldsjelene som stod bak ønskje velkommen til datatreff ved Ullavik skule.

Gathering

Eigentleg tyder gathering samling eller samkome, ikkje berre for ungdommar som er hekta på data. Ungdommen krev litt hippe eller kule omgrep. Ordlista kjem heseblesande att i vegen og prøver å følgje med.

Rektor og samarbeidsutval gav tak over hovudet og stilte dei andre utmerka fasilitetar ved Ullavik skule elles til rådvelde. Resepten for den første samlinga må ha verka godt, for i rapporteringsbrev motteke 5. mars står det å lese: Hei Olav, Sardin 2000 har gått fint for seg, men rydding gjenstår. Vi tar vasking sjølv. Vi trenger kanskje noen instruksjoner på tilbakesetting av bord osv. samt at noen ivrige "lånte" møblene fra klasserommet. En ovnsdør på kjøkkenet mangler en hengsle, var det slik fra før? Ellers så har arrangementet vert en suksess og jeg tror at det frister til gjentakelse med gathering her".

Her ser vi ordet Sardin for første gang, og lurar sjølvst på kva ein sardin har å gjere på ein data-

gathering. Andreas og Lars Kristian Schjønhaug frå Ramstaddal la ned eit betydeleg arbeid over fleire år for Sardin-klubben og Sardin-samlingane. Sardin er ei forkorting av Samling Av Raske Datamaskinar I Nettverk, forklarte dei. Samlinga av raske datamaskinar i gymnastikksalen hadde som føresetnad at dei kunne koplast saman i nettverk. Til dette måtte ein ha ein internett-link med stor bandbreidde inn i salen. Ei retteleg snøggline måtte til for å serve - tene - eit hundretals ungdommar med datamaskinar. Takk og lov for datafirmaet PC-Support nede i Ullavika, eit par steinkast unna skulen.

PC-Support har i dei åra som har gått alltid stilt opp og spela på lag med ungdommane. Denne aller første gongen på skulen, kom ressursane til sin fulle rett både frå databedrifta og skulen. Gløymast må heller ikkje Sykkylven kommune, som i forkant av Midtnorsk Ungdomsfestival hadde støtta tiltaket både praktisk og økonomisk. Lokalavisa Sykkylvsbladet hadde brei dekning av ungdomsfestivalen og formidla god stemning også frå datasamlinga.

Inspirasjon og non profit

Den største datasamlinga i Noreg, The Gathering, har vore halden kvart år i påska sidan 1992, då samlinga starta opp i Skedsmohallen. Seinare flytta dei over til Vikingskipet på Hamar, og samla fleire tusen ihuga deltakarar.

I 2008 fekk dei skatteetaten på nakken, eller kanskje det var på skjermen, etter som etaten kravde moms på inngangsbilletten frå dei siste åra – noko arrangøren ikkje hadde råd til. Så fekk vi debatten om The Gathering med sine breiband og dataspel var kultur eller ikkje. Viss det var kultur, var det momsfritak. Nemleg.

Skatteetaten meinte eitt, og stortingspolitikarar noko anna. Stakkars Kreativ Aktiv Norsk DataUngdom (KANDU) som lyt leggje ekstra momsmillionar på bordet viss skatteetaten vinn fram med kravet

sitt! Momskravet er i alle høve anka til Finansdepartementet, utan at avgjerd er teken i skrivande stund.

På same måten som KANDU, er også Sardin og no seinare Koselan basert på rusfri idealisme, friviljug innsats og non-profit. Inspirert bl.a. av The Gathering, vaks det frå midten av 1990-åra fram ønske om å samlast, og Strandgata kiosk heldt til to samlingar. Med 30 påmelde møtte dei bokstavleg tala veggane. Så prøvde dei Sparebanksalen. Her var det plass til 40-50 heite ungdommar med datamaskinar. Lokale under jorda med minimal lufting freista ikkje til ny kontrakt. Eldsjelene tykte at det vart rikeleg varmt.

Andreas Schjønhaug var leiar for dataklubben Sardin. Han samarbeidde mellom andre med Otto Hjellegjerde, Willy André Bergstrøm, Arne Olav Kjosnes, Henning Tynes og John Ivar Myrstad. Saman kasta dei augo sine på lokale ved Ullavik skule.

Lekamleg support

Sykkylvsbladet skriv i si omtale av samlinga i vinterferien 2000 m.a.: Over 40 datamaskiner er kopla saman til spel og moro. Der skal deltakarane sitje til dei sovnar, dersom dei sovnar då. -Nei, eg sovnar ikkje. Eg skal drikke mykje cola, forsikrar Steffen.

Det skulle vise seg at påmeldingane aksellererte kraftig dei næraste åra. Fredag 2. mars 2001 forkynner Sykkylvsbladet over heile førstesida: Største "Sardin"-samling nokonsinne. Den åttande "Sardin"-datasamlinga på Ullavik skule samla fleire ungdommar enn nokon gong. Over 100 datafreakar rangla i fire døgn frå laurdag til tysdag, for å spele, chatte og surfe. Arrangementet sto dei for sjølve.

2003 vart eit slag rekordår, med heile 123 påmelde. Dette var eigentleg over tolegrensa sjølv for denne skulen, og hallen måtte takast i bruk.

Med så mange menneske på deltakarlista trengst også lekamleg support. Pizza og cola er viktig. Skulen sine ressursar strekte ikkje til og det måtte hentast inn frysarar, kjøleskap og komfyrar med steikeovn. Så var det straum: ei fattig 10 eller 16 A sikring var på langt nær nok. Sykkylven Energi

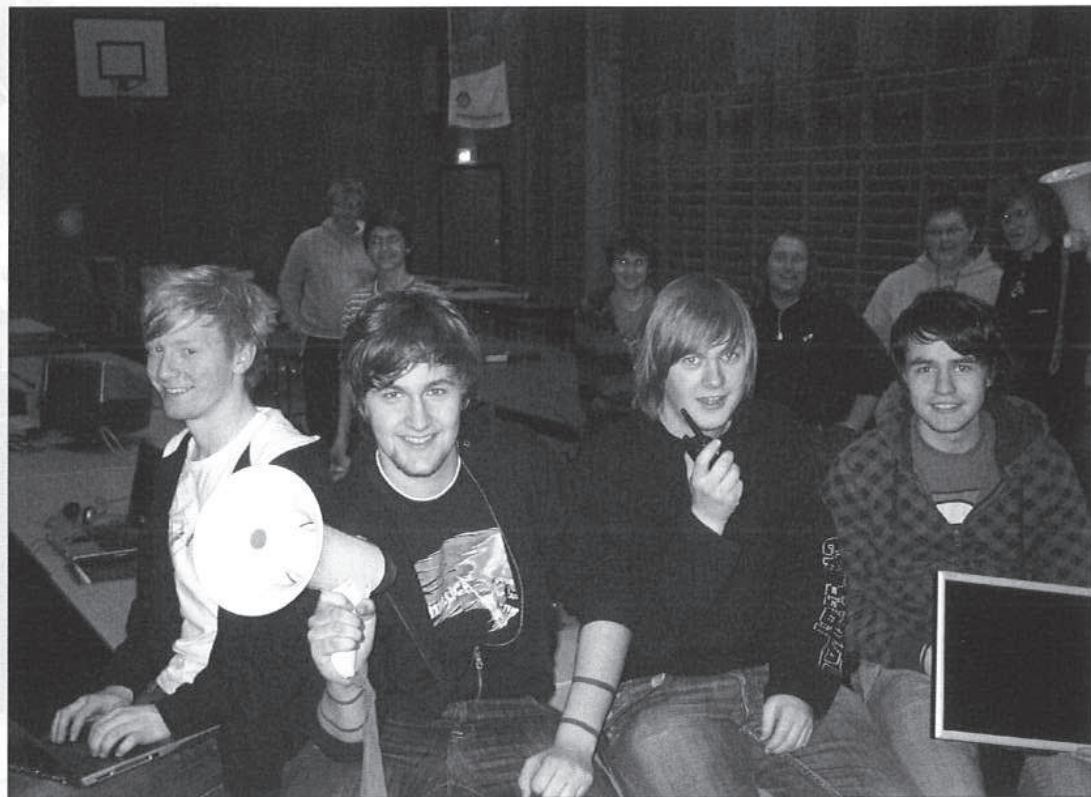
Karoline Tynes (f.v.) var den einaste jenta som var påmeldt under Koselan vinterferien i 2007. Ho fekk besøk av venninnene Hanne Erlandsen og Solveig Lovise Løvold Kvalsund. Foto: Monica Aure.

Andreas (til høgre) og Lars Kristian Schjønhaug, to særleg datakyndige og leiar-kompetente brør frå Ramstaddal, la i tur og orden ned eit betydeleg arbeid for dataklubben Sardin fram til 2004.

sytte for at det vart lagt ekstra straumkabel frå hovudinntaket i kjellaren til kroppsøvingssalen. Rydding og vask? Skulen sin utmerkte reinhaldar fekk nok meir enn ein gong bekymra rynker i panna når ho kom på jobb etter at det heile skulle vere rigga. Men alt retta seg. Ein dag eller to med skule, og så var alt som før. Til og med rektor hadde fått roa seg etter at han meir enn ein gong hadde blitt telefonterrorisert av utløyst innbrotsalarm nattestid.

"Det er ein del stress å arrangere. Det tok 24 timar å setje opp nettverket og få på plass alt utstyret, fortel Lars Kristian. I tillegg skal dei rydde etterpå. Undervegs har dei allereie samla ein diger presenning med fleire hundre flasker, og fem sekkar med

2008: Arne Olav Fredriksen med laptop (til venstre), Anders Fohlin Kjøde med roper, Jon Marius Roald med mobiltelefon og Nicolai Karlsen til høyre med skjerm. Sentrale karer med viktig verktøy i hendene for Koselan-samling i februar, laptop.

boss. "Sardin"-arrangementet har store kostnader, med internett-tilknytning, innkjøp av åtte nye hub-ar og svitsjar, 210 pizzaer og 200 1,5 liters flasker med brus. All den innkjøpte maten er fortært, saman med ei mengd medbrakt mat. Hovudinntektskjelda er del-takarkontingenten. Det kostar 250 kroner for gutar å vere med, og 100 kroner for jenter – fordi det er så få av dei. (Sykkylvbladet).

Fleire generasjonar

Åra går. Andreas og dei andre føregangskarane er for lengst ferdige med utdanninga si og på plass i yrkeslivet. Men før dei slepte handa av Sardin, hadde dei sytt for å lære opp neste generasjon. Lars Kristian & co tok over frå 2001, og sto på i mange år. I 2008 er det tredje generasjon som gjev frå seg leiarskapen til fjerde generasjon.

Klubben og namnet har skifta frå Sardin til Koselan. Nye namn på leiarar frå 2005 og utover er Alexander Worren, Arne Olav Gurvin Fredriksen, Thomas Strømme, Nicolai Karlsen, Jon Marius Roald og Anders Fohlin Kjøde.

Maskinane også har skifta. Dei store og tunge stasjonære PC-ane med tunge skjermar har for ein stor del blitt skifta ut med lette, berbare maskiner; laptop på engelsk. Dette gjer opprigginga enklare. Frå Koselan si heimeside på nettet saksar vi: For deg som ikkje veit nøyaktig kva Koselan er, så er det eit rusfritt dataparty som held på Ullavik Skule for Sykkylven og omegn sine ungdommar. Det er ingen krav til kva spel du skal spele eller ferdigheitene dine. Du kan for eksempel velje å spele data, chatte, surfe på veven eller berre vere der for det sosiale. Du treng berre betale om du skal ha ein tildelt plass du kan setje datamaskina di på.

Så enkelt kan det seiast og gjerast. Men ver viss: *alt krev sin innsats*. Det er berre å bøye seg i støvet for desse kjekke og dugande ungdommane som både ein og fleire gonger for året satsar innsats og tid for eit triveleg miljø i ein sosial setting og med fagleg tyngde.

Mindor Hjellegjerde, fødd 1921, er blant dei første møbelgründerane, men har også hatt tid til å gjere ein innsats både i kristenlivet, i hagelaget og i venneforeininga til Norsk Møbelfagleg Senter. Her minnest han dei første åra med organisert skisport i Sykkylven.

SKISPORT I TRETTIÅRA

Av Mindor Hjellegjerde

Skisport var breiddeidrett i Sykkylven også i tredveåra. På stølane var det eit yrande liv av skiglad ungdom. I hoppbakkar og langrennsløyper var konkurransen knivskarp. Men så kom krigen og sette bom for all konkurranseidrett.

I min barndom kom snøen i november og låg kvit og fin til vårsola slikka bort dei siste restane i april. Vi tykte det var verkeleg trist når den siste snøen reiste. I fleire månader hadde vi gode vilkår for både ski, skeiser og kjelke. Det var aktivitetar vi var veldig glade i.

Vi fekk tidleg små ski med tåbindingar. Seinare fekk vi bindingar med ei reim bak hælen. Frå vi var små var det snakk om å stå på ski. Det galt å kunne stå ned dei bakkane som vi prøvde oss på. Vi vart stadig flinkare og dristigare. Å du, å du kor moro det var! Vi laga løype kring om i området rundt heimen vår, Ivagarden. Denne løypa brukte vi mykje. Vi skulle øve oss i å gå på ski slik dei som kunne det gjekk på ski – vi hadde tidleg våre ideal. Når far var heime, både trenar han med oss og tok tida. Her galt det å slå både sine personlege rekordar og å konkurrere med dei andre. Men aller mest moro tykte vi det var å hoppe på ski.

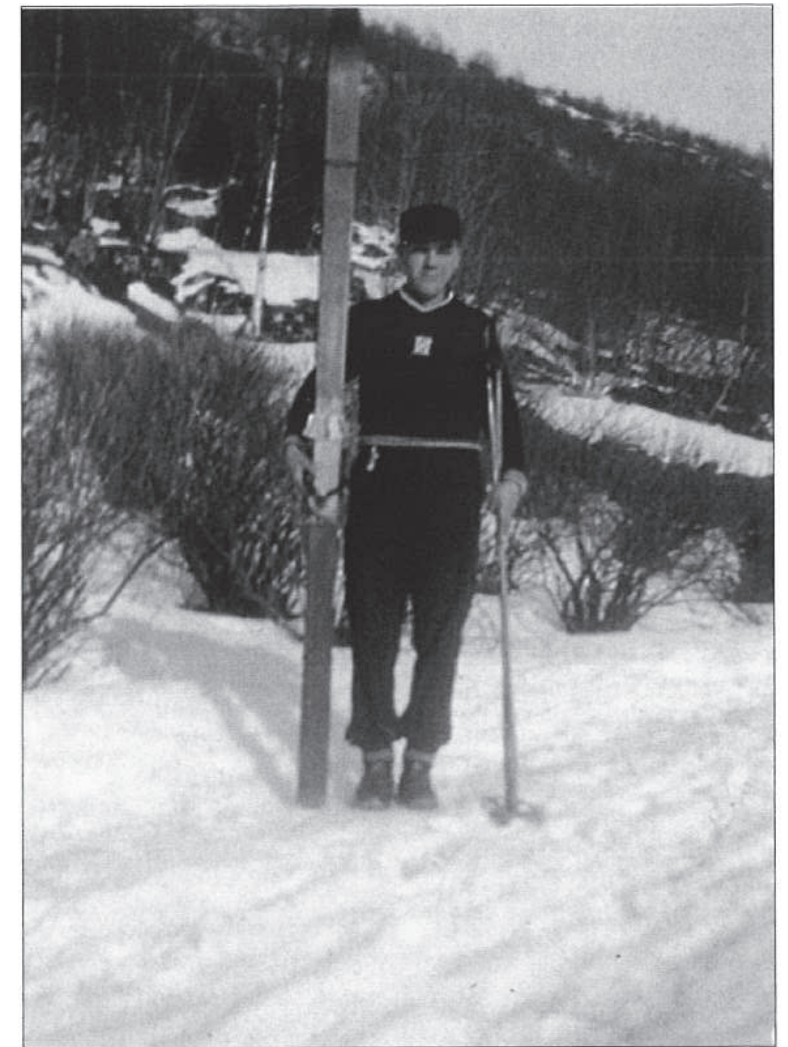
Vi var berre ganske små då vi laga oss små hopp og prøvde å hoppe. Det var ikkje store bakkane frå først av, men vi ville prøve stadig større og større bakkar. Her kom far til hjelp. Tenk å få hjelp av ein vaksen med snøspade, som kunne byggje hopp både på ein og to meter i høgde. Du verda, for ei oppleving dette var – å vere så høgt i lufta. Når vi etter kvart kunne hoppe 15 til 20 meter, då var det så spanande at vi ikkje finn ord for det. Det berre kribla

etter å kunne oppleve endå lengre hopp.

Utstyret

Det var i grunnen godt gjort å hoppe så langt med det utstyret vi hadde den gongen. Ein kunne nok få kjøpt betre utstyr, men det hadde vi ikkje pengar til.

Eg fekk tak i såkalla skiemne av hickory. Eg trur det var Petter Andestad som skaffa meg dei. Eg fekk ein snikkar til å lage hoppski med tre render under.

Otto Hjellegjerde med hoppkia. foto frå 1938.

Så skreiv eg etter Kandahar-bindingar, som eg hadde sett i eit blad. Det måtte vere eit fantastisk utstyr. Eg kan nemne at skorne vi brukte var vanlege lersko, beksaumsko, som ikkje gav særleg støtte for foten. I dag ville ingen hoppar våge å setje utfor med dette utstyret.

For hoppski trur eg smurningen heitte Record. Vi brukte å leggje litt parafinvoks på toppen. For langrennsskiene meiner eg den mykje brukte smurningen hadde namnet Seberg. Smurningen kunne brukast på ulike føre. Etter kvart vart det vanleg med Kandahar-bindingar for hoppski og Rottefella for langrennsski. Før krigen var det berre vanlege treski som vart brukte. Hopparane hadde svart bukse med strekk under foten, Kongsberg-genser med SIL-merke på brystet samt strikkelue og svarte hanskar. Slik skulle det vere, ville ein vere med i det fine selskapet. Langrennsantrekket var knenikkens, lett genser og strikkelue eller panneband.

Hoppbakkane

Små hoppbakkar var det over alt der borna leika og hadde det moro med ski på beina. Etter kvart som dei voks til, var det fleire som ville prøve seg i større bakkar. Vi hadde bakkar med ulik storleik, som dei større borna, gjerne med god hjelp frå vaksne, hadde laga til. Fleire av desse bakkane låg kring om i dei næraste grendene. Kanskje var det ein og annan som midt i leiken bar på ein løynleg draum om å bli ein ordentleg skihoppar.

Den første av dei litt større hoppbakkane for meg og brørne mine var like ved heimen vår. Ein bakke som vi fekk til med god hjelp av far. Seinare var det mange bakkar kring om her

vi gjerne ville prøve. Nedanfor vil eg fortelje litt om nokre av desse bakkane.

Gjerdsbakken: Denne bakken låg nedanfor Nakkegerde, der Nakkegata no er. Dette var ein passende bakke for dei som ville prøve seg på hopp kring 15 meter. Det var greitt tilløp og fint unnarenn. Bakken var mykje brukt og hit kom mange frå dei næraste krinsane. Idrottslaget skipa til guterenn her i fleire år.

Ramstadbakken: Denne bakken låg på austsida av Ramstadtunet på Aure. Bakken hadde ei fin form, men problemet var at ein ikkje fekk nok fart i tilløpet. På godt føre kunne ein nå hopp på ca 20 meter. Hadde ein hoppa i Gjerdsbakken, så var det gjerne denne bakken som vart den neste utfordringa.

Fenrikkbakken: Bakken låg bak tomta der Olav Vik seinare bygde skreddarverkstad. Dette var bakken å prøve seg i etter Gjerdsbakken og Ramstadbakken. Her kunne ein hoppe 25 meter. Men ein måtte ha eit auge på vegen, som gjekk forbi like under bakken.

Skitur til Fjellseter i 1939. Det var populært å ta turen dit!

Men trafikk som hindra, var det ikkje. Det kunne vere ein køyrekar med hest og slede eller nokon til fots, med kjelke eller spark. Dei som gjekk forbi stoppa gjerne og såg litt på hoppinga. Her vart det arrangert nokre bygdarenn.

Kambebakken: Vi som dreiv skihopping i Fauskebygda, var på leiting etter ein høveleg hoppbakke i grenda vår. Den beste vi fann var ein bakke oppe i Kambedal. I denne bakken kunne ein hoppe opp til 20 meter. Vi var flittige i denne bakken, men det var sjeldan det kom nokon hit frå dei andre krinsane.

Lysholstølen: Leitinga vår etter ein større bakke førte oss til Lysholstølen, men heller ikkje dette var bakken vi leita etter. Bakken var nok noko større enn Kambebakken, men tilløpet var for kort. Bakken vart ikkje så ofte brukt.

Vassetra: Her finst eit veldig skiftande terreng med mange bakkar, men vi fann ikkje bakkar i den storleik vi kunne ønskje oss. Ein hoppbakke skulle ha både høveleg tilløp og eit brukande unnarenn. Men her var fleire stader der vi hadde hoppbakkar som gjorde det mogleg å hoppe 20 meter.

Grebstadsetra: Oppe i lia inne på heiane låg ein bakke som var mykje brukt. Her kunne ein hoppe vel 30 meter og bakken var ein av dei mest populære vi hadde. Om søndagane trekte bakken mykje turfolk som var interesserte tilskodarar. Det var ei fin avveksling på skituren. Her var det skipa til bygdarenn nokre år.

Inne på heiane var det ein bakke som vart vurdert, men bakken hadde ein profil som ikkje var ideell. Eg trur det vart rydda litt skog og kratt ein sommar og eg kan minnast at han vart trakka og preparert. Det var nesten av umogleg utan tau, for bakken var svært bratt. Men bakken vart aldri sett skikkeleg i stand. Han var ikkje heilt slik ein stor bakke skulle vere.

Sunndalen: Eg skal prøve å hente fram det eg kan minnast om denne bakken, sjølv om det ligg meir enn 70 år tilbake i tida. Det var eit bratt og kort tilløp med kort overgang til hoppet. Det var lett å bli litt sein på hoppkanten. Det var også ein krapp overgang frå bakken til sletta. Det gjorde det vanskeleg med lange

hopp. Bakken var spesiell og krevjande å hoppe i. Eg meiner ein kunne hoppe opptil 35 meter. Bakken vart mykje brukt til trening og her vart skipa til bygdarenn i fleire år.

Aurdalsheiane: Nokon lanserte ein bakke inne på Aurdalsheiane. Denne vart sett i stand og det vart skipa til renn, men eg hugsar berre at det skjedde ein gong. Eg meiner å hugse at bakkane på Grebstadsetra og på Sunndalen var meir aktuelle.

Fjellsetra: O. T. Lied dreiv Fjellseter Turisthytte på den tida og stod i brodden for tilskiping av Fjellseterrennet i mange år. Det vart lagt ned mykje arbeid for å få til ein best mogleg bakke, men utanom desse renna, vart bakken lite brukt. Turfolket likte seg nok best i dei mange turløypene i området.

Myrdalsbakken: Dette var den største bakken her i bygda, der ein kunne nå hopp på 40 meter. Det var mykje arbeid å preparere denne bakken og å halde han i stand. Han var såleis open berre i kortare periodar kvar vinter. I denne perioden vart han flittig brukt til trening og det var skipa til både bygdarenn og krinsrenn her.

Kleivabakken: Utover på trettitalet var det ofte drøfta planar om å få til ein femtimetersbakke i bygda.

Skitur til Vassetra i april 1939

Det var langt opp til snøen. Sesongen måtte tøyst.

Fotoet er frå Hjellane. Mindor med hoppskia nr. to frå venstre.

Fleire alternativ vart vurderte og ein samla seg om Kleivabakken på Nyborg. Denne bakken låg fint til og hadde stort sett den forma han skulle ha med eit fint unnarenn. Det vart også bygd fartstillas. Det meste av arbeidet vart gjort på dugnad. Men på grunn av ustabile snøforhold og andre grunnar vart bakken knapt prøvd på skikkeleg vis.

Vi kan vel seie at her stoppa det som kunne blitt ei svært interessant utvikling for hoppporten og andre skiaktivitetar i bygda. Vi kan berre drøyme om kva denne bakken og eit utbygd skianlegg kunne bety. Hadde snøforholda slått til, hadde Sykkylven fått sitt Kollenanlegg.

Skisesongen

I 1935 vart det arrangert eit guterenn i Gjerdsbakken 31. mars. Snøen låg til langt framover våren, også nede i bygda. Skisesongen varte til eit stykke ut i april og på setrane endå lengre. Mange av dei viktigaste renna var på seinvinteren eller fram imot våren. Då hadde ein fått trenar mykje gjennom heile vinteren.

Første del av vinteren vart det gjerne skipa til eit treningsrenn for såleis å vekkje interessa for sporten. På trettitalet vart det jamnast kvart år skipa til bygdarenn i både langrenn og hopp, både for born og vaksne. Hopprenna var i nokre av bakkane som er omtalt.

Frå 1933 og framover var det nokre frå bygda som også deltok i hopp i fleire krinsrenn. Eg minnest at vi var med i Stranda, Hellesylt (landsrenn) Sula, Ørskog, Engesetdalen, Ørsta og Volda. Nokre av bakkane var femtimetersbakkar, som var dei største i dette distriktet. Her i bygda var det i nokre år arrangert krinsrenn på Myrdalen. Vi hadde også deltakarar med i langrenn ved nokre av krinsrenna i bygdene rundt omkring. Nokre krinsrenn i langrenn vart også arrangert her i kommunen.

Premieutdeling var det under ei samling etter rennet anten ved løypa eller på ei festtilstelling om kvelden i eit samlingslokale. Det var sjølv sagt stor stas. I bygderenna kunne premiane vere diplom, fat, pynteting eller bruksting og stundom pokalar. I krinsrenn var det alltid pokal i sølv for dei første plassane. Plasseringa avgjorde storleiken. Vidare nedover på lista kunne det vere ulike ting, som i bygderenn.

I somme renn var det vandrepokal. Ein måtte vinne rennet tre gonger for å få han til odel og eige. Dette var med på å samle deltakarar og det skapte elles ei særleg merksemd for renn som hadde vandrepokal.

Strevsame turar

Det var ikkje slik den gongen at foreldra køyrde borna i eigen bil når dei skulle vere med på noko. Det var heller ingen rutesamband som vi kunne bruke. Som oftast leigde vi oss ein liten motorbåt. Så var det å gå frå kaia til hoppbakken. Det var ofte ganske langt. Når det var naudsynt, leigde vi ein liten lastebil. Vi sat på lasteplanet, der det også var god plass for ski og utstyr.

Det var ofte strevsame turar. Eg minnest ein gong, vi kom frå Ørsta i båt og vart liggjande mykje av natta utanfor Vartdal på grunn av tett snøvær. Ein gong måtte vi overnatte på Ørskog, fordi vi ikkje kunne kome oss vidare derifrå. Ein annan gong, det var berre Ingvald og eg, leigde vi oss skyssbåt frå Ørskog til Søvika. Derifrå gjekk vi heim med skiene på skuldrane. Ein gong vi skulle til Furset på Stranda hadde vi bil til Drotninghaug og derifrå gjekk vi på hoppskiene fram og tilbake. Då krigen kom, vart det slutt på all konkurranseidrett.

Aktive løparar:

Hopp: Otto Hjellegjerde, Ingvald Hjellegjerde, Mindor Hjellegjerde, Johan P. Aure, Kristen Aarhuus, Peder Eidem, Karsten Eidem, Ingmar Relling, Bjarne Haugseth, Bjarne Aurdal, Sigfred Blindheim, Bjarne Blindheim, Kjell Grebstad, Nils Roald, Lars L. Aure, Nils Grebstad, Bernhard Grebstad.

Langrenn: Otto Hjellegjerde, Ingvald Hjellegjerde, Peder Eidem, Karsten Eidem, Karsten Solnes, Torleif Tynes, John Aure, Mindor Aurdal, Nils Roald, Johan S. Aure, Petter S. Aure. Elles var det mange aktive frå Velledalen, mellom desse var Petter Lade, Severin Hole med fleire.

Alpint: Her var det ikkje anlegg før etter krigen. Den første alpinløypa var på Blindheim og det vart etter kvart sett opp flaumlys. Herifrå kom det mange flinke alpinistar.

Eit interessant trekk var, at dei fleste aktive innan

fotball og anna sommaridrett, også var å finne mellom dei aktive innan langrenn eller hopp, og fleire av desse var med i begge greiner.

Eg minnest at Selmer Aure, Ludvik Hole, Petter Andestad og Lars Grebstad var aktive for å hjelpe fram ungdom her i bygda for skisporten. Alle desse var vel på ein måte idrettslaget sine representantar. Dei samordna samlingar for trening, stod i brodden for skiping og avvikling av renn og ordna med deltaking for oss i renn andre stader. Noko fagleg oppfølging fekk vi ikkje. Vi lærte av kvarandre og prøvde å få det til så godt som mogleg. Her var det eit fint og aktivt miljø på denne tida, men så sette krigen ein stoppar for alt.

På denne tida var her ei turngruppe med om lag 20 - 25 medlemmer som heldt til på ungdomshuset Valhall og som vart leia av (lensmannen) Bernt Tandstad og Petter K. Thoresen (smeden). Bernt hadde oss i kroppsøving og gymnastikk og Petter i apparatturn. Eg hugsar begge desse som svært flinke kvar på sitt område. P.K. Thoresen, som var frå Hommelvika, hadde i yngre år vore ein svært dyktig turnar i Trondheim. Eg og brørne mine var med i turngruppa. For det første var dette veldig kjekke aktivitetar. Elles tenkte vi nok på at det måtte vere nyttig trening for både langrenn og skihopp. Vi trenar både styrke, spenst og kroppskontroll. Heime hadde vi svingstong og turnringar på låven. Elles var vi med på mange aktivitetar for eit aktivt friluftsliv.

Utfart

Utfartsstadene var mange og spreidde rundt om i heile bygda og dei vart brukte både sommar og vinter. Turen gjekk gjerne til stølane og det var minst femten av dei som var aktuelle utfartsstader. Her var det mykje aktivitet og mang ei kosestund på mange måtar.

Det var ei enkelt oppakning vi hadde med oss. Det var ein liten nistepakke med to - tre appelsinar, litt skismurning og Nivea-krem i beltesekken. Drikke var litt brysam å ta med. Det var godt å vere lausreipa, vart det sagt.

Dei som hadde stølshus var svært så gjestmilde, her kunne ein få kome inn og varme seg. Her fekk ein gjerne ein kopp kaffi, varm kakao eller saftdrikke, ja av og til ei nysteikt vaffelkake. Vertskapet hadde

nok streva med seg ei heilt anna oppakning enn folk flest.

Skisporten dyrka vi også på desse stadene, ikkje minst skihoppinga. Sporten var først og fremst ein leik, som vi hadde mykje trivsel og moro med. Elles var det å finne tøffe løyper å setje utfor – og slike spanande utfordringar fann vi mange av. Dette var lenge før det var noko som heitte skitrekk og slalåmbakkar her i bygda. På heimtur frå setrane var det ofte eit yrande liv i løypene og her kunne nokon kvar syne kva han var god for i utforkøyringane. Det enda stundom i knall og fall.

Mindor Hjellegjerde peikar opp mot der Sundalsbakken låg.

Jostein Drabløs er pensjonert lærar og bur i Velledalen. Han har samla mykje historisk stoff gjennom lydbandopptak med eldre menneske i Sykkylven.

NILS SKYLSTAD - OM LIV OG VIRKE I YNGRE ÅR

Av Jostein Drabløs

Nils Sivertsen Skylstad vart fødd i Monsgarden på Skylstad i Hjørundfjorden den 17. mai 1884. Han vart gift i 1910 med Thomasine Olsdatter Bjørke. Ho vart fødd i 1886, og begge var altså frå Hjørundfjorden.

Nils voks opp i Monsgarden saman med ein syskenflokk på sju. Broren Matias var eldst og odelsgut. Nils måtte tidleg ut i arbeid. Alt i 12-årsalderen fór han til Honndalen om våren og kjøpte 12 bukkekje, som han fekk frakta ut i Norangsdalen, der det var gode beite i utmarka. Til hausten skulle desse små kjea verte store og feite.

Men då hausten kom og kjea skulle heim, for dei opp på dei vidaste fjella i Norangsdalen, og Nils, tolvåringen, fekk store vanskar med å få dei heim. Med hjelp av kameratar og kjende fekk han tak i kjea. Dyra vart slakta, og faren, Sivert, reiste til Ålesund og selde kjøtet. Etter at kjøpesummen for småkjea var betalt, vart det nokre kroner att til guten.

Fjell og villmark

- Far var alt som tolvåring van med fjell og villmark, fortel sonen Oddmund. Systera Stefine, har fortalt at hans hug var å ferdast i villmarka og klatre i fjella. Nils-guten var òg ein ivrig laksefiskar i elva, men det var ikkje så enkelt å få fisken på land i den tida, med ei heimelaga rogntrøe.

På slutten av 1800-talet og eit stykke inn i 1900-talet, var det vanleg at dei stakk laksen med ljøster. Dette vart gjort i dei mørke haustkveldane. Gutane brukte då ei fjøsykt som dei lyste ned i hølen med, der dei trudde laksen stod. Laksen søkte etter lyset. Når han kom, stakk

Nils Skylstad (1884 – 1973) levde eit slitsamt og omflakkande liv som driftekar og skinnhandlar før han vart gardbrukar i Velledalen. Foto: J. Sponland, om lag 1907.

dei med ljøstra. Ei ljøster har tre tindar med agnhald, og er festa til eit langt skaft. Ljøstra har namnet etter lyset (ljøset) som trongst for å sjå kvar laksen stod.

Gutane der inne på Skylstad brukte òg garn for å fange laksen. Då festa dei eit hestetjor i garnet til sekkje. Det sette seg ikkje fast i botnen. Framme i elva, der Lyngstøylvatnet kom til etter raset i 1908, var beste gyteplasse for laksen.

Der rann elva stilt og roleg forbi sel og fjøsar, og elvabotnen var dekt av fin sand og aur. "Der stod laksen og vart eit lett bytte for oss gutastrikane" har Nils fortalt i seinare år.

Eg nemnde raset, fortel Oddmund vidare. "Dette store steinraset kom våren 1908 og gjekk tvers over dalen nedanfor Lyngstøylsetra. Dermed vart heile setra lagt under vatn, alle sela og fjøsane, bøane, steingardane og bygdevegen. Steingardane og tuftene syner godt den dag i dag. Turistar har i alle år tatt mengdevis med fotografi. Etter denne hendinga vart gyteplassane for laksen borte. Han kjem seg ikkje gjennom den store ura".

Nils hadde hug til det frie livet i skog og fjell. Slik var det òg for naboguten Andreas Skylstad frå Arne-garden. Gutane pla klatre i lag i dei bratte fjella i Norangsdalen. Ein gong dei klatra bort mot Lysholskaret, ei rute ingen hadde gått, kom dei til eit smalt punkt på ei fjellhille. Nils miste brått balansen og var i ferd med å dette bakover. Andreas oppfatta situasjonen brennfort, la handa si bak på ryggen til Nils og slo han inn til fjellveggen. Dei skalv, begge gutane. Nils var liten og lett av vokster, og det redda livet hans, sa Andreas. Dei kom seg heilt opp på toppen, men den turen gløymde dei aldri.

Far måtte som alle andre gitar hjelpe til på gar-

den, fortel Oddmund. Nils fekk tidleg stor interesse for dyr, og alt arbeidet med husdyr fekk han god nytte av seinare i livet.

Nils Skylstad. Foto: Haagensen ca 1902.

Driftekar

"Som så mange andre ungdommar i Hjørundfjorden var far med på vinterfisket, seier Oddmund.

Det var utror frå Viga. Etter kvart fekk han seg eit sildegarn og eit torskegarn. Han la seg opp ein del pengar. Vinterfisket varte berre to-tre månader, så Nils laut finne på noko ekstra resten av året, helst då noko som hadde med krøter å gjere. Det var geitekje han hadde i tankane.

Han møtte bygdemannen Edvard Leira, fødd i 1876, frå Bøgarden på Leira i Hjørundfjorden. Karane kom til at fehandel var noko å prøve seg på. Dei ville kjøpe kyr og frakte dei til marknaden på Austlandet og selje dei som livdyr.

Første året var eit prøveår, så det var ikkje store drifta dei starta med. Mangt og mykje måtte planleggjast, til dømes avtale med bøndene om beite og faste rasteplassar. Slike detaljar var svært viktige.

Over fjellet

Dyra, som dei kjøpte på Sunnmøre, frakta dei med båt til Geiranger. Der vart dei samla i ei innhegning. Etter kvart som flokken vart høveleg stor, vart han jaga over fjellet, forbi Grotli, ned Ottadalen til Lom og vidare til Otta, ei reise på 16 – 18 mil. På Otta vart dyra drivne inn på godsvogner til Norges Statsbaner.

Thomasine Skylstad (1886 – 1973) fotografert kring 1904.
Foto: Simonnæs.

Turen gjekk så vidare til Lillestrøm, til marknaden der.

Å drive krøterflokken over fjellet frå Geiranger til Otta var eit slit, kunne Nils fortelje. Ferda gjekk i fleire etappar. Dei hadde som nemnt faste rasteplassar etter avtale med grunneigarane. På slike stader fekk krøtera både kvile seg og beite. Elles fann dyra gras langs vegen. I den tida gjekk krøterferda stort sett gjennom fri mark.

Vegen frå Geiranger til Otta vart bygd som kjerreveg og stod ferdig i 1885. Bilar fanst ikkje, så det var fredeleg i fjellheimen. I Skjåk var den første busetnaden dei kom til på Austlandet. Så langt hadde folk og fe vandra milevis i høgjellet og gjennom villskog.

Nils fekk og "gutastrika", som han kalla dei, til hjelp med å drive dyra fram. Somme stader fanst det villige og lettføtte strika'. Frå Geiranger til Otta tok det

til vanleg tolv til fjorten dagar å få med seg krøterflokken. Stort sett var dyra friske og i god fysisk form og lette å jage.

På den tida var det ikkje berre små grå og kollete krøter som prega buskapane på Sunnmøre. Somme var rosa, andre hadde horn. I 1910 vart det teke eit fotografi av kyrne på ei seter i Norangsdalen. Fotografiet viser dyra som i dag går under namnet Vestlandsk Fjordfe. Somme var spraglete, andre gråsida, somme med lange horn. Der var også kyr med kvite hovud.

Lillestrøm

Det hende at driftekarane miste dyr på vegen. Ein gong dei skulle over ei bru i Geiranger, vart ei kyr stonga utfor og i elva som rann ned i juvet. Kyra vart ihelslegen i den bratte og fårlege elva. Og kadaveret fylgde den strie straumen.

Alltid var det ei viss spenning når karane kom fram til marknaden på Lillestrøm. Utvalet var stort, og etterspurnaden avgjorde prisane. Handelen var ulik frå år til år. Dersom ein ikkje fekk selje heile krøterflokken som livdyr, var berre eitt att å gjere, selje til slakt. Då vart det lite forteneste.

Nils hadde og ein uvanleg flink hund som var til stor hjelp når karane dreiv flokken etter vegen frå Geiranger til Otta. Hunden heldt kuflokken samla. Var der ei kyr som stakk av, var hunden lynrask til få utbrytaren på plass.

Nils fortalde at dei hadde med seg hest og kjerre over fjellet til å frakte mat, kle og anna utstyr. Det hende og at ei kyr kalva oppe i fjellheimen. Då var det godt å ha ei kjerre til å frakte den nyfødde.

Driftekarane trong og stader der dei kunne overnatte. I Geirangerbygda var det greitt. Men over høgjellet var det milevis til gardane i Skjåk. Her og der fanst det frå gammal tid små steinhytter som vart nytta av jegerar, fiskarar og ferdafolk. Ein vil tru at desse og fungerte som nattelege for driftekarane.

Til slutt høver det å ta med at alle krøtera dei skulle ha med seg frå Geiranger og over fjellet til Austlandet, måtte innom Ålesund. Alle fylkesbåtane på Sunnmøre gjekk på fjordane og til alle øyane langs kysten utanfor Ålesund. Så det kunne ta nokre veker å kjøpe alle dyra som skulle fraktast med fjordabåten til Geiranger.

Skinnhandlar

Etter kvart tok Nils til å kjøpe huder og skinn. Til vanleg kom han heim att frå Austlandet om hausten, og då sette han i gang å kjøpe huder og skinn for firmaet Rieber & Co i Bergen.

I den fyrste tida fór han rundt på sunnmørsbygdene og vart såleis kjend med mange gardbrukarar, særleg dei som budde langs Storfjorden. Her var det mange skinn å få, fyrst og fremst geiteskinn. Langs fjorden var det vanleg å halde store geitebuskarar. Etter kvart vart handelsområdet utvida. Nils reiste heilt til Kirkenes. Han var og til Alta og Kautokeino og kjøpte blant anna reinsdyrskinn.

På Finnmarksvidda fekk Nils og køyre med rein og pulk for fyrste gong. Han fortalde at det var vanskeleg å halde pulken på rett kjø, for han kunne lett velte.

I åra som fylgde reiste Nils for det meste i dei tre nørdeste fylka, Nordland, Troms og Finnmark. – og det fram til 1918, same året som han kjøpte Haugbruket på Hole.

Nils fortalde at han hadde vitja mest alle kommunar mellom Ålesund og Kirkenes i desse åra. "Eg reiste alltid fort forbi alle byane", sa han" for der var det ikkje så mange skinn å få kjøpt". Nils kom i kontakt med svært mykje folk på reisene sine, og han kjende mest alle skipperane langs heile kysten frå Bergen til Kirkenes.

Dramatikk

Eigentleg var det på mange måtar eit hardt liv. Ein gong han saman med andre fór frå dei ytste øyane utanfor Lofotenområdet og var på veg med skinnbuntane inn til næraste skipsekspedisjon på fastlandet, kollsigde dei. Skinnbuntane flaut lett i sjøen og dei greidde å halde seg fast i buntane til dei vart berga. Så hardt kunne dette livet vere.

Ein kan og spørje kva slags prisar det vart operert med i desse åra. På ein papirlapp har Nils notert dette:

Kjøpt i smått: Kabelvåg: 48 kalv, 155 kroner og 45 øre. 53 får (lam), 4 kjed, 63.30.
1 hud, 1 kobbesskinn, 10 kroner.
1 saltet hud. 275 kroner og 75 øre.
N. Skylstad

Lurøy: 34 kalv a 3.50, 119 kroner
4 får a 6.40.

Nils pla liggje lenge i Tromsø den tida skutene kom til byen med selskinn. Då kunne det vere storhandel å kalle. Han ekspederte desse skinna direkte til Rieber i Bergen.

Elles hadde Nils visse planar nordover i kommunane der seljarane laut kome dersom det skulle bli handel, som regel var dette små bygdesenter. Her vart skinna sorterte og bunta i hop etter kvalitet. Alt vart etter kvart ekspedert til Bergen.

Rieber hadde og kontor i Ålesund. Edvard Leira, som hadde vore med på fleire krøterferder til Austlandet, vart etter desse åra noko veikhelsa. Då fekk han seg arbeid på Riebers kontor i Ålesund.

Osteproduksjon

Som ein skjønar, så hadde Nils eit breitt kontaktnett både nordover og austover. Han kjende godt ein handelsmann i Lom som heitte Garmo. Kontakten med Garmo kom til nytte seinare då det vart ysta geitost på Hole. Handelsmann Garmo tok imot all kvitosten som vart produsert. Men han tok ikkje i mot brun geitost.

Produksjonen av ost var bra stor, for Hølegarden hadde mange geiter i den tida. Ystinga vart gjort på det gamle meieriet nede ved Brunstadbrua. Då nyemeieriet, betongbygningen, vart reist i 1932, vart den eldre trebygningen kjøpt og sett opp fremst på Hole.

Nils kjøpte Haugbruket i 1918. I 1930 fødte Nils og kona, Thomasine, øyk, 5 - 6 mjølkekyr, eit par ungdyr, 10 sauer og 30 geiter. Desse tala fortel og at geitehaldet var viktig på Hole.

I 1930 sette Nils opp ny løe på bruket. No hadde han hendene fulle med vanleg gardsarbeid til liks med dei andre gardbrukarane. Nils hadde ikkje lenger tid til å fare på Finnmarka, men skinnhandel heldt han fram med på Sunnmøre til langt inn i 1930-åra.

Erlend Lunde har vore ungdomsprest i Sykkylven i ei årrekke. No er han sokneprest i Ikornes kyrkje.

OPEN STORHALL- EI SUKSESSHISTORIE

Av Erlend Lunde

Historia om Open Storhall er på mange sett ei suksesshistorie. Storhallen vart opna for ungdommen på fredagskveldane til rusfri utfalding og sosial kontakt. Og har truleg vorte det største kontinuerlege ungdomstiltaket målt i oppslutnad Sykkylven har sett. Her er litt av historia.

Frå idé til røyndom

Vi skriv august 2004, eg får helse på ein smilande, ung mann på Sykkylven ungdomsskule, Jo André Tandstad. Jo André hadde nett byrja som sivilarbeidar på ungdomsskulen og brann for å gje dei unge noko meningsfullt å gjere. Han hadde ei idé om å nytte storhallen utanom organisert aktivitet. Unge Tandstad tok initiativ og fekk snart med seg vener, familie og kommunen som var positiv. Alt i byrjinga av september vart dørene opna på storhallen fredagskveldane. Vi var i gang!

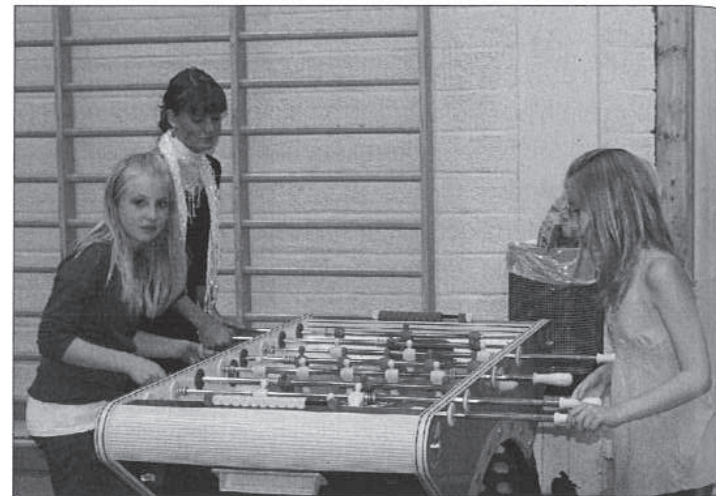
Tanken var grei. Det var å nytte det storhallen hadde å by på av aktivitetar; fotball, volleyball, badminton, innebandy, trampett osv. Ungdomane skulle rett og slett berre få boltre seg i trygge, rusfrie omgjevnader. Eigentleg var dette eit såre enkelt opplegg. Men var det nok?

Til stades i hallen var ein hyggeleg, godt vaksen mann, med eit blick for born og unge sitt ve og vel. Geir Grimsmo fekk straks sansen for opplegget og det heile vart utvida til SIL sitt klubblokale. Her kunne det vere kafédrift og bord og stolar så ein kunne prate. Grimsmo var økonomiansvarleg i Sykkylven idrettslag og synt seg raskt som visjonær og handlekraftig. Open storhall skulle snart verte mykje meir enn lause ballar og pinnestolar!

Dansematterevolusjonen

Grimsmo kunne skrive søknader og han visste kven som hadde pengar å gje. (For ikkje å gløyme nokon

så vert ingen gode gjevarar nemnt, men vi er særskild takksame). Kommunen såg raskt verdien i prosjektet og gav også støtte. SIL sitt klubblokale vart snart til ein ordentleg ungdomsklubb med biljard, airhockey og bordtennis. Kiosken fekk pizzaovn og ungdommen fekk verkeleg opp auge for Open Storhall. Dansefeberen nådde nye høgder då Grimsmo importerte dansematter frå USA og vi såg at det var

viktig å stadig ha aktivitetar som er "in" hos dei unge dersom prosjektet skulle behalde popularitet. Frå vel 60 ungdommar som var inno i byrjinga dobla talet seg på kort tid.

Korleis kan ein seie at Open Storhall har vore ein suksess? Suksess er det fordi ungdommen (ungdomsskule - VGS) kjem attende gong etter gong. Suksess er det fordi dei har det kjekt og oppfører seg umåteleg godt! Suksess er det når 2/3 av det totale ungdomsskulekullet kjem inno på ein kveld!

Kva er suksessfaktoren?

Det er sikkert mange grunnar til det, men eg trur at det har med følgjande å gjere:

1. Open storhall tilbyr tilrettelagt, men ikkje organisert aktivitet. Det er ingen som seier at du skal møte og ingen som bles i ei fløyte.

2. Kombinasjonen hallidrett og klubb-kafé er heilt unik, slik at ungdommen kan skifte frå det eine til det andre.

3. Frivillige vaksne som stiller og skaper den trygggleiken som ungdommen fortener.

4. og viktigaste, ungdommen som kjem gong på gong og er positive og greie med kvarandre slik at mange kan trivast i lag.

Kva skjer vidare?

Det er ikkje godt å spå om framtida. Men dersom ungdommen vil møtast på fredagskveldane, og frivillige vaksne er viljuge til å stille på, så er det ikkje nokon grunn til at Open Storhall ikkje held fram. Det er i alle fall ei stor å glede for oss som driv dette no å møte ungdommen på hallen, snakke med dei og sjå kor dei smiler og har det godt i lag. Stort meir fornuftig går det vel ikkje an å nytte ein fredagskveld!

Fakta:

Besøktal Open Storhall skuleåret 2007-08:

Totalt: 3195 personar. I snitt per gong 129.

Hausten 2007: 2000 personar. I snitt per gong 143.

Vår 2008: 1195 personar. Snitt 109.

Høgste besøktal: Juleavslutninga 14.desember i fjor 220 personar.

Open storhall vert drive av frivillige

Det er ei styringsgruppe med faste leiarar:

Jo André Tandstad, Geir Grimsmo, Turid Tandstad, Karl Morten Bay, Thor Willy Strømme og Erlend Lunde.

Frivilligsentralen stiller med Natteramnar kvar gong.

BILETKAVALKADEN 2008

ved Ragnhild Langeland

Her er nokre glimt med små og store hendingar i året som gjekk, teke ut av Sykkylvsbladet sitt fotoarkiv.

Det nye tilbygget i Vikedalen barnehage vart offisielt opna i januar. Heile barnehagen vart samla i eitt bygg, med totalt fire avdelingar. Boma og dei tilsette ved uteavdelinga syntest det var veldig kjekt å flytte inn i dei nye lokala. Bak frå venstre: Anne Grethe Blindheim, Cecilie Flote og Trine Lise Strømmen. Framme frå venstre: Live Busengdal, Christoffer Ramstad, Julie Løseth, Felix Tronstad, Charlotte Ramstad, Jenny Emilie Kornberg, Majlen Aurdal Skrede, Markus Mandal Bueide, Andreas Mosby Nakken, Sivert Mosby Nakken og Martin Løseth. (Foto: Ole-Ottar Høgstavoll).

I januar treffe ekstremvêret Sykkylven og resten av Nordvestlandet, med vindkast på opp mot 30 meter per sekund. Vasstanden var på eit sjeldan høgt nivå, og Jan Gunnar Hole og Roy Even Dyb legg på plass sandsekker framfor inngangen til næringsbygget ved Vikøya for å hindre at vatnet kjem inn. Vasstanden var også så høg at Straumen i ein kort periode rann inn i Fetvatnet. (Foto: Ole-Ottar Høgstavoll).

Årets vinnar av kulturprisen 2007 vart Sverre Andestad (1920-2008). Han hadde i ei årrekke arbeidd med lokalhistorie og samla inn mykje opplysningar om sykkylvsslekt. Juryen rekna han for å vere eit fundament i det lokale sogearbeidet, og han var med i den kommunale bygdesogenemnda i heile 24 år, frå 1968 til 1992. Ordførar Jan Kåre Aurdal delte ut prisen til Sverre Andestad. Også kona Alfhiild Andestad var med under markeringa. (Foto: Frank Kjøde).

Straumgjerderevyn "Øss hiv øss ront..operastrofalt!" vart spelt for 900 frammatte, fordelt på seks fulle hus på Vårvon i løpet av palmehelga. Kjende og kjære figurar vart parodiert med snert og på ein glimrande måte av revymakarane i Straumgjerde. Ein av sketsjane var på Slottet, der det vart litt av eit rabalder då Egil Astad i rolla som Kongen skulle overrekke Kongens fortjenestemedalje i sølv til Petra Hundeide (Inger Kurseth Tandstad). Etter kvart troppa også Eli Hagen (Hilde Straumsheim) opp for å vere sjåfør for Petra og mannen Hans (Per Helga Frøysa). (Foto: Ole-Ottar Høgstavoll).

For andre år på rad arrangerte Velledalen idrettslag det store folkeren-net. Sjølv om vêret ikkje vart det beste, var det 177 deltakarar som hadde meldt seg på i alderen 0-80 år. Andreas og Sivert Nakken gjekk rundt Sætrevatnet, noko dei syntest var kjempekjekt. (Foto: Ragnhild Langeland).

I april opna Sykkylven sitt første "buldrerom". På berre ti veker hadde rommet i kjellaren i næringsbygget på Vikøya gått frå å vere heilt tomt, til å bli eit av landets beste klatrerom. Ein dugnadsgjeng frå Sykkylven Klatreklubb har konstruert rommet. Olav Nikolai Hole (til venstre) og Mads Emil Midtliid likte å klatre på veggene i "buldrerommet". (Foto: Ole-Ottar Høgstavoll).

I mai vart det arrangert barneturnstevne i Sykkylven. 400 barn og unge koste seg i det flotte vêret, og publikum fekk sjå mange imponerende oppvisningar både i Aure sentrum og i Sykkylven Storhall. Her er det RG-gruppa som hadde oppvisning. (Foto: Åge Eikrem).

Det har vore sterk motstand i Sykkylven mot den planlagde kraftlinja mellom Ørskog og Sogn, og ein postkortaksjon vart sett i gong. Ordførar Jan Kåre Aurdal (til høgre) og varaordførar Odd Jostein Drotninghaug viser fram postkortet som dei vonar alle motstandarar av monsterlinja vil signere og sende som protest til Norges vassdrags- og energidirektorat. (Foto: Frank Kjøde).

Med eit stort underholdningsprogram, verdsrekordar, flott vêr og mykje folk vart det nokre svært vellukka Sykkylvsdagar. Mange hadde tatt turen innom sentrum for å få med seg gode tilbod og artige framvisningar. Sykkylvsdagane fekk ei flott avslutning då mange lokale artistar opptredde saman med Sykkylven Storband. Talent som til dømes 12 år gamle Sondre Utgård imponert stort. Han fekk med seg Stine Merete Ulla, Adam Douglas og Victoria Orzechowska som koristar, som også framførte flott på vokal fleire songar. (Foto: Ragnhild Langeland).

Ole Johan Risa vann sykkelklassa under Fetvatnet Rundt 2008. Her er han vel i mål etter at han sette ny løyperekord med 13 minutt og 50 sekund. (Foto: Åge Eikrem).

Ekornes Marina hadde mykje båtbesøk i løpet av sommaren, og mange hadde bada i det flotte badeanlegget. Formann i Ikornnes båtforening, Bjørn Utgård, kunne fortelje om ein badesesong som slo alle rekordar. Martine Lade (til venstre) og Siri Louise Aunaas Lyngvær hadde det svært artig ved badeanlegget på Ikornnes. (Foto: Ragnhild Langeland).

Strålende vêr, dyr, lokal mat, underholdning, dans, musikk og fleire aktivitetar gjorde at det vart ein stølstur med knallsuksess også i år. Godt over 1000 personar møtte fram på Auresætra for å ta del i arrangementet i august. Hestekjøring var ein populær aktivitet for dei unge. (Foto: Ragnhild Langeland).

I september vart Erlend Lunde (til venstre) innsett som ny sokneprest i Ikornnes sokn, og Monica Breivik Orre vart innsett som ungdomsdiakon i Ikornnes og Sykkylven sokn. Leiar i soknerådet Arve Ekornes (til høgre), las opp eit kallsbrev frå fungerande biskop, og i tillegg var det bøn og handspålegging ved prest for austre Sunnmøre, Øystein Kjøberg. (Foto: Anette Talstad).

Eldar Høidal er møbelhistorikar og bur i Straumgjerde. Han arbeider for tida med bok både om Ekornes og om bransjeforeninga i møbelindustrien.

DEI GJORDE DRAUMAR TIL RØYNDOM

Av Eldar Høidal

2 008 er det store jubileumsåret for møbelindustrien på Sunnmøre. I år er det hundre år sidan møbelpioneren P.I. Langlo kom i gang med bedrifta si i Pål-garden på Langlo på Stranda. Det er også hundre år sidan Jens E. Ekornes vart fødd.

Begge desse jubilea vart markerte i 2008. Lokale møbelbedrifter starta jubileumsmarkeringa under Sykkylvsdagane med å bygge verdas lengste sofa. Deretter vart det skipa til eit arrangement på Pål-tunet på Langlo laurdag 23. august og det heile vart avrunda med ein open fest i kantina på Ekornes laurdag 27. september.

Når vi skulle få til ei god opptakt til denne jubileumsfeiringa, måtte vi sjølsagt tenke stort. Møbelindustrien på Sunnmøre er vel verdt det. For i grunnen er det eit lite under at det her, i ein utkantregion i eit utkantland i Europa, vert produsert møblar for den store verdsmarknaden. Det er få naturlege føresetnader for dette møbeleventyret. Vi hentar huder frå Sør-Amerika, trevirke frå Aust-Europa, tekstilar og plastkomponentar frå Asia. Likevel har vi lokale møbelbedrifter som ekspanderer og som stadig hentar meir råvarer frå utlandet og sender stadig fleire ferdigvarer tilbake same vegen.

Langt møbel

Tankane om ein stoor opptakt til jubileumsåret fekk form i arbeidsgruppa som førebudde Sykkylvsdagane 2008. Ikkje noko mindre enn ein verdsrekord kunne duge, det vart vi raskt samde om. Vi skal lage verdas største møbel og få den lokale møbelindustrien inn i Guinness' rekordbok, sa medlemene i programkomiteen for Sykkylvsdagane.

Underteikna og Magnar Kvalvåg fekk i oppdrag å finne ut av kva for form verdas største møbel skulle få. Det var naturleg å tenke sitjemøbel: Verdas største

kvilestol kanskje? Men korleis skulle no den skapast? Ville det vere mogeleg å kome opp i stolen? Ein pinestol ville vere enklare å få til reint teknisk, men vi skulle anstrenge oss mykje for å få ein høgare stol enn den gigantiske jærstolen som står i Hjelmeland kommune i Rogaland.

Marknadssjef i Sykkylvsbladet, Åge Eikrem, og Magnar Kvalvåg hadde ein munter passiar og det var då tanken kom opp om å lage eit langt møbel, verdas lengste sofa. Sjølsagt, sa vi andre, den enklaste løysinga er oftast vanskelegast å sjå. Det flotte med ein sofa er jo også at vi kan invitere mange menneske til å setje seg ned saman med oss. Kva er vel meir naturleg når vi byr inn til fest for ein vital hundreåring?

Positiv respons

Korkje Magnar Kvalvåg, Åge Eikrem eller møbelhistorikaren hadde røynslar som sofabyggjar. Her måtte vi kalle inn til dugnad! Møbelbedriftene i Sykkylven vart inviterte til eit møte med initiativtakarane 25. mars 2008. Gjett om vi var spente på reaksjonen! Ville vi bli sett på som nokre skrullingar? Ville vi bli skulda for å uroe travle industrifolk midt i ein hektisk arbeidsdag? Vi hadde før møtet funne ut at den største sofaen som hittil var laga var bygd av den danske møbelfabrikken BoConcept og avduka under Århus-festivalen i august 2007. Den var på 51 meter og trekt med knallraud oksehud. Skulle vi kome i Guinness-boka måtte vi altså snikre saman ein sofa som var meir enn 51 meter lang. Vi la fram ærendet vårt og var budde på at dei fleste ville reise seg og gå med det same. Men Helge Brunstad sette stemninga med ein gang: Jo, dette skal vi få til. Dette vert ein fin måte å få sett møbelindustrien i Sykkylven på kartet på, sa han. Og dei andre følgde opp.

At det var ein dansk møbelprodusent som hadde den gjeldande rekorden, var nok med å skjerpe konkurranseinstinktet. Nils Egil Sæther fra Sandella lova å stille med all skumplasten som skulle til, Håvar

Tandstad i Møbeltre ville lage treverket, Bjørn Våtmyr ved Rajo skulle syte for pynteputene, Asbjørn Riksheim ved L.P. Riksheim for beina, Egil Emdal ville frakte alle delane til Formfin og Steinar Myrseth tok på seg å setje det heile saman med hjelp frå gode medarbeidarar.

Det viste seg at Formfin hadde ein modell som var bygd opp av modular der sykkylvsbedrifter hadde alle delleveransane. Verdsrekordsofaen ville altså bli eit heilstøpt sunnmørsprodukt. Vi som hadde teke initiativet, fekk ein respons vi knapt nok hadde våga å drøyme om. Og kanskje dette også seier noko om føresetnadene for det eventyret vi skulle feire: Kanskje har denne industrien kome dit den er i dag fordi dei som tek beslutningane fangar opp draumane og gjer noko med dei? No var det tid for handling.

Rekord-forsøk

Dei viktigaste førebuingane gjekk føre seg i fabrikkane i kommunen, men sanneleg skaffa Guinness oss papirarbeid også. Via det norske kontoret til rekordbokforlaget kom vi i kontakt med dei som avgjorde vilkåra for å få godkjent ein verdsrekord. Og det var ikkje småtter.

Det første vi måtte få tak i var to pålitelege folk som kunne attestere at alt hadde gått rett føre seg – på engelsk sjølsagt – og kontrollmåle rekordmøbelet. På nytt vart vi møtt med velvilje. Ordførar Jan Kåre Aurdal lova å stille opp med ordførarkjede medan lensmann Evelyn Liseth skulle ha uniformen klar til den store dagen. Neste jobb var å få på plass ein fotograf som kunne dokumentere hendinga frå a til å. Arild Solberg sa at han kunne både filme og ta fotografi såpass at sensorane i London skulle bli fornøgde. Detaljert spesifikasjon over alle enkeltdelane sofaen var bygd opp av, stod også på kravlista til Guinness.

7. juni var den store dagen. I forkant av arrangementet hadde Sykkylvsbladet, med sin kreative marknadssjef Åge Eikrem, stått for maksimal annonsering og vore med å drive opp forventningane. Åge understreka at vi måtte halde på spenninga til siste slutt. Vi skulle ikkje annonsere med at det skulle setjast rekord. Vi måtte seie at vi skulle forsøke å setje rekord. Taktikken lukkast så godt at sjølv vi i arrangementskomiteen vart både spente og litt usikre. Hadde

Steinar og co fått på plass alle dei modulane som skulle til for å matche den danske rekorden og helst passere han med trygg margin? Det ville vise seg.

Overskot av rekord-sofa

Det heilt store spenningsmomentet i samband med dette arrangementet var vêret. Ein sofa på godt over femti meter i rett linje er det vanskeleg å montere inne i eit butikklokale. Det var tidleg klart at dette måtte bli eit utandørsarrangement.

Vi kunne kanskje ha levd med at sofaen vart vart berre vi sette rekord, men så enkelt var det likevel ikkje. For å skaffe pengar til sofamaterialane var vi avhengige av å få selt nokre av sofaelementa. I møbelforretningane ville ein salong av dette sofa-merket ha kosta ca 20000 kr. Vi gjekk difor ut og sa at folk kunne få førehandstinge sofaer for 7000 kr. Då fekk dei ein tresetar og ein tosetar av modular som den lange sofaen var bygd opp av. I tillegg ville vi gje bort nokre salongar til institusjonar i kommunen som ei jubileumsgåve. Så det burde helst ikkje regne i sofaen, som vart trekt med eit slitesterkt, men ikkje vasstett stoff. Vi hadde rett nok sikra oss med ei backup-løysing. Viss det regna ville vi nytte rampen til Godsterminalen som var overbygd. Vi hadde funne ut at han var akkurat lang nok dersom vi forlenga han med nokre sementdragarar som stod oppstilte ved sida av terminal-bygget.

Denne løysinga slapp vi heldigvis å nytte oss av, for då dagen kom skein sola frå ein hemningslaust blå himmel. Like før startskotet smalt var Strandgata full av folk som ville sjå på korleis verdas lengste sofa vart til. Dei fekk ein framifrå demonstrasjon av sunnmørsk møbellogistikk. Semitraileren til Emdal trilla stødig framover og delane vart lempa ut og kjapt kopla saman av øvde arbeidarar frå Formfin, Rajo og Møbeltre. På under ein halv time var heile sofaen ferdigmontert. 61,52 meter kunne ordføraren og lensmannen kunngjere då bilen var tømt for møbeldelar og alt var sett saman.

Då vi først hadde verdas lengste sofa på plass, vart folk inviterte til å ta plass i møbelet. For vi hadde ein rekord til i tankane denne dagen: Flest menneske i eitt og same møbel. Det lukkast 195 personar å presse seg ned i dei 105 seta. Det vart vel heller ringt med albogeplassen med nesten to personar pr. sete,

men kva gjer ein ikkje for å få ein plass i Guinness rekordbok!

Så var det tid for møbelauksjon. Dei sofadelane som ikkje var tinga bort på førehand vart auksjonerte ut på staden. Dette bidrog til at arrangøren kom frå arrangementet med eit lite overskot som vart pløgd tilbake i jubileumsprosjektet i beste sunnmørsånd. Vi emna på en stor folkefest for møbelindustrien på Ekornes seinare på året. Men først skulle vi ein tur til Stranda for å gjennomføre ei markering for starten på det heile. Det er jo Peter Ivarson Langlo som får æra for å ha drege i gang den industrien som vi i år har feira.

Sentrum var eit einaste folkehav då rekordsøfaen vart bygd i sommar. Foto: Ragnhild Langeland.

Pioneren P.I. Langlo

Ein kan spørje kvifor strandaren P.I. Langlo får så mykje merksemd, og kvifor nettopp bedrifta hans vert sett på som starten av det sunnmørske møbeleventyret. Det vart då laga møblar på Sunnmøre før 1908? Ja, det vart det. Ikkje minst i Sykkylven. På Instebakktunet på Erstad kom Ole B. Erstad i gang med møbelproduksjon for sal allereie i 1870. Sonen hans, Johan O. Erstad, bygde møbelfabrikk på Ikornes i 1904 og laga ved hjelp av maskinar møblar som han selde via møbelbutikker både i Ålesund og vidare.

Når det likevel er Peter Ivarson Langlo som får æra for å ha skapt den kjende møbelklynga på Sunnmøre, har det minst to grunnar. For det første var det P.I.Langlo som først og mest konsekvent gjennomførte arbeidsdeling og spesialisering som produksjonsprinsipp i den regionale møbelindustrien. Det gjekk nokre år før bedrifta hans fekk det omfanget at spesialisering var nyttig. Biografen hans, Asbjørn Gjærde, tidfester dette skiftet til 1920. Frå dette året let P.I. arbeidarane spesialisere seg på mindre delar av møbelframstillinga. Dei vart kløpparar til å montere understell, flette sete eller ryggar eller til å stoppe sete og ryggar. Ei slik arbeidsdeling har møbelindus-

trien på Sunnmøre seinare reindyrka. Dei siste åra har ein til og med teke robotar med på laget og lete dei overta dei enklaste og mest rutineprega operasjonane. Men det var P.I.Langlo som først introduserte denne effektive arbeidsdelinga i møbelproduksjonen på Sunnmøre.

Den andre grunnen til at Peter Ivarson står som sjølv møbelpioneren er at bedrifta hans starta eit skred av etableringar både på Stranda og i nabokommunane. Folk som hadde lært faget hos P.I. starta eigne bedrifter og vann fram i marknaden med rimelege og funksjonelle produkt i ei tid då marknaden ropte etter slike. Også Jens Ekornes var på Stranda

for å lære moderne møbelproduksjon. Han arbeidde i åra 1926 – 1927 ved Stranda Kurvmøbelfabrikk, ein avleggar av P.I.Langlos Kurvmøbelfabrikk. Det vart mange slike avleggarar, både i Sykkylven, i Stordal, Ålesund og Ørsta. P.I.Langlo var ikkje så begeistra for konkurransen. Dei som byrja hos han måtte skrive under på at dei ikkje skulle starte konkurrerende verksemd. Det var ikkje alle som respekterte denne avtalen. Og det skal vi nok vere glade for.

Arrangementet på Stranda den 23.august vart førebudd og gjennomført i eit samarbeid mellom Bautakomiteen på Stranda og Norsk Møbelfaglig Senter. Bautakomiteen har fått namnet sitt fordi dei på Stranda vil reise ein statue til minne om møbelpionerane på Sunnmøre neste år. Komiteen består av Hildegunn Brune, Inge Langlo og Helge Søvik.

Også arrangementet på Stranda var lagt opp som eit utandørsarrangement. Noko av poenget var å invitere alle som ville vere med på markeringa til tunet der det heile starta. Inge Langlo som bur på garden i dag, saman med kona Torunn, hadde nytta store delar av sommaren til å setje hus og hage i beste stand. Saman med Norsk Møbelfaglig Senter fekk han også laga til ei utstilling i kjellaren i det gamle våningshuset på garden der grunnlaget for P.I.Langlo si bedrift vart lagt, og i løa. Der fekk arrangørane vist fram ei fin tidslinje i den tidlege korgvareproduksjonen gjennom å låne inn møblar frå personar rundt om i Stranda kommune. Det viser seg at det i loft og på stabbur framleis finst fine døme på dei produkta som gjorde Sunnmøre kjent på den nasjonale møbelmarknaden for første gong.

Billeg driftskapital

Nok ein gong var vêrgudane på møbelindustrien si side. Sola skein på dei vel to hundre publikummarane og dei mange bidragsytarane som stod fram på den provisoriske scena på den gamle altanen til P.I.Langlo. Mellom dei var veteranen Johan Hagebakk som fekk publikum med seg med si lune forteljarglede. 87 år gamle Hagebakk byrja hos P.I. Langlo i 1936. Han mintest Langlo som ein kunnskapsrik og flittig møbelleiar. P.I. hadde sine turar rundt om i fabrikk og sørga for at dei tilsette nytta materialane og tida fullt ut. Skulle dei vinne fram, måtte dei halde prisnivået på møblane nede, men kvaliteten oppe.

Hagebakk kunne også fortelje at det ikkje var faste lønningsdagar på P.I. dei første åra. Dei måtte gå på kontoret og spørje etter pengar om det var noko dei trong. Ved eit høve trong Johan Hagebakk å kjøpe ny dress. Derfor gjekk han til sjefen og ba om å få ut 100 kroner. 100 kroner meinte P.I. var vel mykje pengar. Om han ikkje kunne greie seg med mindre. Nei, dressen kosta det. Etter litt vidare akkordering fekk han til slutt pengane. Ein gong i året var det generaloppgjer. Då fekk dei tildelt det dei hadde til gode. På denne måten hadde P.I.Langlo ein rimeleg driftskapital som han kunne tære på og som gjorde han litt mindre sårbar økonomisk. Det var ikkje alltid så lett for P.I. heller å få inn pengar til rett tid, fekk vi vite. På denne måten fekk dei frammøtte vite at det ikkje berre er leiarane å takke for at den sunnmørske møbelindustrien vann fram i år som elles var prega av stagnasjon og pengemangel. Arbeidarane har sin store del av æra, og det var det fleire som gjorde merkam på av dei som var framme og helste 100-årsjubilanten.

Samankopling

Mellom dei som helste var Harald Kjølås. Han kom også med ei opplysning som nok var ny for dei fleste. Det viser seg at årets to store jubilarar, P.I. Langlo og Jens E. Ekornes, er nære slektningar. Oldemora til Jens E. Ekornes og oldefar til P.I. var sysken og kom frå Hallvardsgarden på Fremste-Drege. Det var også på Drege at den første heimeindustrien på Stranda voks fram, gjennom tøyampa til P.I. sin oldefar, Hans Ivarson Drege. Bestefar til Jens, Sivert Andreas Hessegerde, hadde med seg ei tøyampe då han flytte frå Stranda til Ikornes og dermed var kimen lagt til det som seinare skulle bli eit industrieventyr her i Sykkylven.

Det fører oss over til det siste arrangementet i jubileumsåret, den opne folkefesten på J.E.Ekornes Fabrikker. Vi syntest det var naturleg å avslutte jubileumsfeiringa i desse lokala. Ikkje berre fordi Ekornesbedrifta har blitt det fremste utstillingsvinduet for den norske møbelindustrien, men rett og slett fordi det i år er 100 år sidan Jens E. Ekornes vart fødd.

Ved sida av P.I.Langlo er nok Jens Ekornes den mest markante møbelindustrileiaren som Sunnmøre har fostra. Det som særmerkte han som industrileiar

På møbelfesten på Ekornes lokka intervjuar Magnar Kvalvåg (bak) fram gode historier frå bransjefolk. Frå venstre Olav Bratland, møbelmann og fylkesordførar, Hildegunn Brune, tidlegare leiar i Norsk Treindustriarbeiderforbund, designer Harald Relling, møbelhandlar Per Gaarder, Anja Gabrielsen, tillitsvald på Ekornes og Peder Nedregård, med mange år bak seg på golvet hos Stokke.

var ein kvilelaus innsats for å få fram attraktive produkt og å finne rasjonelle måtar å produsere dei på.

For medarbeidarane kunne han nok vere krevjande. Så snart dei hadde kome fram til ein måte å løyse ei oppgåve på, var han i gang med å finne enno smartare og meir kostnadseffektive produksjonsmåtar.

Jens var ikkje berre oppteken av utviklinga til eiga bedrift. Han såg at bedrifta var avhengig av at samfunnet rundt fungerte på ein god måte. Mellom anna galdt det bygging og vedlikehald av vegar og tilrettelegging for bustadbygging. Jens hadde særleg omsut for utviklinga i eigen heimkrins, Ikorntnes. Han ville gjerne at nye menneske skulle etablere seg i krinsen, finne saman og danne familiar. Periodevis virka han som ein lokal Kirsten Giftekniv, kunne Jarle Tusvik fortelje på jubileumsfesten som vart avvikla i Ekornes si store kantine. Då tenestejentene kom med fjordabåten på den faste flyttedagen 14.april, gav Jens gutane fri slik at dei kunne hjelpe jentene med å bere sakene deira til stadene dei skulle bu.

Tanken var at kontaktar skulle etablerast slik at det kanskje kunne utvikle seg til noko meir.

Draumar vert røyndom

Vi som tok initiativet til festen på Ekornes meinte vi var optimistiske då vi tok høgde for at det kanskje kunne kome 200 personar. Jubileumsfeiringar er vanlegvis ikkje publikumsvinnarar og dei er ofte dominerte av taletrengte menneske med fine titlar. Denne gongen la vi vekt på at arrangementet skulle ha ei uformell og folkeleg ramme og det var lyst ut som ein open og gratis møbelfest både i Sykkylvsbladet og Sunnmørsposten.

På dei to første arrangementa i jubileumsrekka var vi på det næraste avhengige av godt vær. Denne gongen var det nesten motsett. Litt grisevær hadde gjort susen, for då ville folket kome til oss i staden for å gå på fjelltur!

Sanneleg fekk vi ønsket vårt oppfylt denne gongen også. Etter den beste godvørshausten i manns minne, var det varsla full storm denne laurdagen. Storm vart det og regnet fløynde ned. Det var kanskje medverkande til at salen vart fylt med glade møbelfolk og nye bord måtte berast inn og dekkast på. Med Ekornes som raus sponsor, vart det både bordplass og rikeleg med god mat til alle dei 300 personane som var til stades.

Blue Horn Jazzband underheldt på møbelfesten på Ekornes.

Dei fekk med seg både song av Renate Lade, musikk av Blue Horn Jazzband, talar av ordførar, fylkesordførar og bransjesjefar, historisk riss og muntre kåseri av Jarle Tusvik og Liv Randi Bjørlykke. I tillegg delte Norsk Møbelfaglig Senter ut sin første heiderspris til senteret sin første styreleiar, bransje-nestoren Inge Langlo.

Nokre av dei beste gullkorna kom kanskje også denne gongen frå deltakarane i veteran-panelet som Magnar Kvalvåg samtala med. Fylkesordførar Olav Bratland, som køyrde 60 000 km kvart år i si tid som møbelagent, mana fram eit bilete av ein industri som vann fram mot alle odds. Han meinte at Liabygda Treindustri i Liabygda var kroneksempelen på seig vinnarvilje og nøysemd. For å spare dyrkajorda bygde dei fabrikk i eit elvavjøl i verste brattthenget ned mot fjorden. Fabrikken vart stor og her fekk dei fram ein modell som selde meir enn dei fleste andre stolmodellar etter krigen, Pål-stolen.

Møbelhandlarveteranen Per Gaarder var samd i at den lokale møbelindustrien hadde låge odds i utgangspunktet. Ikkje var her råvarer som dei trong til møbelproduksjonen og ikkje var her så mange kundar å selje til. Men likevel, dei beste møbelfabrikkane voks fram på Sunnmøre. Programleiar på festen, Kjell Storeide, prøvde seg på ei oppsummering av korleis eventyret kunne bli røyndom på tampen av ein fire timar lang jubileumsfest: Sunnmørsprodusentane treffe med produkta sine, dei var flinke til å produsere dei industrielt, dei hadde flittige og rimelege arbeid-

Møbelveteranar i rekordsofaen på Sykkylvsdagane 2008.

arar og ikkje minst var dei flinke seljarar.

Etter å ha vore med å jubilere saman med møbelindustrien i eit heilt år til endes, har eg fått god tru på at denne industrien vil leve godt i hundre år til. Ein viktig grunn til det: Lokale møbelfolk er ikkje redde for å prøve å gjere draumar til røyndom.

Kai Løseth, fødd 1945, er overlege ved Ålesund sjukehus. Han er fødd og oppvaksen på Løset i Ramstaddalen.

EIT FORLIS I 1835

Av Kai Løseth

I året 1835 forliste ein sunnmørsåttring ved Godøya. Det var under vårsildfisket og heile mannskapet på åtte omkom.

Den tida var det vanleg at menn frå fjord-bygdene reiste ut til kysten for å delta i fisket. Fisket vart rekna frå Kyndelsmess, 2. februar, til Marimess, 25. mars. Grunnen til at eg har leita etter stoff som kan fortelje meir omkring dette forliset, er at eg hørde bror til farfar min, Martinus J. Løseth, 1870 – 1961, fortelje om det då eg voks opp.

Ein av dei som omkom var hans farfar, og min tippoldefar, Ole Kristian Knudsen Løseth. Han hadde bygd ny

I kyrkjeboka for Ørskog i 1835 finn ein dette:

28 Feb	Gaardbruger Ole Christian Knudsen Løseth 34 Aar	Gaarden Løset
28 Feb	Gaardmand Peter Nilsen Krogen 31 Aar	d. Krogen
28 Feb	Gaardmand Jens Knudsen Løvold 38 Aar	d. Løvold
28 Feb	Pladsemand Hans Nilsen Krogen 40 Aar	Plads på Klok
28 Feb	Gaardbr. Peter Amundsen Melset 58	Gaarden Melset
28 Feb	Pladsemand Jørgen Magnus. Klok 36 Aar	Plads på Klok
28 Feb	Husmand Ole Johns. Søvig 38 Aar	Søvig
28 Feb	Ungkarl Sivert Ryddingsnæs 22 Aar	Gaarden Storvigen

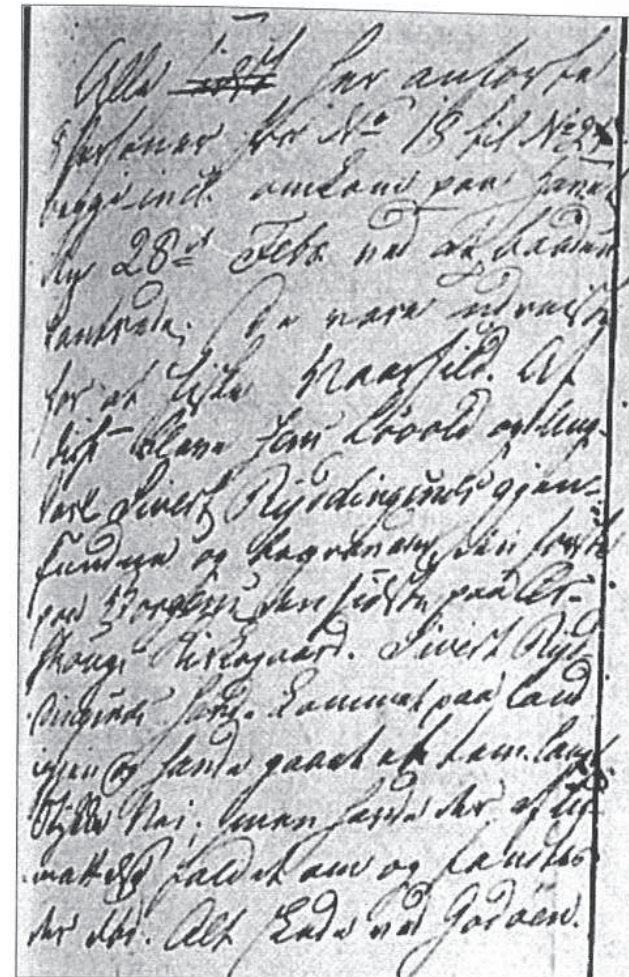
Gaardbruger Ole Christian Knudsen Løset 34 Aar
Gaardmand Peter Nilsen Krogen 31 Aar
d. Jens Knudsen Løvold 38 Aar
Pladsemand Hans Nilsen Krogen 40 Aar
Gaardbr. Peter Amundsen Melset 58
Pladsemand Jørgen Magnus. Klok 36 Aar
Husmand Ole Johns. Søvig 38 Aar
Ungkarl Sivert Ryddingsnæs 22 Aar

løe på garden i 1834, og hadde sikkert god bruk for nokre kontantar som fisket kunne gi, om dei var heldige.

På neste side i kyrkjeboka står ein merknad om kva som hende med disse åtte mennene:

Bilde til høgre:

"Alle her anførte 8 personer fra No. 18 til No. 25 begge incl. omkom paa havet den 28. Febr ved at baaden kandrede. De vare udreiste for at fiske vaarsild. Af disse bleve Jens Løvold og ungkarl Sivert Ryddingsnæs gjenfundne og begravede, den første på Borgens [= Borgund], den sidste på Ørschoug kirkegaard. Sivert Ryddingsnæs havde kommet paa land igjen og havde gaaet et tem. [= temmelig] langt stykke vei, men havde her af udmattelse faldet om og fantes her død. Alt skede ved Godøen.

Furkenholmen

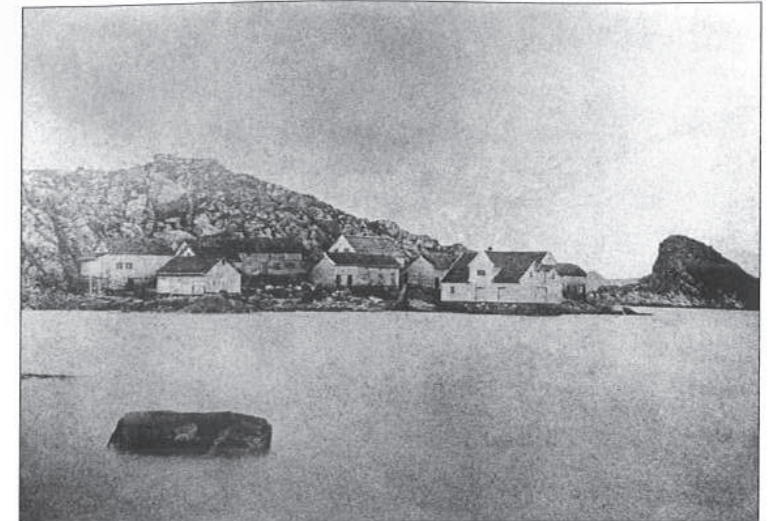
Den tida var der tømra opp nokre hus der fiskarane kunne bu under fisket. På Furkenholmen var største konsentrasjonen av losjhus, og også på Godøya var der losjhus. Furkenholmen ligg like utanfor der ein kjem ut av tunnelen på Godøya. I dag er der steinfylling ut til Furkenholmen, og laga til småbåthamn. Enno lever der folk på Godøya som hugsar husa på Furkenholmen, men alle husa er no borte. Mange av dei vart tende på til jonsokbål, og ein del av tuftene er overfylt med masse frå tunnelen.

Det var såleis fem mann frå Ramstaddal, to frå Søvikdal og ein frå Tøsse på nordsida av fjorden som omkom. I Gardssoga for Sykkylven, bd IV står det at Peter Martinus Nilssen Krogen omkom den 18. feb. 1835, og altså ikkje den 28. febr. slik det står i kyrkjeboka. I Gardssoga står det vidare at Jens Knutsen Løvold forliste 8. febr. 1835.

I merknad i kyrkjeboka for Ørskog står det at Jens Løvold vart gravlagd på Borgund kyrkjegard. Når vi går inn i kyrkjeboka for Borgund 1835 finn vi dette under Begravede:

Gaardmand Jens Knudsen, Løvold i Ørskaug, op-given dødsdag 19. Feb., begravelsesdatum 22. Feb.
Gaardmand Peter Nielsen, Krogen i Ørskaug, op-

Frå Furkenholmen ca 1880 åra då husa stod.
(Biletet attgjeve etter løyve.)

given dødsdag 19. Feb., begravelsesdatum 22. Feb. For begge står same merknad: 'Omkom paa Søen'.

To av dei omkomne er altså gravlagde i Borgund. Datoen 28. febr. i kyrkjeboka for Ørskog må då vere feil, ettersom to av dei omkomne vart gravlagde den 22. februar.

No er det vel eigentleg ikkje så viktig å vite eksakt kva dato ulykka hende, tragedien var like stor – uansett. Der var sju enkjer som sat att, og 20 born som mista far eller stefar.

Dei som omkom

Ole Kristian Knudsen Løset. Gnr. 62, brnr. 1, Løset, Ramstaddal. 3 born som levde. Yngste jenta døydd ca. eitt år gammal, den 16. februar 1835, to dagar før faren omkom.

Peter Nielsen Krogen. Gnr. 60, brnr. 1, Krogen, Ramstaddal. 3 born.

Jens Knudsen Løvold. Gnr. 71, brnr. 3 Løvold, Søvikdal. 5 steborn.

Hans Nielsen Krogen. Var ei tid plassemann under Gnr. 60, brnr. 1 Krogen, Ramstaddal. I Gardssoga står det at Hans og kona budde ei kort tid på Klok. I følgje skiftet hadde dei ingen born i live, ein son var død.

Peter Andersen Melseth (Amundsen i kyrkjeboka er feil, og han vart 51 år). Gnr. 64, brnr. 6, Melset, Ramstaddal. 7 born.

Jørgen Magnussen Klok. Gnr. 65, brnr. 3, Klok, Ramstaddal.

Ole Johnsen Søvig. Husmann under Gnr. 67 Øvre Søvik. 2 born.

Sivert Martinus Larssen Ryddingsnæs. Ugift. Plass under Tøsse på nordsida av fjorden

Skifte etter Ole Kristian Knudsen Løset vart halde den 29. april 1835. Her står det m.a..... efter den her den 18de

Februar afdøde Gaardmand Ole Knudsen...

I skiftet etter Peter Nielsen Krogen står det: '...den 18de Februar d. Aar ved Døden afgangen Gaardmand Peter Nielsen ...'

I skiftet etter Hans Nielsen Krogen: '... den 17de Februar afdøde Pladsemand Hans Nielsen Krogen...Det er såleis fleire forskjellige datoar som er oppgjevne.

Aviser var ikkje vanleg då, men på Egset i Volda kom Landboe-Avisen ut. Årgangane frå den tida finst på mikro-film.

Blæst og Storm

Løverdag den 21te Februar 1835 finn vi dette:

Etter at vi fik et dygtigt sneelag, der gav os det længe savnede Føre, er Veiret blevet tørrere, men Luften dog næsten daglig stormende. Vaarsilden har vist sig, og efter Rygte skulde i de to første Dage i denne Uge da Vinden var sagteblæsende, nogen Sild være fisket ved Bredsdundet, men ingen af vore fiskere har for Modvind kunnet komme hjem, og heller ikke andre Reisende fra den kant – end ikke Posten – har indtruffet, saa man mangler nærmere Efterretninger.

I utgåva for 'Løverdag den 28de Februar 1835' finn vi denne notisen:

Under forrige Uges haarde Blæst vare flere Sildebaade i Fare og en Baad med 8 Mands Besætning forulykkedes ganske med Folk og Alt.

I utgåva for 'Løverdag 7de Marts' er veret i februar summert opp:

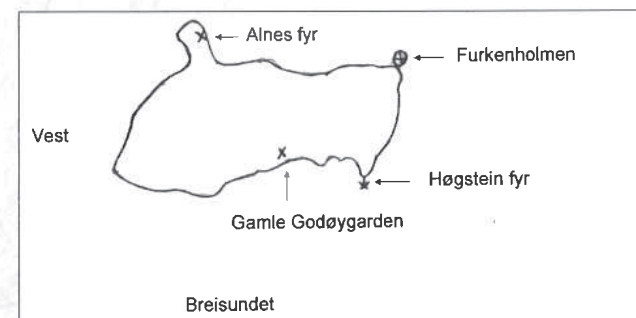
Opholdsveir i 15 Dage. Blæst og Storm i 14 Dage. Sagte Vind og stille i 14 Dage. Mildt 15 Dage. Kaldt 13 Dage.

De stærkeste Storme var den 6te, 9de, 13de, 18de, 22de og 28de.

Ei anna kjelde er dagboka som Jacob Pedersen Bjørkedal frå Bjørkedalen i Volda førde over fleire år den tida, den såkalla Jacobsboka. For året 1835 finn vi dette:

Den 17. Feb kom Hans Kraagen bort, og 6 til med Ham; de drev ned paa Hogsteenene og 3 Mand kom med Liv paa Land, var ikke i stand til at gaee til Godøe, men motte der Lade sit Liv..

At han skriv Kraagen og ikkje Krogen er naturleg, for uttalen av namnet er Krågen. At Hans Krogen er nemnd kan tyde på at det var han som var høvedsmann.

Slik ser strandlinja ut i dag. Høgstein Fyr ligg på søraustre sida av Godøya.

Høgstein fyr

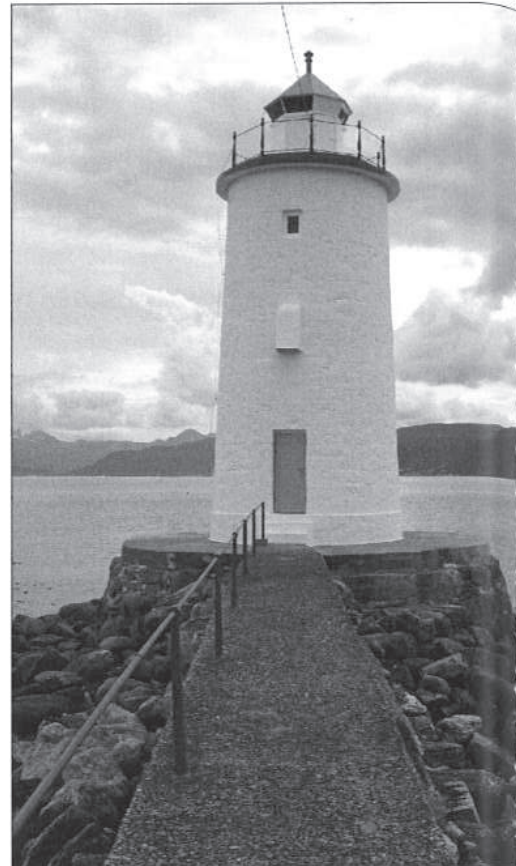
I dag er der eit fyr der forliset hende. Høgstein fyr var ferdigbygd i 1857, lyset vart tend 25. november same år. Grunnen til at fyret var bygd var at mange båtar hadde forlist der.

På denne staden var der ei storsteinete grunne som strekte seg knappe 200 meter utover frå land. Når det var dårleg sikt, t.d. mørke, snøbyger og straumsgjøgler var det lett å kome ut av kurs. Truleg var det slik det hende. Dei var kanskje på veg tilbake til Furkenholmen, for 18. febr. i 1835, som er mi vurdering at ulykka hende, var ein onsdag, og dei var då neppe på heimveg til Ramstaddal/Søvikdal.

Det er ikkje vanskeleg å tenkje seg at det måtte gå gale når dei i snøkave og vind gjekk seg fram på denne grunna og forliste. Dei var kanskje 100 – 200 meter frå land, og truleg kunne ingen av dei symje. Kledda dei brukte var heller ikkje egna til å symje i. Det var før oljekledda var komne. Det dei brukte var stive og høge lærstøvlar. Ei skinnbukse som gjekk litt ned-over støvlane, og ein vid serk dei drog over skuldrane, og som gjekk litt nedover skinnbuksa. Desse kledda var laga av geiteskinn eller saueskinn, og var mjuk-are enn støvlane. På hovudet hadde dei ein skinnhatt eller filthatt. Denne "drakta" som fiskarbonden brukte vart kalla skinnhyre eller sjøhyre.

Einaste råda om dei forliste var å få tak i noko som flaut opp frå båten t.d. ei tilje, ei åre, eller klamre seg til kvelvet. Men å satse på å halde seg til kvelvet var nok til fånytt, vraket vart nok raskt knust mot storsteinane ved Høgsteinane.

Om ein kom i land i live, som Sivert Ryddingsnes gjorde, var ein heller ikkje berga. Der var ingen busetnad på stranda innanfor Høgsteinane den tida. Næraste bu-

Høgstein Fyr. Moloen som fører ut til fyret er ca. 180 meter.

Her ser vi i fyret i nedre venstre hjørne. Store steinar, førde dit av isen, ligg opp til 20-30 m utover frå fyret.

setnad var i den gamle Godøygarden eit par km lenger vestover. Det var sikkert dit Sivert prøvde å gå. Det eg høyrde i oppveksten var at han vart funnen neste dag, ligande død i snøen. Dei to andre vart etter det eg har høyrte funne omkomne i fjøra. Eldre folk på Godøya har fortalt at etter forlis den tida låg dei omkomne med buksebaken flytande opp av tang og tare.

Dette er ei av mange ulykker som har hendt. I 1835 var det ifølgje Amtmandens Beretning for Romsdals Amt 32 personar som omkom ved 'ulykkelige hændelser' i Amtet.

Ei slik ulykke førte til store omveltningar i familiane og bygdene. Enkjene var nærast nøyddde å gifte seg att for å kunne greie eksistensen vidare. Nye barnekull kom til.

Dei som omkom har ei mengd etterkomarar. Svært mange i Sykkylven, men også ellers på Sunnmøre og utover heile landet. Også mange av etterkomarane er utvandra til USA.

Munnlege kjelder:

Martinus J. Løseth. Åse og Magne Godøy.

Skriftlege kjelder: Gardssoga for Sykkylven, bd IV.

Paul Moltu: Fiskarsåga for Sunnmøre og Romsdal. Jacobsboka frå Bjørkedal, Volda. Landboe-Avisen, Egset, Volda.

"Drakta" som fiskarbonden brukte vart kalla skinnhyre eller sjøhyre. Frå Moltu: Fiskarsoga.

Roald Solheim er lektor og bur i Hundeitvik. Han har gjennom ei årekke vore leverandør av dikt og historisk stoff til årboka. Han er også ein aktiv debattant til fordel for ein meir aktiv distriktspolitikk og mot monsterlineplanane på Vestlandet.

JAKTA PÅ JARNALDERFOLKET

Av Roald Solheim

Visste du at Sykkylven har over femti registrerte gravrøyser som fagfolk meiner skriv seg frå bronsealder eller jernalder? Veit du kvar desse røysene ligg? Veit du korleis dei vart til, og kva funksjon dei hadde? Trur du dei kan fortelje oss noko om menneska som budde i bygda vår før kristendommen og skrivekunsten kom til landet for snart tusen år sidan?

Peder Carolus Jonsen Fylling (1818-1890) var ein sjølvværd norsk lokalhistorikar og folkeminnesamlar. Han var fødd og oppvaksen i Borgund på Sunnmøre. Fylling var mellom anna i Sykkylven, samtala med folk og skreiv ned ein del. Han fortel mellom anna om «Plommehaugen» som låg der Sparebanken ligg i dag. Slikt er spennande. Men legg merke til at Fylling var ein amatør i ei anna tid - med dei klare avgrensingane det set.

Første spadestikk

Per Harry Fett var fødd i 1909. Han utdanna seg til arkeolog og vart seinare førstekonservator ved Historisk Museum i Bergen. Han arbeidde mykje med å registrere fornminne på Vestlandet. Fett har mellom anna skrive «Arms in Norway between 400 and 600 A.D.»

I 1937 var konservator Fett i Sykkylven og undersøkte nokre av gravrøysene her. Dette var meint som eit første spadestikk. Men så kom andre verds-krigen til Noreg i 1940, og dei nye styresmaktene hadde andre interesser enn å grave i gamle haugar. Etter krigen vart oppgåva å få landet på fote att. Og røysene i Sykkylven gjekk meir eller mindre i gløymeboka.

Sykkylven Sogenemnd gav ut «Sykkylven i eldre tid» i 1962. Konservator Per Fett skreiv ein artikkel her som han kalla «Fornfunn». Turen hans til bygda i 1937 er nok mykje av bakgrunnen. I artikkelen er det

ei slags liste over gravrøysene som han registrerte i Sykkylven. Men, som sagt, berre nokre få av røysene var skikkeleg undersøkte. Krigen kom i vegen. I 1999 vart det funne ei gravrøys på Vik i samband med bygginga av Sykkylvsfjordbrua (Sykkylvsbrua er namnet på den gamle kvelvingsbrua på Myrseteidet). Denne grava vart undersøkt av fagfolk, og det vart gjort funn av glasperler frå to ulike perlekjeder. Grava vart datert til 800-talet e. Kr.

Fleire graver

Denne episoden får oss til å stille spørsmål om det kan vere fleire gamle graver i Sykkylven enn dei Per Fett registrerte? Og funnet gjev von om at røysene i Sykkylven kan løyne mangt og mykje av stor interesse både for arkeologar og folk flest.

Fylkeskonservator Bjørn Ringstad har utført utgravingar av hustufter på Aure, og har skrive boka «Aura-Pål sitt rike», utgjeven av Sykkylven Sogenemnd i 2001. Boka handlar i hovudsak om Auregården, og forfattaren nemner gravrøysene på Aursnes. Ringstad siterer ein del av Fett frå 1937 og Fylling frå 1870. Ein del av stoffet til Ringstad har stor overføringsverdi til andre gardar og andre grender. Både artikkelen til Fett og boka til Ringstad bør heilt klart studerast nøye av alle. Dette er obligatorisk Sykkylvspensum.

Det er interessant med det arbeidet som alt er gjort kring gravrøysene i Sykkylven, og vi skal rose dei som har utført det. Utfordringa vår bli å innsjå at det diverre er alt for få undersøkingar, og at dei undersøkingane som er utførte, er alt for gamle. Sytti år er lang tid - også når det gjeld metodar i arkeologien. Vi må etter kvart få dei kulturelle skattane våre fram i lyset. Vi må få moderne fagfolk til å gjere breie undersøkingar, og vi må formidle det som kjem fram endå betre.

Ei elevgruppe frå Hundeitvik skule i sving med å beise informasjonstavla som dei og Hundeitvik Historielag har laga ved gravrøysa på Kurset. Tavla skal fyllast med informasjon både om denne haugen og andre gravhaugar i Sykkylven.

Kurset-røys

Hundeitvik Historielag har gjort eit lite forsøk. Laget har plukka ut ei spesiell røys. Valet fall på ein haug på Kursetneset i Hundeitvik. Saman med dei velvillige grunneigarane, Else og Fritz Eilertsen, Hundeitvik skule og andre interesserte, har Hundeitvik Historielag sett opp ei informasjonstavle ved denne eine haugen.

Tanken er at tavla skal fyllast med skisser, foto og tekst som fortel noko om gravhaugar generelt, og ein del om fornfunna i Sykkylven spesielt. Etter kvart er det tanken at skuleklassar, lag og einskildpersonar kan fare til Kurset for å sjå røysene frå vikingtida med eigne auge, og få litt kunnskap om emnet. Det er litt spesielt å sjå desse steinane med eigne auge, og ta og kjenne på dei. Så kan vi undre oss: Korleis hadde

dei det, menneska som samla desse steinane? Korleis budde dei? Kva mat åt dei? Korleis kledde dei seg? Korleis levde dei saman? Var dei greie med kvarandre?

Var der somme som ville styre andre - då også? Korleis var tilhøvet deira til dei usynlege maktene? Trudde dei på liv etter døden? Og kvifor bar dei saman store haugar med steinar? Slikt er frykteleg tungt arbeid!

Det er å vone at nokon tek tak i dei arkeologiske utfordringane vi har i desse skattkistene frå førkristen tid. Arkeologar må no ta til med det omfattande arbeidet som det er å undersøke alle røysene med moderne metoder. Kopiar av alle fornfunna frå Sykkylven må samlast på ein stad i bygda der folk kan sjå rikdommane på nært hald.

RAPPORT FRÅ SYKKYLVEN SOGENEMND

Sykkylven sogenemnd er, etter kommunestyre og formannskap, den eldste folkevalde eininga i kommunen. I 1917 skipa heradsstyret det som då vart kalla Sykkylven bygdesoge- og museumsnemnd. Det første nemnda tok fatt i var arbeidet med å samle stoff til ei bok om Sykkylven i eldre tider. Det gjekk heilt fram til 1962 før boka, Sykkylven i eldre tid, kom ut. Mykje av grunnen til dette var at forfattaren, heradsagronom Ola Tandstad, arbeidde med bokverket på fritida si utan nemnande godtgjerdsle frå kommunen. Slik har det også i stor mon vore sidan. Lokalt sogearbeid har ein stø dugnadstradisjon. Det gjer at ein har fått realisert omfattande prosjekt for ein svært rimeleg penge, sjølv om ein har måtta leve med at det har teke lang tid å gjennomføre enkelte tiltak.

I dag lever vi i ei anna tid. Det er ikkje mange som, lik Ola Tandstad, er viljug til å nytte mest all fritida si til gratisarbeid for det offentlege. Elles har sokeskriving vorte ein profesjon, som mykje anna. Dei som har nytta mange år av sitt vaksne liv for å kvalifisere seg for sokeskriving som yrke, kan vanskeleg gjere dette arbeidet for heider og ære åleine.

Dette er vel noko av grunnen til at sogenemnda dei siste åra har streva med å bringe arbeidet med oppdateringa av gardssogene bd. 3 og 4 vidare. Nyss avlidne Sverre Andestad var av dugnadsarbeidarane som ikkje talde timar når han fekk sysle med noko han interesserte seg for. Fram til 1996 hadde Sverre samla inn materiale for oppdatering av gardssogebanda 1 og 2, slik at også dei nye generasjonane kunne finne fram i slektsrøtene sine. Sverre kom langt med å oppdatere også gardssoga bd. 4, men måtte etter kvart gje seg på grunn av sviktande helse. Sogenemnda har no materiale for femti prosent av husstandane på Sørestranda som vert omhandla i gardssoga band tre. Vi har søkt kommunen om støtte for å kunne gjere siste rest ferdig. Vi er spente på svaret frå dei folkevalde.

Sogenemnda er i dag samansett av fem personar valde av kommunestyret. Desse fem er; Thor Willy Strømme, Leonhard Vårdal, Stein Arne Fauske (skrivar), Edel Pernille Ystenes (nestleiar) og Eldar Høidal (leiar). På det første møtet i nemnda etter valet i fjor haust staka medlemene opp kursen for dei neste fire åra. Vi var samde om at vi ikkje skulle lansere nye prosjekt, men konsentrere oss om å få i hamn dei tiltaka som allereie var på gang. Det første av desse er den nemnde oppdateringa av gardssogene bd. 3 og 4.

Den neste oppgåva vi vil ha fokus på er formidlingsarbeidet i tilknytning til fornfunna på Aure-garden. Kommunen sette for tre år sidan ned ei gruppe som fekk i mandat å kome med forslag til formidlingsopplegg på funnområdet og organisering av formidlingstiltaka. Gruppa har henta inn informasjon frå forskingsmiljø på dette fagfeltet og har brukt mykje tid på å prøve å finne ut korleis våre forfedre på Aurefløten levde og bygde. Mange ventar utolmodig på at det skal kome noko konkret ut av dette arbeidet.

Eit tiltak som er i god gjenge er innflyttarboka. Denne boka vert ein oppfølgjar til barndomsminneboka "Senti over" som sogenemnda gav ut i 2003. Vi har utfordra ei rekkje av dei som har kome flyttande til kommunen om å fortelje korleis dei har opplevd møtet med den nye heimstaden sin. Mange har levert bidrag allereie, men vi har plass til fleire. Så dersom du er

innflyttar og kjenner at du har lyst til å fortelje di historie, er du velkommen med på laget. Medlemmer i redaksjonskomiteen er Johannes Langeland, Manuel Navarro, Ingunn Alver, Eldar Høidal og Edel Pernille Ystenes (leiar).

I 2008 tok sogenemnda steget ut i den digitale verdsveven. På heimesida vår vil du finne mange opplysningar om Sykkylven i nær og fjern framtid. Her har vi også eit oversyn over dei bøkene nemnda har for sal. Vi ønskjer gjennom sida å kome i kontakt med sogeinteresserte. Difor har vi mellom anna ein funksjon som brukarane kan nytte til å sende inn bilete som dei vil ha identifiserte. Brukarane kan elles kome med tips om saker som dei vil ha informasjon om på sidene våre. Gå inn på **www.sogenemnd.no** om du vil bli nærare kjend med oss.

Sykkylven sogenemnd har eit nært samarbeid med Sykkylven bibliotek. På lesesalen til biblioteket har sogenemnda ein datamaskin der vi har lagt inn fleire av bøkene vi har gjeve ut og nokre biletsierar frå Sykkylven i 1950- og 60-åra. Datamaskinen står der kva dag til fri bruk for alle lokalhistorieinteresserte.

Etter brannen på ungdomsskulen i 2003 har ikkje sogenemnda noko stort boklager att. Dei bøkene vi har er i hovudsak dei bøkene vi har gjeve ut etter 2003. I tillegg fekk vi trykt opp eit ekstraopplag av boka Ord og uttrykk i Sykkylven som Jan Grebstad var redaktør for. Det er då relativt god plass i lageret vårt i dei tidlegare Trygdebustadane, no BUAS. Dersom du har arkivmateriale i heimen din som kanskje tilhøyrer eit lag eller ein organisasjon, kan sogenemnda no tilby ein trygg lagringsstad, og bidra til at stoffet du sit på kjem til nytte i den lokalhistoriske formidlinga.

Elles sit du no og held i hendene sjølve gulleget til sogenemnda. Vi er glade for at Årbok for Sykkylven, som sogenemnda i år gjev ut for 17. gong, vert teke så godt i mot av sykkylvingane. Årboka vert trykt i eit opplag på 1400 og det er ikkje verst i ein kommune med om lag 3000 husstandar.

I året som vi snart har lagt bak oss har vi mista to av sogenemnda sine mest trufaste medarbeidarar; Sverre Andestad og Betsy Storstrand Andreassen. Etter forslag frå sogenemnda fekk Sverre Andestad kommunen sin kulturpris. Han tok i mot prisen berre ein månad før han døydde. Det er dei siste tiåra knapt nokon som har lagt ned så mange timar i det lokalhistoriske arbeidet som Sverre. Vi visste at vi kunne stole på at arbeidet vart gjort når Sverre tok på seg noko. Og alt han leverte frå seg var av første kvalitet. Betsy var eit entusiastisk medlem av sogenemnda i to periodar. Ho var særleg oppteken av å formidle lokalhistoria til den oppveksande slekta og ho var eit aktivt medlem i organisasjonen Landslaget for lokalhistorie i skulen. Ho er djupt sakna både her i kommunen og andre stader, men vi skal ta med oss engasjementet hennar i det vidare arbeidet i sogenemnda.

Eldar Høidal
leiar

Desse har vore med å støtta utgjevinga av

Årbok for Sykkylven 2008

Sparebanken Møre
Verkstaden Bistro A/S
Handelskompaniet A/S
Hole Maskin A/S
Dags Maskin A/S
Formfin Møbler A/S
Hjellegjerde A/S
PC Support A/S
Sandella A/S
SAP Design
Ekornes ASA
Møre Trafo A/S
Nyborg A/S
Amatec A/S
Brunstad A/S
B.S. Aure
Elias Vinje A/S
Fotograf P.P. Lyshol
Kiwi Sykkylven
Advokat Kjetil Kvammen
EldArt Grafisk
Sykkylven Gjensidige Trygdslag
Expert Sykkylven
Nordea
Ø. Uri & Sønn A/S
Sykkylven Bok og Papir
Asbjørn Loland A/S
Maxbo Idebygg

JENS E. EKORNES SOM DIKTAR

ved Eldar Høidal

I år er det 100 år sidan Jens E. Ekornes vart fødd. Han er mest kjent som industribyggjar. Men inn i mellom arbeidet for å byggje verksemda si opp til å bli den største i møbelbransjen i Noreg, fekk han også tid til andre gjeremål. Han var mellom anna lokalpolitikar, og i åra 1952 til 1956 var han ordførar i Sykkylven. I tillegg var han mykje med i barne- og ungdomsarbeidet i eigen krins. Særleg hadde han ei sterk interesse for speidararbeidet i KFUM.

Meir ukjent er det at Jens også hadde ei varig diktaråre. Han let etter seg mange dikt og høvessonger som viser at han jamt streva med dei grunnleggande problemstillingane i tilværet. Det følgjande diktet viser det kristne grunndraget til Jens Ekornes.

Han lukkast godt i det materielle strevet sitt, og var meir konkurranseorientert enn dei fleste. Men det han heldt fram som det mest verdfulle, var det harmoniske og kravlause livet under Guds lys.

Den burtkomne

Fyrst var det ei gnagande uro i bringa
So auka det på med storm og med brand
Det var som i kne det vilde meg tvinga
Det var som vilde ho sprengjast bringa
Eg såg meg sjølv i eit framandt land

Eit land som var utan Gud i verda
Eit land som skuffa på alle sett
Det lokkande var, eg drog ut på ferda
Og trudde eg skulde til fullnads læra
Å liva livet ljost og lett

Men dyraste arven der ute eg øydde
Og livet i synda vart tomt og grått
Alt av verdi for vinden eg strødde
Men inst inn i barmen låg hjarta og blødde
Å kunde eg berre heimatte gått

Der inne det vart ein hunger stor
For verdens skolmer gjer ingen mett
Verdens skolmer er svinefor
Men Gud er kjernen til alt på jord
For alle som med han blir ett

No vil eg stå opp og gå til min far
Å beda om nåde for alt
Og endå med eg der ute var
So hadde han gitt meg dette svar
Kom, alt det er betalt

Og gjennom skodda, brott og brand
Eg såg so fagre syner
Ein menneskeson med utstrakt hand
Baud meg velkommen til fredens land
Sjå, eg frelser frå alt som tyner

Einast hjå Gud ver stille mi sjel
For frå han kjem mi frelsa
Einast hjå Han er allting vel
Einast i Han vert menneskja sæl
For han er vegen og livet.

Jens E. Ekornes

Jan
Mand

6
13
20
27